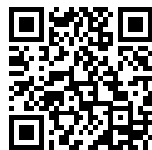

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

ARD 2 EMI 2/1
~~Roman 6.1.~~

10.2.18.10.10

BIBLIOTECA SCRITORILOR ROMÂNI

M. EMINESCU

OPERE COMPLETE

I

LITERATURA POPULARĂ

BUCURESCI

Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“

Societate anonimă pe acțiuni

STRADA REGALA, 6, (Hotel Union)

1902

PREFAȚĂ

Intr'o poezie, rămasă fragment ca formă și gândire, Eminescu face ast-fel apologia personalității:

Spun popoare, sclavi, regii,
Că din' cîte 'n lume-avem
Numai *personalitatea*
Este binele suprem.

Că 'n ziua 'n care lumii te dote mai întâi
Sta soarele pe ceruri spre-a saluta planetei;
Crescuși după-acea lege, de ea și azi te ții
Cum o urmași pe-atuncia, pășind în drumul vieții;
Nu scapi de tine însuș, cum ești trebuie să fii,
Din vechi ne-o spun aceasta sibile și profeții;
Și nici un timp, cu nici o putere laolaltă
Nu frîng țiparul formei, ce vie se desvoltă.

Cităm acest fragment nu numai pentru-că exprimă o teorie, ce din capul locului răstoarnă un întreg sistem de critică, care o parte a personalității lui Eminescu o atribuia cu stăruință unor factori și fenomene exterioare, sociale, dar mai ales pentru-că prin acela poetul însuș ne conduce pe calea pe care trebuie să înaintăm, voind al cunoaște, și fiind-că ne arată, cât de mult Eminescu prețuia personalitatea sa, — rămasă până astăzi nestudiată pe deplin.

Din complexul de trăsături fundamentale, cari constituie personalitatea aceasta puternică, de-opotrivă de

interesantă din punct de vedere omenesc și artistic, foarte puțin cunoscută este partea asupra căreia ne propunem să insistăm aici, anume legăturile sufletești și cele de rasă dintre poet și poporul românesc. Materialul cunoscut pînă acum poate nici nu era suficient, ca să se poată dobîndi convingeri definitive, privitoare la fondul național al creațiunilor lui Eminescu. Asupra accentelor de revoltă sufletească din «Satire», din «Doină» și din cele cîte-va articole anti-levantine nu s'a stăruiat în de-ajuns, poeziile lirice și fondul reflexiv al cîtor-va altor poezii prezentînd criticilor noștri mai atrăgătoare elemente de studiu și de combinațiunii teoretice.

Din fericire însă — și pentru noi și pentru poet — ni s'a conservat dovezi abondente, cari tocmai caracterul național ni-l pun în cea mai desăvîrșită lumină. Manuscrisele lui, păstrate cu atîta sfințenie de cătră domnul Maiorescu — și ca și noi, viitorii cercetători vor trebui să-î fie recunoscători pentru asta — ne fac posibilă cunoașterea lui mai cu seamă din acest punct de vedere ¹⁾.

Din vrafal de hîrtii și caiete, ale căror slove prizărite sunt adese-orî nedescifrabile, te întimpină la fie-care pagină cîte-o notă, cîte-un vers, cîte-o nouă dovadă de naționalismul lui. Mărturisiri de credință, făcute în treacăt, studii și versuri inedite, schițe și începuturi de lucrări dramatice cu subiecte din istoria națională, ne arată ideile ce-aū format obiectele preocupațiunilor lui continue. La început aceste preocupa-

---

¹⁾ Manuscrisele dăruite «Academiei» de domnul Maiorescu cuprind epoca de activitate a lui Eminescu pînă la 1893,—pînă la întăia ivire a boalei crunte. De la 1884 pînă la 1889 nu avem documente la îndemînă.

țiunii se manifestă prin un puternic instinct de rasă al copilului ce părăsește «dulcea Bucovina», iar mai târziu ele devin convingeri ferme, întemeiate pe studii teoretice îndelungate și între altele și pe contemplarea — prin prisma de poet — a stării de decadență națională a poporului nostru.

Poesia și artele în genere în mintea lui n'aŭ fost concepute alt-fel de cît în lumina naționalismului. Și fiind Eminescu tot-de-auna cel mai bun interpret al său, pentru a invedera modul lui de-a judeca în materie de artă, lăsăm să urmeze aici un articol al lui, în care, după ce definește «națiunea» ca fiind «o totalitate de indivizi, cari subiectiv se numără a fi una» continuă ast-fel:

«Însă pentru-ca totalitatea de oameni să se numere pe ei înșiși că sunt una, trebuie ca o sumă oare-care de note caracteristice să le fie comune: limba, religia, obiceiurile, etc. Cu cît aceste note sunt mai risipite, mai puține, sau mai șterse în conștiința singularilor indivizi, cu atît simțămîntul apartinerii unuia de altul e mai slab, cu cît însă aceste note în totalitatea lor sunt mai vii în conștiința fiecăruia, cu atît simțămîntul subiectiv al națiunii, va să zică al solidarității naționale, e mai intensiv și mai înrădăcinat.

«Acuma artele sunt oare-cum aceste note grămădite într'un tablou, într'o singură presă *sunt bucăți din viața subiectivă a — poporului, și de-aceea arta națională, caracteristică, pe de-o parte întărește conștiința națională, pe de alta îi lărgește orizontul ei...* Arta, grămădind într'un punct trăsuri caracteristice, cari se află risipite, aduce în locul unor simțiri vagi, de-o corelațiune indoielnică, tablouri întregi și unitare din viața poporului, ast-fel în cît viața individului, ce le concepe, se cristalizează și ia trăsuri singulare ce le avea asupra națiunii sale, într'o singură și mare intuiție organică.

Arta, avînd facultatea de-a fi mai perceptibilă pentru că-i plăcută, pătrunde mai lesne în masa claselor și produce ast-fel o conștiință publică, care pe nesimțite se preface într'o solida-

ritate etică... Va să zică, *numai arta națională are rațiune de-u fi, numai ea naște în inimile indivizilor întărirea și intensivitatea aceluși simțămînt subiectiv care-i face ca toți să se numere membrii aceluiași corp*»....

Aplicînd la sine teoriile aceste, Eminescu a căutat să intrupeze în poezia sa toate acele elemente cari ar putea constitui o poezie artistică națională și a recurs la toate izvoarele, de la cari trebuie să porniască poezia orî-cărui popor.

Din manuscrisele lui se poate vedea cu cită dragoste a citit și studiat *vechia literatură* romînească. Afară de toți scriitorii mai vechi ca dînsul, de la Ienache Văcărescu pînă la Alexandri, îl interesa de-aproape *literatura poporană*. Din manuscrisele ce se găsea în circulație prin popor își estrage o lungă «Istorie în stihuri întru care se află viața marelui viteaz Doncilă, împreună cu a lui Ștefan-Vodă și a Brîncoveanului», apoi «Cîte-va irmoase și cîntece de lume, precum și «Vedenia ce aū avut un schimnic Varlaam de la mănăstirea Secul» (o scurtă paralelă la Heteria lui Beldiman) și altele. Stihurile aceste Eminescu le citea nu numai pentru limba lor, sau numai dintr'un sentiment de venerație pentru trecut, ci și din o altă cauză de ordin național, care i-a inspirat și poezia «Epigonii» și căreia, incidental, îi dă expresie în următoarele șire :

«Cînd mă aflu față cu cei bătrîni, cu literatura din deceniile trecute, pare-că sunt într'o cameră încălzită. Simți că acești oameni erau într'un contact nemijlocit cu un public oare-care, mic orî mare, dar în sfîrșit era un public. Față cu cei moderni pare-că mă simt într'o cameră rece și 'ntr'o cameră rece va fi observat orî-cine că lipsește ce-va... Ai simțămîntul c'a murit cine-va în casă... Față cu cea mai mare parte a scriitorilor noștri moderni ți se impune simțămîntul, că ei nu sunt pentru public, nici publicul pentru ei; *că ei nu sunt inele în lanțul continuității*

istorice a culturii noastre, ci, cum s'ar zice, *extra-muros*. Și asta e soartea orî-cărei culturî importate atît de nefirește ca a noastră, ce n'a făcut drumul lung al condensării ideilor în creerul poporului, ci este inel din dezvoltarea unui cap strein»...

Scriitorul deci, ca simțire și mentalitate, trebuie să fie expresia tipică a rasei sale; toată activitatea sa să porniască din spiritul și cercul de gîndire al acesteia; să păstreze «tiparul formei, ce vie se dezvoltă»; să stea în strînsă *legătură de continuitate* cu trecutul, căci numai ast-fel va putea înrîuri asupra vieții intelectuale și culturii poporului său.

Cum poetul, mai mult ca orî și care alt individ, trebuie să se simtă drept o entitate a neamului său, ne-o spune Eminescu și în următoarea notiță resleată, scrisă — ca multe altele ale sale — în nemțește:

«Nu perd nici odată ocazia, de-a lua parte la petrecerile populare. Ca un prieten pasionat al poporului, cînd acesta se adună în mase, simt că sunt o parte a totalității. *E ceva dumnezeiesc în acest sentiment*, așa că orî ce sărbare a poporului mi se pare o sărbătoare sufletească, o rugăciune cucernică. Într'un asemenea moment pare-că deschid un mare Plutarch și din fețele cele vesele său de-o tristeță ascunsă, din mersul viori său obosit, din legănarea și din gesturile diferite citesc biografiile unor oameni fără nume, dar nimeni nu va putea înțelege pe cei renumiți, fără a fi simțit vre-o dată pe cești necunoscuți». ¹⁾

Și din acest «sentiment dumnezeiesc» ne explicăm și dragostea lui cea mare pentru *literatura populară*, — un alt element principal ce trebuie să fie la basa literaturii naționale.

Avem motive de-a crede, că din cea mai fragedă

¹⁾ În judecățile aceste Eminescu a fost influențat în parte și de studiile făcute la Viena. În caietele lui găsim notițe luate după un curs de psihologie etnică *Einleitende Gedanken über Völkerpsychologie*. Viena, 1871.

tinerețe o ocupațiune predilectă a lui Eminescu a fost culegerea și citirea literaturii populare nescrise. Caietele lui sunt pline de versuri din popor. A adunat și proverbe și zicători caracteristice, a scris povești în prosă și poezie, iar figurile din lumea fantastică a basmelor noastre îl urmăresc în diferitele lucrări poetice.

Versurile populare le-aduna din toate regiunile locuite de Români, pe cari le-a străbătut el însuși, mințat de râvna de-aș cunoaște neamul și de nestatornicia sufletului de poet, ce-aleargă după idealuri. Din Bucovina, din Transilvania lui cea mult iubită ¹⁾, pe care a cutrierat-o întreagă, din Banat ²⁾ și Maramurăș, pe unde umblase asemenea, el și-a însemnat cîntece din popor, mijlocit și nemijlocit. Asupra materialului adunat Eminescu obicinuia să țină conferințe, arătînd importanța literaturii populare. Iată o notiță, care ne-arată subiectele conferințelor lui publice :

«Prelegeri, pe cari le voi ținea în *Maramurăș*: 1. Geniul național. 2. În favoarea teatrului ³⁾. 3. Studii asupra pronunției. 4. Patria romînă. 5. *Poesia populară*».

Nu știm dacă a ținut aceste conferințe, este însă verosimil că le-a ținut, ceea-ce se poate deduce și

¹⁾ «*Moldova și Țara-Romînească nu sunt decît promontorii ale Ardealului*», — zice Eminescu într'o notiță.

²⁾ Legăturile lui cu Bănățeniile au fost intime. O mare parte a versurilor populare le-a cules de-ăcolo. Se pare că a petrecut pe-acolo în 1867. Într'o scrisoare, adresată unui avocat din Timișoara, în care întrebă de frate-său «Nicolae Eminovici, scriitor la avocatul Emerich Christiani din Timișoara», zice: «În anul 1867 am avut onoare a vorbi cu D-voastră».

³⁾ Față de mișcările teatrale ale Romînilor din Ungaria, Eminescu a dovedit un interes deosebit, fiind el însuși printre cei dintîi cari au luat inițiativa la întemeierea «Societății pentru adunarea unui fond teatral» de astăzi. Vezi articolul lui: *Repertoriul nostru teatral* din *Familia* 1870, p. 25.

dintr'un articol-vorbire, ce găsim imediat după programul arătat și care începe ast-fel :

«Ce să vă spun? Iubesc acest popor bun, blind și omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc hîrtii și resbele, zugrăvesc împărății... iubesc acest popor nevinovat, care geme sub marea ția tuturor palatelor de ghiață, ce i le așezăm pe umeri»...

În propagarea interesului pentru literatura populară și în culegerea acestui vast material Eminescu se conducea nu numai de considerațiuni naționale și estetice, nu numai de îndemnul de aș alcătui o limbă literară cu elementele viguroase ale poeziei populare *din toate provinciile române*, ci mai găsia un farmec deosebit.

«Farmecul poeziei populare — zice el în una din reflexiunile sale — îl găsesc în faptul că ea este expresia cea mai scurtă a simțămîntului și a gîndirei. Lăsînd la o parte tot ce e nenatural, ea nu este decît limba simțămîntului și pentru-ca această limbă să fie totdeauna curată, adese-orî se renunță și la rimă¹⁾ și căutîndu-se cuvîntul cel mai apropiat nu se impune nici o silă la construirea versului. *Și să sperăm, că tot se vor mai găsi suflete, cari să nu fie jîgnite de rima neîndemînatecă, sau de simplitatea unui cuvînt vechiu, ci vor preferi a se adăpa mai bine la isvorul curat ca lamura și mai prețios cu aurul al poeziei noastre populare, de cît să bea din isvorul de apă de zahăr cu portocale.*²⁾

Că Eminescu a fost un aprig propagator al cultului literaturii populare ne-o dovedește și următorul fapt.

La 1 Aprilie 1869 se formase la București cercul literar *Oriental*, avînd de președinte pe H. G. Grandea. Scopul acelei societăți — despre a cărei activitate avem

¹⁾ Poesiile populare culese de Eminescu într'adevăr păstrează forma primitivă și incompletă a celor mai multe poezii din popor. Isoarele din care le-a adunat n'au fost totdeauna cele mai ferice.

²⁾ Ar fi fost potrivit să arătăm și părerile exprimate de Eminescu și prefața ce-a scris la broșura *Balade și anecdote* de E. Baican (1882), Broșura înse fiind rară, nu ni-a fost cu putință s'o vedem.

puține date ¹⁾—era «cultura literară prin discuții și strângerea basmelor populare și a documentelor cari interesează istoria și literatura română». Era deci un fel de grupare după pilda romanticilor germani dela Heidelberg (1802-1808), cari în frunte cu Görres, Brentano și Arnim, porniseră o activitate tot de felul acesta, având să cultive indeosebi literatura populară.

Din gruparea celora dela «Orientul», împreună cu bunul său amic Miron Pompiliu, făcea parte și Eminescu.

În «Albina Pindului» (An. II. p. 47) citim, că la 29 Iunie 1869 «cercul literar a numit din sînul său comisiu, cari să facă în lunile lui Iulie și August excursii în părțile Daciei și să culeagă tot ce vor putea din ceea-ce se atinge de literatura poporului : poezii, basme etc.»

Și în comisia destinată pentru Ardeal era Miron Pompiliu, ear în cea pentru Moldova Eminescu.

Multe din poeziile, ce le publicăm în acest volum pe cum și povestile în prosă dela sfîrșit sunt o dovadă, că Eminescu a satisfăcut chiar mandatului ce-l avea și a cules material folcloristic destul de interesant.

Un alt mediu, prin care Eminescu ajunge în atingere cu sufletul poporului român este studiul *istoriei naționale*. El citea cronicile și documente istorice și în citirea lor se călăuzia de aceleași principii de literatură națională, cari se învîrt în jurul continuității. În genere istoria în ochii lui era poezie ea însăș, cea mai înaltă poezie.

---

¹⁾ D. G. Bogdan-Duică, relevînd într'un articol din «Romînia-Jună» (1900) existența acestei societăți, a făcut apel la foștii ei membrii, dintre cari ciți-va (N. Droc Barcian, V. G. Pop și I. Bădescu) se mai află în viață, să comunice amănunte asupra activității lor, — apelul inse n'a avut răsunetul meritat.

«Și cind strănepoții — zice el — vor citi odată despre luptele naționale, reflectate nu în lumina nouă a teoriei, care o preface într'o luptă de interese, ci *în lumina viorie a simțămîntului, cu toată bogăția de culori, de pasiuni, de inamorare specifică în fetișismul național*, citirea acestor fapte va face asupra lor impresia romantică, care asupra noastră o face resbelul cruciaților... Cum-că în fond simburele vecinic al tuturor acțiunilor omenești este egoismul, care virifică aceste forme, asta nu va interesa pe nimeni, — acest simbure îl vor avea și nepoții noștri sub cine știe ce formă, — dar bogăția de forme exterioare ale vieții noastre, mulțimea de culori prismatice, de limbă, de poezie și artă, de *ăpăsare cu animositate asupra unor teorii și puncte*, necrezute în fond de cei ce le susțin (d. p. drept istoric, religiune), *această minciună în aparență atât de frumoasă, în fond țesătura durerilor noastre, atât de cumplită în esența ei, va procura multe ore de fericire strănepoților noștri*»...

Credincios acestor idei, Eminescu a străbătut cu fantazia timpurile cele mai îndepărtate, «trecutul cel mai vechi», cum zice el într'un loc. Din istoria legendară a Meziei și a Daciei plăsmuește planuri de epopee. Legenda Dochiei, în forma popularisată de Asachi, luptele între Traian și Decebal, Burivist craiul «eroilor Daci, mari la suflet, tari la braț, cu spete late» îi atrag atențiunea. Dragoș-Vodă e apoteosat într'o dramă, pe Mircea și Ștefan-Domnul îi cunoaștem din poeziile publicate, ear prin alte strofe izolate trec alte figuri mărețe de Domni romîni :

Și din negurile vremii a lor capete își clatin
Vulturii lui Basarabă, zimbrii neamului Mușatin.

În special din istoria Romînilor din Ardeal l-a însuflețit figura lui Horia, pe care 'l preamărește în juvenilele sale *Horiade*, un ciclu de poezii început prin 1866, rămas neterminat. În jurul poetului Mureșanu și a rășhoiului din 1848 a dat întîile contururi unui

tabloû dramatic (fragment scris la 1869), cu o introducere foarte romantică. Din toate aceste, afară de nota răsboinică se observă adese-orî ş-o rază de optimism, mîndria de-aş fi văzut neamul triumfînd secole de-arîndul. In multele elemente duşmane ce ne încunjură el găsia adese-orî un prilej de înălţare :

«Aî închegat furtuna, ca să înalţi stejarii
Ear ca să 'nnalţi Romîniî Tu ai creat barbariî...»

Ast-fel Eminescu era singurul poet, care din proprie intuiţie cunoştea întreg neamul romînesc, singurul care s'a însufleţit de poesia şi istoria noastră întregă; el a visat o glorie unitară şi o cultură unitară pentru toţi Romîniî dela Nistru până la Tisa şi cea mai puternică dovadă a legăturilor lui cu acest popor sunt inspiraţiunile poetice din *La arme!* şi *Doina*, în cari se desveleşte soarta şi ţinta comună a noastră a tuturor şi în cari idealismul lui naţional îşi atinge apogeul.

Devotamentul acesta cucernic pentru trecutul văzut în culorile virtuţii străbune şi a poeziei, era în parte şi o urmare psihologică a lipsei de conştiinţă naţională în neamul nostru de pretutîndenî pe timpul activităţii lui Eminescu. In cultura modernă, cu groasa tencuială streină, poetul vedea pericolul naţional. In elementele etnice streine, pe cari valurile vremii ni le-a lăsat drept triste sedimente, găsia ameninţat caracterul puritan al rasei autochtone. In amestecul de sînge vedea virusul disolvant ce se introducea în corpul nostru naţional. De-acî filipicele lui în contra a tot ce era străin printre Romîni, îndeosebî contra cosmopolitismului distrugător de sentimente naţionale.

Tema aceasta, discutată adese-orî în articolele lui

politice și accentuată și în Satira III-a, o îmbrățișează și într'o bucată mai lungă de prosă, intitulată «Geniu pustiu», în care, vorbind cu un tânăr din Ardeal (tipul sârmanului Dionis), îi zugrăvește astfel stările din București :

«Oamenii noștri (din București) sunt de-un cosmopolitism sec, amar, sceptic, ba și mai mult, au frumosul obicei de-a iubi ori și ce-i strein și a urî tot ce-i romînesc. *Noi am rupt-o cu trecutul, fie ca limbă, fie ca idee, fie ca mod de-a privi și cugeta*, căci altfel n'am putea trece în ochii Europei de națiune civilisată.

«...La noi vezi istorici, ce nu cunosc istoria, literați și jurnaliști ce nu știu scrie, actori ce nu știu juca, miniștrii ce nu știu guverna, financieri ce nu știu calcula și de aceia atîta hîrtie mîșgălită fără nici un folos, de-aceia atîtea țipete bestiale, cari umplu atmosfera teatrului, de-aceia atîtea schimbări de ministere, atîtea falimente. *Vezi afla mai lesne oameni ce pun la vot existența lui D-zeu, de cît suflete înamorate de limba și datinele străbunilor* ¹⁾, de cît inimă închinătoare lui D-zeu, sau minți ocupate de cestiunile de viață ale acestui popor, căruia îi scriem pe spate toate fantasmagoriile falsei noastre civilizațiuni... Cît despre «intelligența» noastră, o generație de amploiați și de semidocți, oameni cari calculează cam peste cîți ani vor veni ei la putere, — e o inteligență falsă, care cunoaște mai bine istoria Franciei de cît a Romîniei, fii unor oameni veniți din toate unghiurile, oameni cari au făptură și caracterele de la tații greci și bulgari și numai numele de la muma — disgrățiata Romînie»...

Cînd prezentul îl judecă cu atîta aparat critic, cu așa obiectivate, Eminescu nu poate fi numit un simplu *laudator temporis acti*, un cîntăreț nostalgic al vremilor apuse. El evocă trecutul ca oglindă, ca măsură de comparație și ca îndemn la lupte de conservare națională, cum o face ori ce luptător idealist. Aci nu

¹⁾ Cît de bine cunoștea Em. datinele și credințele poporului vezi între altele și bucată *Sfl. Gheorghe* din volumul de «Nuvele» (Ed. Șaraga) pag. 137.

este un plîngător desnădăjduit și resignat pe ruinele trecutului glorios, e un cîntăreț specific al rasei sale, intonînd o întregă gamă națională, dela domoalele accente ale poeziei populare pînă la registrele stridente ale unui marș barbar de revoluție, pînă la exclusivismul de rasă, ce culminează în prosa lui politică, în blestemele în potriva «sedimentelor de cocote și pungășî», cum numia el pe tinerii degenerați, produși de pătura suprapusă elementului românesc.

*

În de obște în lumea artelor înclinarea aceasta spre poporanism, presintarea în lumină poetică a istoriei și a lumii de basme, retragerea din prezent pentru a viețui cu fantasia într'un colț mai fericit al trecutului și fetișismul național, se consideră drept fenomene romantice. Se știe că în orî ce epocă a romantismului o frumoasă floare e și naționalismul și era imposibil, ca la Eminescu, cel mai tipic și mai genuin reprezentant al romantismului în literatura romînească, nota națională să nu fie mai puternică decît se credea pînă acum.

Dar să vedem mai departe desvoltarea lui sub raportul romantismului.

De la început putem observa o fantasmă extraordinară în planurile fantastice ale încercărilor lui. La 1866 instrună și el, după pilda tuturor poezilor romantici, *harfa lui Eol*, pentru a cînta despre o *Undină*, ce cunoaște «cîntecul lebedei Romîniei din Carpatul cel ars și bătrîn». În încercările dramatice el rezervă un rol *geniilor și silfilor de lumină*. *Zine* și *zeități* streine se amestecă cu simlarea simbolurî mitologice din lumea credințelor și basmelor noastre. Are momente,

în cari sufletul îi se umple de-o religiositate sublimă, mistică, căutînd-și însă vecinic un simbol de credință, pe care nu și l-a putut stabili. Și 'n afară de figurile istorice, de cari am vorbit, reînvie în imaginea lui vechia splendoare a Greciei clasice :

Văd Grecia cum se naște din întunecata mare,
Nălțînd umere de munte, îmbrăcate cu ninsoare
La un cer-adînc-albastru, străveziu, nemărginit,
Din colan de dealuri nalte se întind văile pline
De dumbravă, de isvoare și de rîuri cristaline,
Ce rîd mării, taie munții și-a lor mantiî de argint¹⁾

Dar notele aceste de romantism, cari de altfel se mențin pînă la asfințitul lui Eminescu, din simple ce sunt la început, se complică în măsură ce cultura dobîndită îi deschide terene mai largi de reflexiune. Se ivesc toate celelalte elemente, cari sunt apanagiul romantismului: subiectivismul esagerat, tendința continuă spre meditare asupra problemelor transcendente, resignarea și contradicțiile, cari adeseori fac din poezie un amestec de artă și știință, de religie și filosofie de inconsecvență și neclaritate și cari din cînd în cînd fatal imping în umbră instinctul național al orî cărui poet și-l scot pe oceanul larg al poeziei universale, cum s'a întimplat și cu Eminescu.

Meritul ca și vina la aceasta îl are în mare parte literatura germană și îndeosebi romanticii germani, față de cari Eminescu s'a simțit mereu atras prin înrudire spirituală. Manuscrisele lui Eminescu ne dau în privința aceasta deslușiri mai multe decît cele-ce pînă acum le puteam avea prin deducțiune. Intr'adevăr nu numai

¹⁾ Desigur tot din epoca tinereții lui Eminescu datează cele cîteva fragmente de traducere din Odissea.

stoarea albastră, acest simbol al romantismului lui Novalis, nu numai *teiul sfânt*, «Linden-baum»-ul patriarhal al Germanilor și *dulcele corn*, «Waldhorn»-ul păstorilor din Alpi ne reamintesc aceste legături. Nu numai *ironia romantică*, acea durere amară de-a nu-ți ști neamul sau propria-ți ființă la o înălțime mai ideală, meritată, o are comună cu aceștia. Cultura germană și lectura cea vastă l-a apropiat întru atita de romanticii germani, încît Musa lui, alătura de-a-acestora, străbate odată chiar pînă în Walhalla, cetatea zeilor germani, și se 'nchină lui Odin, ca și lui Zamolxe al Geților.

Intr'un început de schiță autobiografică, «Suvenirii din copilărie», în care Eminescu își propune a descrie «casa cu plopî; grădina cu meri în cari își făcea cuibul; căsuța în care juca teatru cu Armeanul (?); pe «Grosapă» și bostanul găurit, cu lumînare» etc., — el adaugă și cuvintele: *Sentimentalismul lui Schefer*. E caracteristic aceasta, întru cît ne arată timpuria predilecție a lui Eminescu pentru literatura sentimentală germană. Leopold Schefer, din ale cărui versuri găsim cite-va transcrise în caetele lui Eminescu, este un autor de nuvele escesiv de romantice, iubitor al poeziei orientale și fără îndoială a convenit mult firei poetului nostru.

Dar și cei-l'alți poeți germani, dela cari ne-aū rămas urme că aū interesat de aproape pe Eminescu și cari n'aū fost cu toții figuri remarcabile în literatura germană, l-aū atras mai ales pentru sentimentalismul lor. Ast-fel el își mai notează versuri de-ale scriitorului de romane Andreas Münch, autor norvegian; de-ale lui Pfeffel, scriitorul de povești și de versuri lirice de la sfîrșitul veacului al 18-lea; de contele Schack, admirator al

poesiei orientale și acesta ; de I. V. Scheffel, poet romantic ; de puternicul poet național-romantic Hofmann von Fallersleben ; de Platen, căruia prin eroare i se atribuiseră originalul sonetului «S'a stins viața falniciei Veneții», al cărei autor, sau mai corect inspirator este neimportantul Gaetano Cerry. Despre Gottfried Keller știm că l'a influențat în conceperea poesiei «La steaua». Din Lenau — melancolicul și nefericitul Lenau cu al cărui nume Eminescu este adeseori adus în legătură pentru multele trăsături de analogie între unul și altul, mai ales din punctul de vedere estetic și al concepțiilor filosofice — a tradus «Foaia veștedă». Bürger i-a plăcut pentru fondul sombru al baladelor, îndeosebi al celebrei «Lenore», a cărei influență să resimte vădit în povestea lui Arald din *Strigoii* partea (II) și pe care a început s'o traducă, oprindu-se înse la întâia strofă :

Din visuri grele-a tresărit
 În zori de zi Lenore,
 Wilhelm, ești infidel ori mort
 Și cât mai pregeți oare?...

Dintre clasici cunoaștem simpatiile lui pentru Schiller, din care a tradus «Resignațiunea», «Hector și Andromache» și «Mănușa». Wieland asemenea pare a-l fi preocupat îndelungat, căci Hyon, numele eroului din «Oberon» e amintit adese-ori prin manuscrisele lui ; se pare că «Oberon» i-a servit chiar ca model în conceperea și scrierea poveștilor «Fata în grădina de aur» și «Miron». Chiar și sensualismul din aceste și din streina «Cesara»,—de alt-fel un sensualism lipsit de brutalitate, mai mult în forma scenelor din «Dafnis și Chloe» sau

*

din «Musarion» al lui Wieland, — poate fi considerat ca o influență a acestuia.

Tot la romanticii germani și-a însușit Eminescu în mare parte și cultura estetică. Cunoștea bine principiile estetice hegeliane, după cum ne dovedesc diferitele lui notițe («Er hat auch bei den Hegelianern die Schweine gehütet» — ar fi zis frivolul Heine și despre Eminescu), iar în privința dramaturgiei germane și îndeosebi a lui Schlegel și Tieck, cei doi corifei ai romantismului german, cunoștea de-aproape părerile lui H. Th. Röthscher, istoric literar și dramaturg. Pentru acest din urmă avea o considerație deosebită, căci i-a făcut biografia și i-a tradus valoroasa lucrare critică «Arta reprezentării dramatice», care se găsește întregă printre manuscrisele lui Eminescu.

Ca nou element romantic se asociază apoi fructul intensei lui îndeletniciri cu literatura indică, care i-a alimentat mult predispoziția psihică, inclinarea lui spre sferele metafisice. În cele patru semestre din anii 1872—1874, cât a fost la universitatea din Berlin, studiile lui cele mai îndrăgite au fost: egiptologia propusă de profesorul Lepsius, antichități, istorie și credințe din Orient. Vedem că l-au interesat de-aproape: artele orientale, cultul morților și diferite sisteme de religie. În urma tuturor acestora se deșteaptă în el simpatia pentru poezia orientală cu toate fantasma-goriile ei, cu mirt și ciprese, cu Gangele cel sfânt și cu Nilul cel bătrîn. Zoroastru și alți apostoli ai Nirvanei lui Schopenhauer îl atrag în mreaja dulce a uitării de sine și într'un moment toate aceste îl răpesc în așa măsură, încît exclamă cu patos: *Eū sunt Budhist!...*

Pe cum vedem deci legăturile lui Eminescu cu literatura universală și îndeosebi cu cea germană sunt destul de multe și de ramificate și cel ce va voi să stabilească întreaga basă romantică a creațiunilor lui va trebui să treacă în conștiențioasă revistă acest lung șir de scriitori mari și mărunți, la cari Eminescu a umblat la școală.

Nefiind intenția noastră a face aci un studiu amănunțit de isvoare și de comparație, ne mărginim a constata, că influențele aceste streine i-au fost binefăcătoare din punct de vedere artistic și cultural, i-au lărgit mult orizontul intelectual, i-au rafinat gustul pentru o poezie subtilă, dar în acelaș timp nu îi se pot tăgădui părțile defavorabile. Sentimentalismul sugestiv a fost prea mult ulei pe focul ce-l moștenise; umbra melancoliei s'a așternut peste simțirea și cugetarea lui și l-a făcut să se piardă adese-ori în abstracțiuni, cari din cînd în cînd poartă chiar caracterul artificialității. Influența streină l-a împiedecat pe neobservate a ajunge la deplină desvoltare în limitele principiilor de artă națională, pe cum el însuș le profesa și le avea așa de clare în mintea sa. Ori cum însă, un studiu cît de sever al influențelor streine, nu poate duce la rezultate cari ar detrage vre-o-dată ceva din valoarea și originalitatea scriitorului nostru.

*

În volumul acesta — întiul din operele complete ale lui Eminescu ce se tiparesc în editura «Minervei», sub îngrijirea d-lui Nerva Hodoș și a subsemnatului — am grupat o parte a materialului ce dovedește spusese noastre privitoare la legăturile lui cu literatura

populară. Publicăm versurile din popor culese de Eminescu, fiind-că asupra acestor versuri ochii poetului au veghiat îndelungat; el le-a studiat, s'a inspirat din ele și ș'a alcătuit o bogată limbă literară. De cînd Eminescu a adunat aceste versuri în cursul călătoriilor sale, ca un pribeag ce-și culege un mănunchiu de flori din luncile prin cari trece, — s'a strecurat vreme lungă și ele au trecut în mai multe colecții, căci interesul pentru folclorul nostru a crescut¹). Cu toate acestea colecția lui Eminescu poate servi nu numai de orientare celor ce au să facă studii speciale asupra elementelor lui de inspirație, ci va fi o lectură folositoare laicilor, ca și omului de știință.

Urmează apoi versurile lui cu motive populare, imitațiuni rămase parte fragmentare, parte fără ultima cîselare a lui Eminescu. Aceste ne arată o direcție specială, în care poetul e prea puțin cunoscut, anume direcția poporanistă, importantă fiindcă este una din originile romantismului său.

Poveștile-poeme, cu subiecte din popor, cu forma însă artistică, de-asemeni erau necunoscute în forma în care se prezintă aici, afară doar de cite-va fragmente din ele, pe cari poetul le-a contopit în poesia «Călin» din ediția d-lui Maiorescu și în substratul «Luceafărului».

¹ Iată colecțiile pe cari le-am consultat la stabilirea variantelor acestor poezii: Iarnik-Bârseanu, *Doine și strigături din Ardeal*, București 1885; Alexandri, *Poesii populare ale Romînilor*. București 1866; G. D. Teodorescu, *Poesiile populare romîne*, București 1885; D. O. Sevastos, *Cîntece moldovenești*, Iași 1888; M. Canianu, *Poesii populare*, Iași 1888. Enea Hodoș, *Poesii populare din Banat*, Caransebeș 1892. Idem, *Cîntece cătănești* («Biblioteca Noastră»); I. G. Bibicescu, *Poesii populare din Transilvania*, București 1892; I. Rădulescu-Codin, *Din Muscel*. Cîntece Vol. I. București 1896. Gr. G. Tocilescu, *Materialuri folcloristice*, București 1900; 3 vol.

La sfârșit alăturăm cunoscutului *Făt-frumos* alte trei povești în prosă. Aceste sunt mai mult niște schițe, prinse de autor din gura vre-unui povestitor moldovean și rediate întocmai după modul de povestire țărănesc. Eminescu ș'a adunat aceste povești între altele și cu scopul de-a le prelucra în versuri, cum a făcut și cu «Călin», pentru care în manuscris găsim și forma prosaică originală, sub titlul «Călin Nebunul», culeasă tot din Moldova, pe la anul 1869.

Nădăduim că generația de astăzi, care nu cunoaște pe Eminescu de cît sub eticheta laconică de *pesimist* — un cuvînt ce spune prea puțin, fiind vorba de-o personalitate așa de multilaterală — va găsi în acest volum un prilej de-a începe să-și formeze o credință mai obiectivă și demnă de marele poet al poporului nostru.

București, în Mai 1902.

ILARIE CHENDI.

POESIÏ POPULARE

I. LIRICE

1.

Cînd aș ști, că mă-ai veni
Cărarușa ți-aș plivi
Și de iarbă și de nalbă
Să vii, dragă, mai degrabă.
Dar cărarea-i neplivită,
Vai, nu-ți este îngrădită
Nici cu pari, nici cu nuiete,
Numai cu cuvinte rele.

2.

VARIANTĂ

Cine'mi spune «Puica vine»
Are-un galben dela mine;
Cînd aș ști, că ai veni
Cărarușa ți-aș plivi
Și de iarbă și de nalbă,
Ca să fii bădiții dragă¹⁾.

3.

De-aș ști, puică, c'aș muri,
Chipul ți l-aș zugrăvi,
Și l-aș face-o iconiță
Ca să-l port, mări, la țiță.

---

¹⁾ Variante: Iarnik-Bârsan p. 115; Hodoș p. 59; Gr. Sima în *Conv. lit.* XV p. 227; Canianu, *LVII*; Tocilescu I, p. 240.

4.

Ce te legeni plopule,
 Fără ploaie, fără vint
 Cu crengile la pământ?
 Dar eū cum să nu mă leagăn?
 Că ei că s'au vorovit:
 Trei băieți din Baia mare
 Ca pe mine să mă taie
 Să mă taie 'n trei *sfirtaie*
 Să mă puie pe trei cară
 Să mă ducă 'n Timișoară
 Să mă fac'-un fus de moară¹⁾.

5.

Cite păsări sunt pe lume
 Toate cină și s'alină,
 Numai eū n'am ce cina
 Și n'am unde m'alina,
 Că mi-î cuibul lingă drum
 Și sub tufă de alun.
 Ciți oameni pe drum trecea
 Toți în cuibul meu svirlea
 Dar eū rău m'am supărat
 Și cuibuțul m-am mutat
 În virful muncelului
 Sub crengile bradului
 Unde-i drag voinicului.
 Dar ș-aicia nu-î alin
 Nici scăpare de-al meu chin,
 Căci brazii se clatină
 Și mereu se leagănă.
 — De ce voi vă clătinați
 Și mereu vă legănați
 Cu vint și fără de vint
 Cu crengile la pământ?

¹⁾ Vezi Onișor p. 35 :

Ce te legeni brad în codru,
 Fără vint și fără modru?
 Dă cum nu m'oi legăna etc...

Iar Tocilescu I. p. 790 și 992 :

Bradule, brăduț de jale
 Ce te legeni așa tare
 Fără ploaie, fără vint
 Cu crengile la pământ etc.

— Cum să nu ne clătinăm
 Și să nu ne legănăm,
 Cînd vin meșteri de la țară
 Cu securi și cu topoare
 Ca pe noi să ne doboare,
 Să ne'ncarce pe trei care,
 Să ne ducă 'n jos la țară
 Să ne facă temnicioară,
 Temnicioară robilor
 Lacrimă drăguțelor
 Și blăstem măicuțelor¹⁾.

6.

Codrule, codruțule,
 Desmorțește-ți apele
 Și grăbește de 'n frunzește
 Că drăguța te dorește.

7.

VARIANTĂ

Păduriță, păduriță,
 Ian grăbește, de 'nfrunzește
 Multă lume te dorește.

8.

Nu știu luna-î luminoasă
 Orî e puica mea frumoasă.
 Nu știu luna 'n ceruri trece
 Orî puica la apă rece.
 Nu știu luna s'a ivit
 Orî puicuța mi-a zimbit,
 Nu știu luna s'a ascuns
 Orî puica nu-mî dă răspuns²⁾.

9.

Bate vîntul tot întins,
 Vai ce ibovnic mî-am prins!
 Dar nu l-am prins într'adins,
 Că l-am prins într'o cercare,
 Ca să văd ce minte are.

¹⁾ Variante: Iarnik-Bârsan p. 203. Onișor p. 51. Revine ideea poetică din versurile anterioare, cari au inspirat lui Eminescu poesia «Ce te legeni...»

²⁾ Variantă: Sevastos p. 194.

De-o avea o minte bună,
L'oiu iubi un an și o lună;
De-o avea o minte rea,
L'oiu da dracului să-l ia! ¹⁾

10.

VARIANTĂ

Frunză verde de lemn scris,
Tinăr iboynic mi-am prins,
Da nu l-am prins dinadins,
Că l-am prins într'o cercare
Ca să văd ce fire are —
De ar avea o fire bună
L'aș iubi și eu o lună,
De-o avea v-o fire proastă
Amar de viața noastră

11.

Cite flori is pe pământ
Toate merg la jurământ,
Numai floarea soarelui
Șade 'n poarta raiului
Și se roagă Domnului:
Să-'mi ierte păcatele
Cele din beție
Cele din trezie ²⁾.

12.

Eu în foc și tu în foc
Și al stinge nu-î mijloc.
Cu toți seama ne-am luat
Și ne vorbesc ne 'ncetat,
Ear dușmanii ne pîdesc
Curse multe ne gâtesc,
Să le 'ntinză într'ascuns
Să ne facă ne-ajuns,
Ca noi să ne depărtăm
Foc și dor să nu avem.
Ci 'n zadar se ostenesc
Nu va fi precum gîdesc!

¹⁾ Var. Hodoș p. 176, Sevastos p. 182.

²⁾ Variante: Hodoș p. 182. Sevastos p. 206 și 290. Tocilescu p. 1295.

13.

Măi bădiță Păunaș,
 Hai la noi să-ți dau *sălaș*.
 Dar de cină ce Ț-oi da?
 Strugurei ca iedera,
 Strugurei muiiați în rouă
 Și un pat de perini nouă;
 Patul e din lemn de vie,
 De-î fi om de omenie
 Te-î culca cu bucurie.

14.

Bate vîntul frunza 'n dungă
 Toate plugurile umblă
 Numa'l meu șade la umbră;
 Că tinjala-î dat porție,
 Cărciea-î pentru *răcie* ¹⁾.

15.

Bate vîntul frunza'n dungă
 Jalea-î mare, calea-î lungă,
 Bate vîntul dintr'o parte,
 Departe-î mîndra departe. ²⁾

16.

Sărmană inima mea
 Cum a prins a mă durea!
 Mă doare neconținut
 Pentr'un pui ce l-am iubit
 L'am iubit un an și-o vară
 Inima-mi sloboade pară
 Frunză verde de la vie,
 Așa mi se cade mie
 Dacă m'am potrivit ție. ³⁾

17.

Mîndră, mîndră draga mea,
 Cînd trec p'îngă casa ta

¹⁾ Răcie, pronunțare bănațeană pentru răchie = rachiū.

²⁾ Vezi și «Ce te legini codrule».

³⁾ Variante: Iarnik-Bârsan p. 188. Hodoș p. 31 și p. 99. Sevastos p. 12, 41, 51, 140, 183.

Plînge-mî *ochiul de-a stînga* ; ¹⁾
 Cînd trec mîndră p'îngă voi,
Plîngu-mî cchiî d'amîndoi

18.

Pentru mîndra care-mî place
 Cînci zile la Domnî aş face ;
 Pentru cea ce mi-î urită
 Fac una şi-mî pare multă ;
 Pentru mîndra mea ce-î fată
Durmire-aş noaptea pe vatră
Cu capul pe cărămidă
 Las-o dracului dobîndă... ²⁾

19.

Toate trec, toate se duc,
 Toate fetele se duc
 Pină la frunza de nuc
 Numai eû abia mă trag
 La frunza verde de fag. ³⁾

20.

VARIANTĂ.

Toate fetele se duc
 La umbră de nuc,
 Dar pe mine nu mă lasă
 Mămuca de-acasă.
 Toate fetele se trag
 La umbră de fag
 Dar pe mine nu mă lasă
 Că-i pădurea deasă.
 Toate fetele s'adun
 La umbră de-alun
 Dar pe mine nu mă lasă
 Că sînt prea frumoasă.
 Toate fetele îmi vin
 La umbrar de pin
 Dar pe mine nu mă lasă
 Că mă teme-acasă. ⁴⁾

¹⁾ Sublinierile făcute de Eminescu.

²⁾ Inceputul vezi la Iarnik-Bârsan. p. 10. Tocilescu I, p. 872. «Foaie verde trei spanace» p. 280.

³⁾ G. Sevastos p. 59, Tocilescu I p. 271, 877.

⁴⁾ Convorbiri XXV şi ediția Șaraga p. 178.

21.

Dorul de cine se leagă
 Nu-î pară lucru de șagă
 Că s'o legat de-un voinic
 Ș'o lăsat plugul pe cimp;
 Și s'o legat de nevestă,
 Și-o lăsat răsboiū 'n casă,
 Și s'o legat de-o copilă
 Ș'o lăsat lucrul din mină.

22.

Mă uităi printre stobori,
 Văzuî ochii negrișori,
 Fă-î Marițo vînzători
 Că și neica-î negustor
 Negustor de ochișori. ²⁾

23.

Frunză verde foî mărunte
 Vorbe mi-au eșit cam multe.
 Las'să iasă
 Că nu-mî pasă,
 Că bădița nu-î acasă,
 Că bădița-î dus la coasă.
 Rupă-i-se coasa 'n două
 Să vie la alta nouă,
 Să cosască fin pe stele.
 Rupă-i-se bucățele
 Să vie 'n brațele mele. ³⁾

24.

Dragostele, săracele!
 Dragostele nu se fac
 Nici din mere nici din pere
 Ci din buze subțirele

¹⁾ Variante: Hodoș, p. 38, G. Dem. Teodorescu, p. 276 Tocilescu I p. 300. «Firicel de iarbă neagră» ibid. p. 837; 870.

²⁾ Publ. și în ediția Șaraga, reproducă din numărul jubilar al «Convorbirilor». Reamintește poesia:

«De-ar fi dorul vînzător
 Eû m'aș face negustor»...

³⁾ Vezi Sevastos p. 71: «Frunzuleană iarbă grasă».

Și din deget cu inele,
 Da și din pept cu mărgele.
 Dragostele nu-s curate
 Că trăesc pină la moarte. ¹⁾

25.

De unde vii dorule ?
 De la voi pușorule.
 Dar la noi la ce foc vii,
 C'o vint uritul d'intiū
 Și s'o pus la căpătiū
 Și n'am leac din loc să-l miū ²⁾

26.

La umbra de liliac
 Dragostele ce mai fac?
 Se sărută pină zac.
 Iar în vale la isvor
 Se 'ntilnește dor cu dor,
 Se sărută pină mor. ³⁾

27.

Cînd treci bade pe la noi
 Pune-ți clopote la boi,
 Și le pune la toți șasă
 Cu șinoare de mătasă,
 Să te-aud bade din casă,
 Din casă de după masă. ⁴⁾

28.

Ian bată-te nană bată
 Frunzulița de salată,
 Rădăcina de săcară,
 Somnul meu de astă-vară,

¹⁾ Variante la Iarnik-Bârsan p. 79 Hodoș p. 33, Sevastos p. 107. Onișor IX. G. Dem. Teodorescu, p. 301.

²⁾ «Din loc să-l miū» e adaus de Eminescu în parantez vrînd să corecteze ardelenismul «să-l duduim».

Vezi Iarnik-Bârsan, p. 330. Tocilescu, I; p. 313.

³⁾ Intr'o altă formă la Iarnik-Bîrsan p. 104. Gr. Sima, «Convorbiri» XV p. 230. «Subt *umbrar* de liliac» publ. în «Convorbiri» XXXVI p. 304.

⁴⁾ Variante la Iarnik-Bârsan p. 82; Hodoș p. 41. Onișor p. 24 Tocilescu p. 781 și p. 939. «Șezătoarea» II p. 57.

- Că lăsam caru 'ncărcat
Ș'alergam la tine 'n sat,
Toată noapte-am tremurat
Și nimic n'am căpătat ¹⁾.

29.

Să n'ai odihnă 'n mormint
Cum n'am eu pe-acest pământ!
Să n'ai pace nici în casă,
Zile numai cinci o șase!
Să te ieși bădiță 'n lume
Intrebînd de al meu nume
Și să te afli 'n pustii
Acasă să nu mai vii;
Și să te topești gîndind
Cum ocolesc eu plîngînd.

30.

Fă-mă Doamne ce me-î face,
Făm'o pasăre măiastră
Să sbor la badea 'n fereastră.
Din fereastră în chilie,
Acolo bădița scrie
Slove negre pe hirtie
Să mi le trimeată mie. ²⁾

31.

Țipaiū ochii peste deal
Văzuî fată de Muntean
Periindu-și păr galben,
Periind și blestemînd
Pe Ilie pe cîmpie:
Ca cosașii să cosască
Ciobanii la boi să-l deie
Boii 'n coarne să mi-l ieie.

¹⁾ Variante la Hodoș p. 131.

²⁾ Variante la Iarnik-Bârsan p. 134, Hodoș p. 58. Mai frecventă forma:

Fă-mă Doamne ce mi-î face
Fă-mă pasăre maiastră
Să sbor la *maica* 'n fereastră...

Vezi și Sevastos p. 215. Tocilescu I. p. 791.

32.

Mă 'ntrebaî dragă 'ntr'o zi
 Cine 'n lume s'o găsi
 Pe noi a ne despărți.
 Iată dealul s'a găsit
 Pe noi de ne-a despărțit,
 Dealul cel cu riurile
 Cerul lumei plin de stele,
 Oamenii cu vorbe rele.
 Intre mine și 'ntre tine
 E o țară și nu-i bine;
 Intre viața ta ș'a mea
 S'aû pus oamenii perdea.

33.

Frunză verde iac'aci
 Duce-m'oiu și n'oiu veni
 Să văd cine m'o jeli.
 Duce-m'oiu și m'oi întoarce
 Să văd pe mindra ce face.
 Face-a bine mindra mea,
 Că altul ș'o căpăta.
 Numai eû nu m'oiu putea,
 Că mă duc din țara mea.
 Și de mine că-i mai rău :
 Eû mă duc, mindra rămîne,
 Și tot plînge după mine,
 Da n'are după ce plînge,
 Că destul oiû plînge eû
 Dac'oiu vedea că mi-i rău.

34.

Mîndro, mîndro draga mea
 Dacă tu te-î mărita
 După mine n'aștepta
 Numai fă-mi o cărticea
 Și-o trimete la mine

---

1) Dealu cu pădurile
 Oamenii cu gurile
 Luncile cu mierlele...

era forma d'întiîu, șiruri, pe cari Eminescu le-a șters cu creionul.

Și acolo așa scrie:
 Rămii, bade, sănătos
 Că eū, bade, mă mărit,
 După tine nu aștept,
 Că destul am așteptat
 Iac'un an și jumătate.
 Și eū, bade, aș aștepta
 Numa mă tem de asta
 Că tu pe-acolo-î peri
 Și eū, bade, oiū bătîni,
 Și junii că mor urî.
 Fii tu, bade, sănătos,
 Că și tu dacă-î veni
 Altă mîndră ți-î găsi.

35.

Eū bădiță n'am ce face
 Dacă nu-î țara pe pace
 Cînd țara s'ompăciui
 Tu acasă că-î veni
 Și eū iară te-oî iubi.

36.

Astă vară într'o sară
 Mă culcai pe iarb' afară
 Visul mîndru ce-l visaî
 In zori de zi mă sculaî;
 Văzui soare răsărind
 Și pe-a mea mîndră venind
 Cu puicuțul fript în poală
 Cu plăcinte susuoară.

37.

Fruză verde rosmalin
 După nor vine senin,
 După dulceață venin.
 Amar mie într'un suspin!
 Lacrimile vale'mî vin.
 Săracă inimă arsă.
 Varsă lacrimile varsă!
 Săracă față frumoasă
 De lacrimi e toată stoarsă.

Mult mă 'ntreabă inima
De ce m'am stricat așa?
De-aș trăi, cât aș trăi.
Tot stricat și trist oiū fi
Că ce-am perdut n'oiū găsi.

38.

Inima 'n mine-î tot tristă
De dorul mîndrii aprinsă.
Inima 'n mine-i tot slabă
Pentru tine, mîndra dragă.
Oh, mîndruță, cum m'oiū duce
De l'a ta guriță dulce.
O vai lacrimile mele
Cum se varsă de cu jele.
Cum se varsă de cumplit
Dacă vede ce-am pățit.
Și voi picioarele mele
Pe unde-or să umble ele
A meu ceasul c'a venit
Și de mîndra m'am urit.

39.

O, pădure, naltă ești
Mîndra mea departe ești
Dară eū dac'aș putea
Pe mîndruța mea vedea
In gură'o aș săruta
Inima mî-aș stimpăra ¹⁾).

40.

Mîndră mîndră, draga mea
Ajungă-te jalea mea,
Să te-ajung'un dor și un drag
Să șezi toată ziua 'n prag,
Cu firu-ți băgat în ac
Și tu să nu poți împunge,
Pîn' nu-î suspina și plînge
Și tu să-ți aduci aminte

¹⁾ Forma greoaie a versurilor de sub 37-39 ne arată o origine streină de cea din popor.

Mindră de-a noastre cuvinte
 C'or rămas neisprăvite.
 De-om trăi le-om isprăvi
 Și tu soție mi-î fi ¹⁾

41.

Ajungă-te mindro-ajungă
 Dorul, care mă alungă
 Ajungă-te-un dor și un drag
 Să șezi toată ziua 'n prag
 Cînd a fi pe la ugină
 Sa te-a aprinzî ca o lumină ²⁾.

42.

Incepuiū să mă jelesc
 Plîngînd să mă jăluiesc
 Eū nu pot de supărare
 C'am rămas la 'nstrăinare
 La plîngere și la jale
 C'am avut o puiculiță
 Cu mult dor și cu credință
 De mindra m'am depărtat
 Și inima mi-am stricat ³⁾.

43.

Așa 'mî vine cînd și cînd
 Să mă iaū pe drum plîngînd,
 Cine m'o vedea să-mî creadă
 Ș-a mele patimî să vadă.
 Să merg în codri și 'n munți
 Să 'mî las eū ai mei părinți.
 Acolo să locuiesc
 Că eî cu drag mă iubesc
 Și cu dragoste să trăiesc. (?)

¹⁾ Variante: Miron Pompiliū în «Convorbiri» V p. 115, Bibicescu p. 51. Vezi și Sevastos 134.

²⁾ Tocilescu I. p. 803.

³⁾ Vezi nota de la No. 39.

44.

Frunză verde din grădină
 Arde inima în mine
 Și n'am cui să mă jelesc
 Să spun pe cine doresc.
 Pe cine doresc aș spune
 Dacă ar fi lingă mine.
 Atunci toți că ar vedea
 Că-î aici iubita mea.

45.

VARIANTĂ

Dragostea unde se pune
 Nu-î nici frică, nici rușine
 Nice temere de mine.
 Dragostele nu's curate
 Că trăesc pînă la moarte
 Și-s cu drac amestecate.
 Că trec prin tină nu se 'ntină
 Și trec prin apă nu se 'neacă¹⁾).

46.

Tinerel fără musteață
 Cînd se 'nvață-a stringe 'n brațe
 Și sărută cu dulceață.
 — Țucu-ți, mîndră, ochii tăi.
 — Țucă-î, bade, pe-amîndoi.

47.

Frunză verde de trifoi
 Vină, bade, Joî la noi
 Că-î *lipiul* cald pe masă
 Și rosolia 'n fereastră.
 Numa' nu veni pe la fîntînă
 Că tu-î face urmă 'n tină,
 Ci vină tu pin ocol
 Că-î numa pămîntu gol
 Și ia-mî fir de busuioc
 Și îl pune bade, 'n *clop*.

¹⁾ Vezi No. 24.

- ✓ Busuiocu-o zurăi
 Și io-afară c'oiu veni,
 Și din casă te-oiu chema,
 După masă te-oiu băga
 Și de cină că ți-oi da:
 ✓ Tălgeraș cu dulce caș,
 ✓ Pită albă din oraș,
 Carne friptă pipărată
 Și gurița cite-odată ¹⁾.

48.

Pe cea frumoasă uliță
 Preamblă-se o fetiță
 ✓ Cu miini albe, sufulcată,
 Ș-ar trebui sărutată —
 Batâr de-î a popii fată
 Și-î la vorbă așezată.
 Că popa așa-î 'nvățat
 Ia cartea și mere 'n sat
 Eū rămîn cu fata 'n casă,
 Și mă băgai după masă
 Și zău eū așa ziceam:
 Săveto, sufletul meū
 Crede că *de dragul* tăū
 Nu mă pot hodini eū
 Că îmi pare tare răū
 Că nu te pot lua eū...

49.

Hăi, săraca calea mea
 Crescut-a iarbă pe ea,
 Calea mea de la mîndra
 Crescut-a iarbă pe ea.
 Pe calea mea de la joc
 Poate crește busuioc
 Că eū n'am avut noroc;
 Pe calea mea din șezetoare
 Poate crește iarbă mare
 Că eū pe-acolo n'oiū mere.

¹⁾ Deasupra acestui vers Eminescu scrie cu cerneală roșie «*vortrefflich*» = (escelent)!

Pe calea mea de la fete
Poate crește iarbă verde,
Că eu nu mai trag nădejde ¹⁾).

50.

Citu-î țara ungresească ²⁾
Nu-î ca fata rominească
Că-î cu capul plin de ruje
Cu obrazul plin de sînge
Cînd o văd inima-mî plînge.
Cînd o văd cu sinul plin
M'ajunge dor și suspin.
Și cu părul de mătase
Dorul eî că mă apasă.
Și cu fața rumeoară
Dorul mîndrei mă omoară.
Mîndra cînd se 'mpodobeste
Tot voinicul o iubește
Cînd își pune *chit* ³⁾ de flori
După dînsa stai să mori.

51.

VARIANTĂ

Citu-î țara ungresească
Nu-î ca fata rominească.
Că-î cu capul plin de ruje
Cu obrazul plin de sînge
Cînd o văd inima-mî plînge;
Că eu de cînd am viață
N'am avut altă dulceață
Numai c'o stringeam în brațe
Roșie, mîndră la față.

52.

Trecuî sara pe uliță
Mîndra șade la portiță,
În subțirică polcuță
Poale albe subțirele

1) Compară Hodoș p. 104.

2) Variante la Alexandri, 301; Iarnik-Bîrsan 21. Hodoș p. 48.

3) *Nota lui Eminescu*: «Buchet» = expresie bănățenenă.

Pe pofta inimei mele ;
 Și zo ea așa zicind :
 Hai noi doi să ne iubim
 Că noi bine ne lovim
 La gene și la sprincene
 Ca și doi *golumbi*¹⁾ la pene.

53.

Știi tu mîndră ce Ț-am spus
 Cînd eū carte Ț-am trimis :
 Să porți haină de colie
 Să-mi fii dragă numai mie.
 Dară tu porți pană verde
 Să fii mîndră cui te vede
 — Ba ieū, ba, bădiță ba!
 De-oī cālca cuvîntul tăū
 Să mă bată Dumnezeū,
 De-oī cālca porunca ta
 Să mă bată Precesta.
 Că de cînd, bade, te-aī dus
 Pană verde nu mi'am pus;
 De cînd, bade, m'aī lăsat
 Haină albă n'am purtat.
 Ci am purtat mohorită
 Să-mi fie lumea urită²⁾

54.

— Poți tu zice, mîndră, zăū,
 Că nu te-am săiutat eū?
 — Ba eū, bade, nu pot zice
 Că Ți-a fost gurița dulce,
 Că eū ședeam pe su poartă
 Și-Ți dedeam gurița toată. ³⁾

55.

Mărită-te, mîndra mea,
 Mărită-te nu ședea,
 Nu trage nădejdea mea

1) Cf. Sevastos p. 176 Aici «golumbi» se numesc «hububași». Variantă la Onișor p. 24 Șezătoarea I p. 104. Cuvîntul «golumea» în forma de «columbă» (porumbiță) îl întrebuițează Eminescu în poezia «Frumoasă și jună».

2) La șirul din urmă Eminescu adaugă în parantez «Ca să fiu lumii urită».

3) Tocilescu I, 2, p. 740 și 995.

Că nădejdea dela mine
 Ca și ghița cea subțire
 Ce¹⁾ te dai și nu te ține.
 — Ba eu nu m'oi mărita
 Pină nu te-i însura
 Să văd pe cine-i lua.
 De-i lua o albineață
 Deie-i D-zeu o greață,
 De-i lua o negrioară
 Deie D-zeu să moară,
 De-i lua una barnace
 Să nu poți trăi în pace
 Apoi să vini tu la mine,
 Apoi să rid eu de tine
 Și de mi-i lua pe mine
 Să putem noi trăi bine²⁾.

56.

Puiculiță cu părinți
 Nu grăbi să te măriți,
 Că-s fecior neinsurat
 Nici mustața nu mi-a dat
 Și sunt bun de însurat.
 Dragă mindră puiculiță,
 Iubita mea porumbiță,
 Să te ved în sat la noi
 Nu te-aș da pe patru boi
 Dar încă la noi acasă
 Nu te-aș da nice pe șase
 Dar încă să fi a mea
 Nici pentru toată lumea.³⁾

1) Parantez de Em: [Pe care].

2) Variante la Iarnik-Bârsan p. 261. Tocilescu, 1914.

3) Varianta cea mai cunoscută în Ardeal e următoarea :

De te-oî prinde pe la noi
 Nu te-oî da pe șase boi
 Nici de lucru nu ți-oî da
 Numai te-oî tot săruta
 Sara și dimineața
 Peste zi tot-de-a-una
 Simbăta numai odată
 Duminica ziua toată.

Vezi și Onișor XXX.

57.

Frunză verde tulepan,
 Te-am iubit, mîndră, de-un an
 Dar acum de patru luni
 Mă porți, mindro, cu minciuni,
 Eū acum te-am prins de față
 Strîngîndu-te altu în brațe.
 Nu pot face răutate
 Că el este al meu frate
 Numa-o leacă io, te-oî bate.

58.

Frunză verde iarbă mare,
 Haida, mindro, 'n șezătoare
 Să mîncăm *pogace* ¹⁾ moale.
 Ba eū, bade, nu m'oi duce
 Că eū m'am mai dus odată
 Și-am venit toată mușcată,
 Maica sare să mă bată
 C'un sbicuțu de mătase
 Să mă'nvețe lucru'n casă.
 Eū țesei un dărăbuț
 Și mă dusei la drăguț ¹⁾.

59.

Ah leliță, lelișoară,
 Tu-ai fi bună domnișoară.
 De ți-ai face patu afară
 Eū m'aș face vînt de sară
 Ș'aș veni la tine odată
 Să te vîd cum ești culcată,
 Cu fața către părete,
 Cu gura friptă de sete.
 Eū gura ți-aș săruta,
 Inima ți-aș stîmpăra ²⁾.

60.

Colo 'n sus pe lingă Tisă
 Mîndra mea mere de stînsă
 Prin erbuțe pînă'n briu,
 Țînînd murguțul de friu

¹⁾ Notat deasupra cu cerneală roșie: *bună*. Pogace = turtă.

²⁾ Sfîrșitul la Hodoș p. 51. Veđi Sevastos 101 și 156.

Și mindra din grai grai :
 Busuiocul l'aș plivi
 Și mă tem c'oiu zăbovi,
 De l'oî smulge și m'oî duce
 Până dincolo de cruce. 1)

61.

Frunza verde cărujea
 Crede tu mindruța mea,
 Crede că de dragul tău
 Nu mă pot hodini eu.
 Că toată viața mea
 Tot la tine 'mî stă mintea
 Că de cînd eu te-am iubit
 Tare cu drag te-am avut,
 Și nu pot să te zăuit.
 Să nu te fi dobîndit
 Din sat aș fi pustiit.
 Cînd aud de al tău nume
 Drag la inimă 'mî se pune.
 Că după gurița ta
 Se topește inima.
 Dragu-mi-i și-mî pare bine
 Cînd mă întilnesc cu tine
 M'aș sătura cu dulceață
 Eû mindră te-aș stringe'n brațe.
 Cită țară am umblat
 Eû ca tine n'am aflat
 Naltă'n trup și subțirea
 Înțeleaptă și frumoasă
 Bărnace și sprincenată
 La inima mea băgată
 Și cu buze subțirele
 Pe pofta inimei mele.
 Eû mă duc la strîns la fin
 Cu doruțul tău în sîn
 Și m'am dus la secerat
 Dorul tău nu l'am uitat.

1) Inceputul vezi Iarnik-Bârsan p. 225.

62.

Mîndră, mîndră draga mea,
 Te-am ținut că ești a mea
 - Dar tu ești mare cătea.
 Și nu te-am blăstemat rău.
 Dar de-acum te-oî blăstema
 Să-ți trimeată Dumnezeu
 Nouă boale și-o lingoare
 Și-o *părea* de frigurare,
 - Din arat până 'n cărat,
 Pice-ți părul de pe cap,
 Din cîntecul cucului
 Până 'n storsul vinului.
 Cînd îi fi în primă-vară
Să fii ca turta de ceară
 De țoiu fi gîndită rău
 Să-ți trimată Dumnezeu
 Ce-ți voiesc, mîndruță, eă ¹⁾).

63.

Firea-î lume, n'ai măi fi
 • Dacă nu putui trăi
 Că cu cine-aș fi trăit
 De mine s'a despărțit
 Și tare s'o depărtat
 Și pe mine m'o lăsat
 M'aū lăsat în voie rea
 Ca să gîndesc tot la ea.

64.

Frunză verde după rit,
 N'aū fost ceas blagoslovit
 Cînd noi mîndră ne-am iubit.
 Blestemat a fost și locu
 Unde ne-am căpătat jocu.
 Frunză verde de bujor,
 Măi bine ar fi să mor
 Să nu trăiesc cu mult dor,
 Dacă tu te-ai îndurat
 De pe mine m'ai lăsat.

¹⁾ Compară Hodoș p. 114.

65.

Oh leliță din cel sat
 Ce-ai cerut și nu ți-am dat?
 Cerut-ai faguri de miere
 Eū ți-am dat buzele mele,
 Și-ai cerut o floricea
 Eū ți-am dat gurița mea
 Și tu 'n loc de mulțămire
 Măi bădițe trandafire -)

66.

Crezi tu mindro, crezi o ba
 Că eū mine te-oī lăsa,
 Mine de cu dimineată
 Nici nu m'oī spăla pe față
 Numai cu lacrimi de jale
 Colo cînd voi fi pe cale.

67.

Lelișoară lele dragă
 Dă-mi guriță, gură fragă,
 Că nici cerul n'a crăpa,
 Nici cocoșii n'or cînta
 Pentru că te-oī săruta.
 Că zo, tu de nu mi' da,
 Eū mindruțo te-oī lăsa,
 Te-oī lăsa cu Dumnezeu
 Ș'oī pleca cu dorul meū.

68.

Dor mi-e mie Doamne dor
 De-a măicuții sinișor,
 Dor mi-e mie de surori
 Și de frații iubitori,
 Dar mai dor mi-e de drăguță,
 De drăguța cea albuță.

---

1) Cîntec răspîdit în Moldova și Ardeal.

69

Și tu Doamne de-ai umbla
 Lumea de-ai incunjura
 Nu-s ca flacările crunte
 Care dorul te pătrunde
 Dar nici dorul de surori
 Nici cel dor de frațiori
 Nu-î ca dorul de măicuță
 Și ca dorul de drăguță.

70.

Multe stele sunt pe cer,
 Eū de dorul mîndri pier,
 Mîndră-î luna cînd răsare
 Eū mă 'ntrist de dorul mare.
 Mult întreb de ceea stea
 Mai vede-te-oî mindra mea?
 Că de cînd, mîndruță dragă,
 Mă luaî prin lumea largă,
 Nici soarele nu se stinge
 Sufletul meū tot îmi plînge,
 Nici luna nu răsare
 Până nu suspin cu jale,
 Nici zorii că nu răsar
 Până nu suspin de dor.
 Maică măiculîța mea,
 Or ce zice ceea stea
 Văd că nu mă voi opri
 Până nu te-oî întîlni
 Și eū mîndră nu voi sta
 Până nu te-oî săruta. ¹⁾

71.

Ploaie, Doamne-o ploaie mare
 Mult mi-s zilele amare,
 Ploae, Doamne dintre nori,
 Mult mai vârs la lăcrămiori,
 Că eū dintr'aceea sară
 Ce-am pășit în altă țară

¹⁾ Em. notează : *Durch Schicksal unaufhaltbar* = prin soarte inevitabil.

Cu jale și cu suspine
 Mă pierdui prin țări streine.
 De-atunci Doamne nu-mi timnește
 Nu-mi timnește nici o veste
 Nici o veste cum trăiește :
 Mai trăiește, inflorește?
 Știu că ea se vestejește:
 Mîndrulița mîndrelor,
 Drăguța drăguțelor.
 Albă *îngereaua* mea,
 Lelea lelișoara mea,
 Mult m'apasă jalea ta.
 Da eū mi 'ți-oī da de veste
 Până holdele vor crește.
 Știe dragul Dumnezeu
 Că eū mor de dragul tău ¹⁾.

72.

Frunză verde rosmalin,
 Ajunsu-mo'r dor pîn sîn,
 Dorul mare se oprește
 Și mîndruța mă iubește
 Și pe sînul ei de flori
 Varsă șir de lăcrămiori
 Și mă 'ndeamnă a mă duce
 Să-ī sărut gurița dulce.

73.

Ș'asa'mi vine ca să sbor
 Ca să spun mîndri de dor
 Și să-ī spun să mă jălească,
 Nu jălească, pătimească
 Că îi fața îngerească.
 Că și eū sunt jelitor
 Și de lacrimi vărsător
 Dup'-a mîndrii ochișori.
 Ș-oī ruga pe Dumnezeu
 Să mă ducă 'n brațul tău.

74.

Nu știu lele ce-a picat
 Că de cînd ne-am împăcat
 Pare-mi că te-am zăuitat.

¹⁾ Vezi nota din p. 12.

Nu știu ești tu minioasă,
Nu ești însă nici voioasă,
Că de cînd mi te lovi
Boala crudei dragostii
Nu știu, mîndră, ce-ai gîndit
Doamne tare-ai bătrînit.

75.

Lelișoară, draga mea
Tu-ai călcat inimă rea,
Da să știu eū lele scumpă
N'ar fi floare iubitoare
Că eū aș umbla să sbor
De la nor la nor
Și m'aș ridica
Tot de-asupra ta
Până acolo în stele
Hai și păn' la tine lele
Eū cu tine aș trăi
Cu tine m'aș și iubi.
Lelișoară să nu mori
Țucuți albi ochișori!

76.

Mult mă 'ntreabă inima
Doru'mi e de cineva?
Foaie verde de scumpie
Cum naiba dor să nu-mi fie,
Cînd și muntele că-i munte
Și 'ncă are doruri multe
Cu luna și cu ceața
Cu earba și cu frunza
Și cu mirla săraca ¹⁾.

77.

Hai săracă *primă* ²⁾ neagră
Strigă-mă ca să-ți fiū dragă.
Da eū dragă nu-ți-oī fi-
Că nu mi-s dragi feciorii.

¹ Iarnik-Bârsan p. 144, ear variantă la p. 151 și Bibicescu p. 31 și 118, Onișor p. 28.

²⁾ *Primă*, fundă, panglică. D. e.
«De cînd badea mi s'a dus
Primă roșie n'am pus.

Barbatul din grai grăia :
 Mîndră, mîndră draga mea
 Ce trecu p'îngă fereastră
 Că s'a văzut umbra 'n casă?
 Da mîndra din grai grăia :
 Bădiță lumina mea
 Trage altul cu mîna

. . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

Bădiță, lumina mea,
 Mie-mî vine a cînta.
 — Cîntă, mușcu-ți gura ta.
 — Trandafir de la fereastră
 Eū te rog să meri a casă
 Că pe sară nu-i de noi.
 Nu veni nici mîne sară
 Că doarme dușmanu afară,
 Ci vino tu miercuri noapte
 Că dușmanii dorm de moarte
 Și vină tu mîne sară
 Că pe Toma 'l mîn la moară
 Dracului să-l mai omoară
 Și mi-i patul în cămară
 De-i pofti l-oī scoate afară
 La cea umbră de cămară.
 Numa bădișor frumos
 Nu veni pe la fintină
 Că se vede urma 'n tină
 Nici măi pe lingă *obloc*
 Că se vede jaru 'n foc.
 Ci vină p'îngă fereastră
 C'oiū gîndi că-i mița 'n casă
 Scobirlește pintre vasă.

. 78.

Știu că nu ești golumbea ¹⁾
 Nici mierlă, nici turturea,
 C'acelea nu cînt'ășa
 La-o inimă c'ășa mea.

1) Em. notează «fragment».

Că glasul tău e subțire
 Mi-ai cîntat de despărțire.
 Mai rău nu te-aș blestema
 Numai să-ți pice-aripa
 Ca să nu mai poți sbura
 De ce mi-ai cîntat așa.

79.

Mîndră, mîndrulița mea,
 Că tu ești viața mea:
 O lungești și o 'ndulcești
 Ș'o mîngăi ș'o fericești.
 Uite drept la mine 'n față
 Și mă umple de dulceță
 Că de dorul ei mai mor
 Și nu pot doamne, să sbor
 Că eă de-aș putea sbura
 Pin' la sfînta Vineria,
 Eă m'aș ruga și mi-ar da
 Inimioara ta.

80.

Ostenit-am ostenit,
 Foarte tare m'am trudit,
 Până ce te-am dobîndit,
 Că acuma norocul
 Vrea să-și caute locul.

81.

VARIANTĂ

Mîndră, mîndrulița mea
 Că tu ești viața mea
 Să trăim, să ne iubim
 Și să ne veselim.

82.

Frunzuță verde de nuc
 Vine vremea să mă duc
 Să mă duc de-aici cu dor
 Ca și luna pe sub nor,
 Să mă duc de-aici cu jele
 Ca și luna printre stele

Să mă duc să nu ajung
 Dorul mîndrei să nu plîng
 Că dorul de m'a ajunge
 N'oi mai înceta a plînge.
 Oî plînge și m'oi văita
 De munții s'or legăna
 Paserile s'or mira
 Și la mine-or alerga
 Cu jale m'or întreba:
 Ce plîngi tu așa duios
 Voinicașule frumos?
 Doară mîndra te-a lăsat,
 Său 'mî ești gata de 'nsurat?
 Eū i-am răspuns plîngînd
 Din inimă suspinînd
 Mîndra mea m'a înșelat
 De pe mine m'a lăsat.

83.

Frunză verde sălcioară,
 Măriucă Mărioară,
 Cu rochița roșioară,
 Cu polcuța foc și pară.
 Frunză verde fir de linte,
 Măriuca fără de minte
 Zi mîn-ta să te mărite.
 — Ba 'nsoară-te D-ta
 Să văd ce posnă-î lua.
 De-î lua una ca mine
 Dumnezeu să-î dee bine,
 De-î lua-o mai frumoasă
 Dumnezeu să-ți facă casă
 De-î lua-o bălăioară
 Dumnezeu să ți-o omoară.¹⁾

84.

Lunca țipă, lunca sbiară
 Dup'un puî de căprioară,
 Țipă, țipă și răcnește
 Căprioara nu-și găsește.

¹⁾ Inceputul vezi la Hodoș p. 49 și 101. Varianta la Sevastos p. 147 «Frunză verde lozioara». De alt-fel inceputul acesta «Frunză verde sălcioară, Mariuță, Mărioară» îl întîlnim în nenumărate versuri, însă continuîndu-se în sensuri diferite. Vezi d. p. Tocilescu I, p. 250 etc.

Lunca țipă, lunca zice :
 Tacî duduie nu măi plinge,
 Or rochița te prea stringe
 Or colanul nu te-ajunge ?
 Dă rochița la bădița
 Că bădița-î negustor
 Ș'a da-o la croitor
 Ș'a lărgi-o subsuoară
 Ș'a da măi multe parale
 Ș'a lărgi-o păn la poale
 Ș'a măi da un pușor
 Și i-a trage-un cercușor ¹⁾.

85.

De-am ajunge pîn' la toamnă,
 Lelița Ioană,
 Să suim din cramă 'n cramă,
 Lelița Ioană,
 Să bem vin să mîncăm poamă,
 Lelița Ioană,
 Și să frigem la păstramă,
 Lelița Ioană ²⁾.

86.

VARIANTĂ

Frunză verde poamă coarnă,
 Lelița Ioană,
 De-aș ajunge păn' la toamnă,
 Lelița Ioană,
 Să pun boii la tînjală
 Să mă suiū în deal la cramă
 Să mă plimb din cramă în
 [cramă
 Cu opt oca de păstramă
 Săbem vin, să mîncăm poamă ³⁾

87.

Frunză verde baraboî,
 Durduleano hăi!
 Aseară-am venit la voi
 Și te-am găsit cu alți doi
 Durduleano hăi,

¹⁾ Călian p. 164 (și nota).

²⁾ Conv. XXV și Ed. Șaraga p. 176.

³⁾ Sevastos p. 155. Inceputul vezi la Tocilescu, I, p. 273.

Doi în pat și doi sub pat,
 Doi în gura podului,
 Doi în vatra focului
 În preajma norocului.
 De cit te găsiam cu doi,
 Durduleano hăi,
 Mai bine periaui doi boi
 Ș'o sută cincî zeci de oi
 Și cincî miî șai-zeci de miei
 Șapte scroafe cu porcei. ¹⁾

88.

Frunză verde odolean,
 Ionică cel viclean
 Și-a făcut cerdac în deal
 Și l-o vărui cu var
 Ș-a lăsat o cărărușă
 Pân la Tincuța la ușă
 La Tincuța se ducea
 Și din gură așa-î zicea:
 Eși Tincuță la fântină
 La fântina din grădină
 Ling'o tufă de sulcină
 Că te-aștept fără hodină,
 La fântina cea de sus
 Că te-aștept cu dor nespus.
 Eși Tincuță la zaplaz
 Că te-aștept cu dor cu haz
 Eși Tincuță, eși drăguță
 Eși Tincuță la portiță
 Și-mi dă apă și guriță
 Că de apă sete mi-î
 De guriță doru-mi-î
 Pentr'un pic de sărutat
 N'o mai fi nici un păcat.
 — Bădiță, apă ți-oî da
 Dar gurița n'aș mai vrea
 Că mă bate mămuța
 Și mă tem că mi-î mușca,
 Mușcătură 'nveninată
 Cu dragoste amestecată
 Și-mi trebui doftor de-odată,

¹⁾ Incompletea a fost publ. în «Convorbiri» XXV și reprodușă în ediția Șaraga.

Doftor bun dela Bacău
 Să ne mintuie de rău
 — De rău nu te-o mintui,
 C'amîndoi în veci vom fi
 Și puiul cel cu durere
 Ț-a da leacuri și putere.

89.

Frunză verde stuf de baltă,
 Lasă vîntul să mă bată
 Și soarele să mă ardă
 Singură sînt vinovată
 Că m'am cerut măritată
 Să fiu de bărbat mustreată
 Și de soacră judecată.
 Că mila de la bărbat
 Ca frunza de păr uscat —,
 Cînd voiești să te umbrești
 Mai tare te dogorești,
 Iară mila de la soacră
 Strugurel de poamă acră :
 De s'ar coace cît s'ar coace,
 Dulce tot nu s'a mai face.
 Iar mila de la părinți
 Pururea vei ține-o 'n minți.
 Cînd eram la maica fată
 Mincam turtă coaptă 'n vatră
 O rădeam pe răzătoare,
 Mi-era fața ca o floare ;
 Dar de cînd m'am măritat
 Mînc pîne și beaŭ vin
 La inimă pun venin,
 Mînc pîne și beaŭ bere
 La inimă numai fiere.
 Ochî, plîngeți și lăcrămați
 Că voi sunteți vinovați
 Că n'ați cătat ce luați ¹⁾.

¹⁾ Variante la Elena Sevastos în «Convorbiri» XVI p. 267, iar în colecția de cîntece p. 170, 227, Canianu XIII vezi și nota din p. 14. Sfirșitul la Rădulescu-Codin p. 69.

90.

VARIANTĂ

Frunză verde stuf de baltă
 Lasă vintui să mă bată
 Și soarele să mă ardă
 Că nu-î puiul să mă vadă,
 Să mă vadă și să-mi creadă.
 Cu ce foc petrec în lume
 Numai eu știu și c'un nume,
 Care și el pătimește,
 Ca mine se pedepsește.

91.

Dragul meu cinstit iubit
 Bine-mi pare c'ai venit,
 Eu tot la tine-am gindit
 Cit mai de tot m'am topit.
 De-ai fi și mai zăbovit
 De tot m'aș fi prăpădit,
 Că foarte tare doresc
 Cu tine să mă 'ntilnesc
 De mult te aștept pe tine
 Ca să vii pînă la mine...
 Dar ș-acum îmi pare bine
 C'ai venit pînă la mine
 Să ne iubim cu dreptate.
 Să trăim cu sănătate. ¹⁾

92.

Eu mă duc, mîndruțo 'n țeri,
 Da te rog să nu porți flori
 Nici să nu le 'mpodobești
 Nici la joc să nu pornești.
 — Iie albă mi-oî cerni
 Dacă tu, bade-î porni.
 Părul mi l-oî despleți
 Și pre tine te-oî jeli.
 — Mîndră, mîndruleana mea,
 Nu mă jeli cu iia,
 Jelește cu inima,
 Nu mă jeli cu portul
 Jelește cu sufletul.

¹⁾ Tăiată de Eminescu dintr'un ziar și lipită printre celelalte.

93.

Măi ciobane de la oi,
 Măi ciobane măi,
 Tu n'ai grijă nici nevoi
 Măi ciobane, măi.
 Tu cinți noaptea din cimpoi
 Cu oițele 'napoi.
 Dragi îmi sunt oițele
 Ca și copilițele
 Dragi îmi sunt mioarele
 Ca și domnișoarele:
 Dragă mi-î pădurea verde
 Unde pasul ți se perde
 Prin lăstări de iarbă verde;
 Dragi îmi sunt isvoarele
 Luna și cu Soarele ¹⁾.

94.

Cine mă scoase din sat
 N'aibă loc de alinat,
 Nice lemn uscat de cruce,
 Nici la groapă cine-l duce,
 Nici scînduri de *copârșeu*,
 Nici să-l ierte Dumnezeu!
 Nu m'a scos cînd am fost mic
 Ci m'a scos cîndu's voinic
 Nu m'a scos cînd sugeam țîță
 Ci mă scoți cînd am drăguță.

95.

Mîndrele m'or cumpătat
 De nu-s negru și uscat,
 Mîndrele m'or cumpănit
 De n'us negru și pălit,
 Dar și eū le-oī cumpăta
 Toată neaptea-or legăna.
 Cînd altele-or *mé* la joc
 Vor pune cupa la foc,
 Cînd altele-or secera
 Ele-or plînge-or legăna.

¹⁾ *Convorbiri* XXV; Ed. Șaraga 178.

96.

Il cunoști pe fluierat ;
 Brava crăișor
 Că-î voinicul fermecat
 Brava crăișor !
 Dar cine l-a fermecat ?
 Șapte fete dintr'un sat
 Ș-o femeie cu bărbat.
 Dar cu ce l-au fermecat,
 Mințile de i-au luat ?
 Cu surcele de la lemne,
 Cu ochii de la proptele,
 Cu sulcină din grădină,
 Cu apă de la fintînă,
 Cu frunză de liliac
 Ca să nu mai aibă leac,—
 Bravo crăișor ! ¹⁾.

97.

Cui îi pare rău pe mine
 Bate-l Doamne pină mine,
 Cui îi pare rău pe noi
 Ii dă Doamne șase boi
 Doi să-î mince Domnii
 Doi să îi mince lupii
 Cu doi să-și care morții.
 Și-î dă Doamne cinci ficiori
 Frumusei și bălăiorî,
 Cînd vor vrea să se 'nsoare
 Cununa pe toți să-î doboare.
 Bată-l bată soarta rea
 Dacă rău nu i-a părea.

98.

Leleo cu scurteica verde,
 Leleo ș'oî să mor
 Cin' te vede zău se perde,
 Leleo ș-oî să mor.
 Leleo nu te legăna
 Căci rochița nu-î a ta
 Nicî polcuța, nicî rochița
 Numai ochii și gurița.

¹⁾ *Convorbiri* XXV. Ed. Șaraga p. 177.

Leleo roșă la obraz,
 Florică din prilaz,
 De-ai umbla din scară 'n scară
 Tot nu scapi pînă de seară,
 De-ai umbla din dos în dos
 Tot nu scapi nepusă jos ¹⁾.

99.

Mămuța m'a măritat
 După făt de Impărat,
 Dar nici luna n'am plinit
 Și napoi că am venit.
 Mămuța cînd m'a văzut
 La pămînt jos am căzut.
 Atunci mama m'a luat
 Și în casă m'a băgat
 M'a luat m'a peptenat
 Mîndră cămașă mi-a dat.
 Eu hîrlețul mi-am luat
 Și 'n grădină am intrat
 Multe straturî mi-am săpat
 Mîndre flori mi-am sămănat
 Și tare le-am blăstămat:
 Creșteți flori și înfloriți
 Că mie nu-mi trebuiți,
 Creșteți flori cît gardurile
 Să ve lată vînturile
 Ca pe mine gîndurile

100.

Alei dragă, alei neică
 Viața trece frunza pică
 Și din seara ce ne strică
 Nu ne-alegem cu nimică,
 Macar cine ce grăiește
 Altul alta îndrăgește
 Inima-mî pe cît trăește
 Tot la tine se gîndește
 Alei neică, alei dragă,
 Ia vezi frunza ca pribeagă
 Așa trece viața 'ntreagă
 Și nimic n'o să se-aleagă.

¹⁾ *Convorbiri* XXV. Ed. Șaraga p. 177.

101.

VARIANTĂ

Alei neică, alei dragă!
 Cine vrea să ne 'nțeleagă
 Vază frunza cea pribeagă
 Că-î ca viața noastră 'ntreagă;
 Depărtarea toată strică,
 De ne-alegem cu nimică,
 Viața trece, frunza pică ¹⁾.

102.

IMITAȚIE

Alei, Veronică dragă,
 Uite frunza cea pribeagă
 E ca viața noastră 'ntreagă.
 Alei, dulce Veronică,
 Depărtarea reu ne strică,
 Nu ne-alegem cu nimică
 Viața trece, frunza pică.

103.

Pe dealul mănăstirii
 Plimba-se călugării
 Blăstămîndu-și părinții
 De ce i-o călugărit
 De nu i-o căsătorit... ²⁾
 O chilie ș-o fîntînă
 Fîntînă cu apă bună,
 Mers-o fete și neveste
 Mers-o și mîndruța lui
 Cu botele
 Ca florile,
 Cu minile
 Ca rugile...

104.

Că mîncatu-s de streini
 Ca iarba de boi bătrîni;
 Și mîncatu-s de dușmani,
 Ca iarba de bolovanî;

¹⁾ Convorbiri literare XXXVI p. 304.

²⁾ Iarnik-Bârsan p. 217. Vezi și G. Dem. Teodorescu p. 300 Tocilescu I. 895 «Pe dealul cu strugurii».

Și mîncatu-s de aî mieî
 Ca iarba de mielușei:
 Căci mila streinului,
 Ca și umbra spinului;
 Cînd vrei să te răcorești
 Mai tare te dogorești.

De-aș trăi ca bradu 'n munte
 N'aș avea necazuri multe,
 Dar trăiesc ca piatra 'n vale,
 Tot cu lacrimi și cu jale¹⁾.

105.

Jalnică străinătate
 Mult ești fără dreptate
 Ocoliiu țerile toate
 Și de bine n'avui parte
 Că de mic am pribegit
 Tot în streini am trăit
 Și odihnă n'am avut... ²⁾

106.

VARIANTĂ

Vai, săracă streinătate,
 Rău m'ai fost fără dreptate,
 Incunjurai țerile toate,
 Nicî de-un bine n'avui parte.
 Multe țeri am ocolit
 Odihnă n'am dobîndit!

107.

Așa 'mî vine uneori
 Să mă duc la munți cu flori,
 Să mă jeluiesc cu dor
 Să 'mî vină ceasul să mor.

¹⁾ Variante: Iarnik-Bârsan p. 191 Onișor p. 45. Partea întia citată de Eminescu în articolul său despre Bucovina publ. în «Curierul de Iași» din 30 Sept. 1877. Vezi ed. Șaraga, Nuvele p. 155.

²⁾ Variante: Iarnik-Bârsan p. 131. Sevastos p. 8. Canian IX., Tocilescu I p. 344. 1082. Hodoș, Cîntece cătănești p. 9.

Așa 'mî vine cite-odată
 Să mă duc la munți de peatră,
 Să privesc in lumea toată
 Da d'acuma 'm și venit
 La acesta loc perit ¹⁾).

· 108.

VARIANTĂ

Vine-mî dorul une-orî
 Să mă suiū la munți cu flori
 Să mă jeluesc în hori
 Să-mî mai treacă din fiori.
 Vine-mî dorul cite-odată
 Să mă sui la munți cu peatră
 Să-mî fac ochii ca o roată
 Să mă uit la lumea toată
 Pe-unde am umblat odată
 Cînd eram la al meu tată.
 Mă uitam spre răsărit,
 Iar in jos către sfințit
 Văzînd eū lumea și țara
 Cum stam pe munți ca și cioara,
 Iar marea și Dunărea,
 Pe deasupra negura
 Iară cu streini fiind
 Pe nimene cunoscînd,
 Mă rugai lui D-zeū
 Să-mî arete drumul meu.
 Vine-o dragă turturea
 De-mî arată calea mea
 Să pot trece Dunărea
 Să văz, dragă, țara mea.
 De-ar trăi măicuța mea
 Saū vre-o dragă sora mea,
 Iemî Doamne sufletul meu
 Și mî-l bagă 'n sînul tăū
 Ca să scap de răutate
 Și de grea străinătate
 Și de-acum pîn 'n vecie
 Mila Domnului să fie.

¹⁾ Iarnik-Bârsan p. 201. Bibicescu p. 111 și 146 Sevastos, p. 88. Carnian p. 125. Onișor p. 30. G. Dem. Teodorescu p. 284 Tocilescu I p. 343. 350. 1021.

109.

Fă-mă Doamne ce mi-i face
 Fă-mă pasăre maiastră
 La măicuța în fereastră
 Maica să mă hișiască.
 Dar ea nu m'a•hișii
 Pină nu i-oî povesti
 Cum petrec cu streinii.
 La streinî, pină ce cină
 Eū sunt feșnic și lumină,
 Dacă gata de cinat
 Nu mă 'ntreabă de-am mîncat,
 Ci mă 'ntreabă ce am lucrat.
 Dar eū tac, nu zic nimica,
 Doar din ochi-mî lacrămî pică.
 Iaū năframa și le șterg
 Ele tot mai tare merg,
 Ele pică la pămînt
 De sălbatice ce sunt,
 Ele pică pe obraz
 De atit amar necaz.
 De măninc piine uscată
 Ea 'i cu lacrimî picurată ¹⁾.

110.

De-ai juca ca nuca 'n ciur
 La strein tot nu ești bun,
 De-ai juca ca aluna
 Străinu-ți bagă vina,
 Că să-aibă străinul vreme
 Către mine-ar tăia lemne
 Și să aibă streinul rînd
 Zăū m'ar ținea tot flămînd,
 De-ar urla valea de zamă
 Din strin dracu-a face mamă,
 De-ar urla valea de lapte
 Din strin dracu face frate!

¹⁾ Variante în «Telegraful Român» 1897, p. 361. Vezi și Sevastos p. 29 și p. 215, Rădulescu-Codin p. 29.

111.

Pasere din Țiligrad
 Du-te la mindra la gard
 Și tu mindri așa-î spune
 Să nu-și strice ochi-a plinge
 Că eū la ea oī ajunge
 Cînd o face rugul pere
 Și răchita vișinele
 Și ruguțul pere moi
 Atunci om fî amîndoī.

112.

Frunză verde de sulcină
 Am rămas de tot streină
 Voincii s'o depărtat
 Bărbatul mi-am îngropat
 Ibovnicul m'o lăsat.
 Zac cu fața la părete
 Cu gura arsă de sete.
 N'are cine să mă adape
 Să-mī puie mina la cap
 Să mă 'ntrebe de ce zac
 Că nu zac de nici un rău
 Zac numai de dorul tăū¹⁾.

113.

Cîntă puiul cucului
 Pe poalele nucului
 S'asa cîntă de frumos
 De pică frunza pe jos.
 Mai în jos la rădăcină
 Cîntă cuca cea bătrînă
 S'asa cîntă de cu foc.
 De staū apele pe loc²⁾.

114.

Cîntă cuculețele
 Toate diminețile
 Să-mī cîștig parale
 Să le beaū cu mîndrele

¹⁾ Hodoș 93. Sfirșitul.

²⁾ Variante Iarnik-Bârsan p. 191 și 220. Hodoș, 91. *Convorbiri* II, p. 29
 Sevastos 11, 214. Onișor p. 34, 52. G. Dem. Teodorescu p. 345. Tocilescu I. p. 364. 1013, 1081. *Șezătoarea* II p. 9.

115.

Cucul cîntă, mierla zice
 Nu-ți bea banii măi voinice
 Că banii ți-or trebui
 La vară când or cosi
 Iarbă, otavă cu rouă
 Și se rupe coasa 'n două
 Și ți-i lua alta nouă;
 Și-i cosi în fin cu flori.
 Și le-î da la căpriori ¹⁾).

116.

Cucule, cucuțule
 Vara vii, vara te duci
 Mă mir iarna ce mîincî.
 — De-aș mînca iarna pămînt
 Tot viu vara ca să cînt,
 De-aș mînca frunză de fag
 De-aș bea apă din sfîrlag
 Tot cînt codrului cu drag ²⁾).

117.

Cîntă cucul dintre brazii
 Albă-i puica la obraz
 Cîntă cucul în desîș
 Puica mea-î cu ochii 'nchiși.
 Cîntă cucul pe o cracă
 Ca de nuntă mă-o îmbracă
 Cîntă cucu 'n virf de nuc
 Pe mîndra la groap'o duc.

118.

Spune-mi spune puii de cuc
 Pe ce cale să apuc.
 Pe calea pe sub pădure
 Nu ne trebuie și țidule ³⁾
 La țidule-î îmbulzeală

¹⁾ Variantă la Bibicescu p. 48.

²⁾ Variante vezi la Alexandri «Cinstece de peste Olt» în «Convorbiri» VII p. 213. Sevastos p. 207. Canianu p. 206 (și nota) Rădulescu-Codin p. 78. Tocilescu I p. 328, 331, 770, 771, 1113.

³⁾ De-aici vorba: *vama cucului*, cum se numesc căile de contrabandă ce duc dintr'o țară într'alta. Fără țidulă = fără pașaport.

Și la țidule ne 'ntrebă
De-un cal sur și-o iapă neagră
Cal sur n'am r'uzt de cînd sînt
Iapă neagră nici decit.

119.

Cucule de pe pădure
Dute la maica de-î spune
C'unde m'a dat nu mi-î bine
Patul mi-î de mărăcine
Și cuptoriul de ciuline.
Și m'aș duce, zeu m'aș duce
Da mi-î calea 'n cruce
*Și nici n'o s'o pot străbate
De străinătate.*
De copacii cei căzuți
De voinici slăbuți
Și de tufele stufoase
De fete frumoase ¹⁾).

120.

Leliță de la pripor
Ce-mî trimiți atîta dor
Trimete-mî mai puțintel
Dar vin' dumneata cu el ²⁾).

121.

VARIANTĂ

Bădișor depărțișor
Ce-mî trimiți atîta dor,
Pe pîriu și pe isvor,
Pe gurile tuturor?
Trimete-mî mai puțintel
Dar vin' Dumneata cu el ³⁾).

¹⁾ Inceputul vezi la G. Dem. Teodorescu p. 347.

²⁾ *Convorbiri* XXV. Ed. Șaraga 76.

³⁾ Hodoș p. 43. Gr. Sima în *Convorbiri* LXV p. 198. Pe larg la Bibicescu p. 28, 37. Sevastos p. 17 Canianu C (p. 76) Tocilescu I p. 299, 790.

122.

Vai badiță dor ți-o fi!
 N'am prin cine tainui,
 Doar pe lună
 Voie bună
 Și pe stele
 Multă jele
 Și pe vînt
 Cite-un cuvint! ¹⁾

123.

Cite flori pe Turda 'n dus
 Toate cu nana le-am pus
 Cite-am pus pin la amează-zi
 Alea toate prinseră-se
 Cite de d'ameazi în sară
 Alea toate se uscară ²⁾.

*

Mersei sara pe uliță
 Intilni pe Nana 'n vrăsnită
 Sara bună nu-î dădui
 Mai mare amar făcu ³⁾

124.

Cine n'are dor pe vale
 Nu ști luna cînd răsare
 Și noaptea citu-î de mare;
 Cine n'are dor pe luncă
 Nu ști luna cînd se culcă
 Și noaptea citu-î de lungă ⁴⁾.

125.

Mă dusei și eu la moară
 Și 'ntilni o fetișoară
 Cu cosița gălbioară
 Cu mijloc de trestioară
 Rupe-î, doamne, cosița,
 Cum mi-a rupt ea inima.

¹⁾ Hodoș p. 84. Bibicescu p. 36. *Convorbiri* an. XXV. Ediția Șaraga p. 175.

²⁾ Variante Iarnik-Bârsan p. 154. *Convorbiri*, IV. p. 31.

³⁾ Alătura, cu altă cerneală, Eminescu scrie:

Mersei sara pe cărare
 Mindra mea trecea călare,
 Sara bună nu i-am dat,
 Mai tare s'a supărat.

⁴⁾ Vezi Canianu p. 144 (și nota); Variantă la Tocilescu I, p. 303. Ibidem 1101. *Șezătoarea* II p. 60.

126.

Din Mureș pină la tău
Ard două luminî de său
Și n'are cine le stinge
Fără mîndra mea cînd plînge ¹⁾).

127.

Mă luai să sui la *cucă*
Să văd pe nana cum lucră
Zău că nu a lucrat bine
C'un pruncuț străin ca mine ²⁾

128.

Pe de-asupra casei mele
Trece-un stol de rîndunele
Dar nu-î stol de rîndunele
Ci sunt dragostele mele,
Care m'am iubit cu ele
Din tinerețele mele ³⁾.

129.

D'auzit-am auzit
De două copile mici
C'o trecut dorul pe-aici
Și s'o dus și nu mî-o spus.

130.

Păsăruică mută-ți cuibu
Unde-a fi badea cu plugu
Păsăruică mută-ți casa
Unde-o fi bade cu coasa ⁴⁾).

¹⁾ Miron Pompiliu în «Convorbiri» X p. 208. Variantă la Bibicescu p. 25. Onișor p. 58.

²⁾ În altă formă :

Mă luai să sui încoace
Să văd mîndra ce-mî mai face
Zău că ea n'a făcut bine
C'un băiat străin ca mine

Inceputul vezi la Tocilescu I ; p. 224, 282.

³⁾ *Conv. Lit.* număr festiv. Ediția Șaraga, 176.

⁴⁾ Sevastos p. 207. Canianu p. 230.

131.

Cite stele sint pe cer
 Pin' la ziuă toate pier
 Numai luna și'o stea
 Așteaptă ¹⁾ durerea mea.

132.

Frunză verde de colie
 Mi-am pus flori în pălărie
 Mi-am pus flori și cărujele
 Să jālesc pe mīndra *mere*.

133.

Frunză verde de secară
 Ieși tu mīndră pin afară
 Și auzi mīndră cucu
 Că eū acum mă ducu
 Pe-un drumuț cu earbă verde
 Mīndra mea nu mă mai vede.

134.

De s'ar lua cīți se țin
 N'ar mai fi frunză pe spin
 De s'ar lua cīt să aū dragi
 N'ar mai fi frunză pe fagi ²⁾

135.

Lună, tu luminătoare
 Stelelor strălucitoare
 Luminați mai cu tărie
 Scumpa mea călătorie
 Dați lumină infocată
 Prin cărarea 'ntunecată
 Să văz drumul a mă duce
 La iubita mea cea dulce.

136.

Cat la lună, luna-ī sus
 Cat la jug, boiī s'aū dus
 Eū daū fuga după boi
 Puica mă strigă 'napoi.

¹⁾ Comp. «Frunză verde de piper» la Sevastos p. 115, Canianu LXIV. Tocilescu I, p. 774.

²⁾ Oare-care asemănare la Iarnik-Bârsan p. 166. Variantă la Onișor p. 21.

Vino puiule 'napoi
 Că am și eū doī vițeī
 I-oī crește, s'or face boī
 Numai să fim amîndoī.

*

Dragostea cînd se desparte
 Parc'ar bea pāhar de moarte.

137.

Nană nu te amări
 Ca și cum nu te-aș iubi;
 Nu gîndi că te-am urit
 Că mai tare te-am drăgit.

138.

Rău mă doare limba 'n gură,
 C'a rămas maica singură.
 Rău mă doare limba 'n gît
 C'a rămas maica plângînd ¹⁾).

139.

Codrurile cu riuri line!
 Nu mă spune că în tine
 Am vărat toată vara:
 Las' să mă spue frunza
 De ce-am vărat cu nana.

140.

Rău îmi pare ce-am făcut
 N'an ce face c'o trecut.
 Om am fost și m'am stricat
 Supărarea m'o mîncat.
 Pare-mi rău dar n'am ce face
 Sùpărarea nu-mi dă pace ²⁾

141.

Dă Doamne mamiū noroc
 Ca sămînța 'n busuioc
 Dă Doamne mamiū putere
 Ca sămînța 'n cărujele.

¹⁾ La Iarnik-Bârsan și Bibicescu p. 105.

²⁾ Intr'alt sens la Sevastos p. 238 «Frunză verde griū mărunt». Vezi și Onișor p. 51.

142.

Plîng seara pîn' dimineța
 Văd cu ochii că-mi pierd fața
 Plîng seara pînă 'n amiază
 Și pierd rujia în obraz.

143.

VARIANTĂ

Cine 'n lume s'a afla
 Pe noi a ne despreuna?
 Iacă dealul s'o aflat
 Pe noi ne-o despreunat¹⁾.

144.

*Cine strică dragostile
 Mîncei grîul paserile
 Și naibă pine pe masă
 Nice sănătate 'n oase²⁾.*

145.

Strugurele greu de vie
 Spune badelui să vie
 Să nu vie cu zăbavă
 Că mi-î dor și mi-î degrabă.

146.

Arde luminița 'ncet
 Am un bad și-l aștept
 Arde luminița bine
 Cine mi-î drag nu măi vine³⁾.

147.

Să știi dulce bădișor
 Cît mă lupt cu al tău dor!
 Nu sunt suflețele 'n sat
 Cîte lacrimi am vărsat.

¹⁾ Variantă puțin înrudită la Iarnik-Bîrsan p. 255. În cele mai multe variante din Ardeal nu este «dealul» ci «gurile rele» sau «Împăratul» cari «despreună» pe flacău de iubită-sa. Vezi și Gr. Sima în *Convorbiri* XV, p. 232 și Hodoș p. 214, precum și colecția aceasta No. 32.

²⁾ Iarnik Bîrsan p. 281. Gr. Sima în *Convorbiri* XV p. 228

³⁾ Vezi Iarnik-Bîrsan p. 138. Hodoș 96.

148.

Cînd, bădiță, 'ți-eram dragă
 Veniai la noi fără treabă
 De cînd dragă m'ai urit
 Nicî cu treabă n'ai venit¹⁾.

149.

Cine trece ulița?
 Mîndra țucu-i gurița
 Cu cirpa ca vișina,
 Mie 'mî rupe inima.

150.

Tot aștept doar a 'nturna
 Bădița de undeva
 Tot mă uit doar a veni
 Bade-a meu de unde-a fi²⁾.

151.

Frunză verde ca iarba
 Rău m'a blestemat maica
 Rău m'a blestemat ș'a plîns
 Nu știu 'n glum' orî într'adîns
 Că blăstemul rău s'o prins

152.

Găsiî iarba tăvălită³⁾
 Pe mîndruța adormită
 Aș scula-o nu mă 'ndur.
 Se sculă mîndra descînsă
 Cu o luminiț' aprînsă.

153.

Pentru ochî ca murile
 Ocolim pădurile.
 Pentru sprîncene 'mbinate
 Ocol țara jumătate⁴⁾.

1) Variante la Gr. Sima în «Convorbiri» XV p. 227.

2) Miron Pompiliu în «Convorbiri» X p. 208.

3) Comp. Iarnik-Bârsan p. 278.

4) Variantă Iarnik-Bârsan p. 18. Vezi și Canianu CCXL.

II. VOINICEȘTI. BALADE.

154

Cine-a stîrnit cătănia
Mîncă-i-ar casa pustia
Și nevasta văduvia
Și copiii sărăcia!
Cine m'a făcut cătană
Să nu-și deie de pomană!
Cine m'a făcut husar
Să nu-și deie sărindar! ¹⁾

155

Înălțate împărate,
Pune pace, nu te bate
Cu cătane ne'nvățate;
Nu te-or bate taberele,
Ci te-or bate lacrimile,
Lacrimile maicelor,
Suspînul mândruțelor,
De dorul ficiorilor. ²⁾

156

Auzit-am, auzit
Dintr'o albă, albioară,
Că m'or scris domniî cătană.

¹⁾ Cp. Bibicescu, p. 135. Canianu p. 214; Tocilescu, I p. 924, 997; Hodoș, *Cîntece cătănești* p. 21.

²⁾ Variante: Alexandri, p. 296. Iarnik-Bârsan, p. 316 și 317. Hodoș, p. 217. Compară și «Magheran de pe cetate» la Gr. Sima, *Convorbiri*, XV, p. 229, Onișor p. 95, 98, 100; Tocilescu I, p. 351, 940, Hodoș, *Cîntece cătănești* p. 40, 47, 52.

Eū m'aș ruga florilor
 Să se roaje domnilor,
 Să mă lese pin' la toamnă,
 C'am o mîndră ca și-o doamnă,
 La față ca și-o icoană,
 Cine-î coată 'n față moare,
 Că-î la ochi cam negrișoară.

157

Sui măicuță 'n deal la cruce
 Și vezi *Cuza* cum ne duce!
 Că ne duce ca pe boi
 Și ne tunde ca pe oi,
 Toți sortași, toți frumușei,
 Toți luați de la femeî.
 Și ne tunde ca pe oi,
 Ne dă chica în gunoi¹).

158

Plinge-mă, maică, cu dor
 Că ți-am fost de ajutor
 De scos boii din ocol
 Și i-am mânat la ogor;
 Ogorul ți l-am brădat,
 Straie negre-am îmbrăcat.
 Nici negre nici mohorite,
 Dragă cum îmi sunt urite²).

159

Pentr'o pușcă ruginoasă
 Lăsaî părinți, lăsaî casă,
 Lăsaî nevastă frumoasă.
 Veniți frați, veniți copii,
 Copilași drăguții miî,
 Să vă sărut pe obraz,
 Că de astăzi eū vă las.

¹) Variante la Iarnik-Bârsan p. 308, 317. Hodoș p. 213. Bibicescu p. 133 și 134. Sevastos p. 277. «Vino mîndră 'n deal la cruce», Onișor p. 97. Tocilescu I, p. 786, 825, 980.

In cele mai multe variante: «*Neamțul* cum mă duce».

²) Variante: Alexandri p. 295. Hodoș p. 135 și 202. Sevastos p. 230, 274. Canianu 211. Tocilescu I, p. 354, 799, 925, 976. Hodoș, *Cîntecor cătănești* p. 23. *Șezătoarea* I, p. 50.

Vino draga mea soție
 Să te sărut sub bărbie,
 Că mi-ai fost cu cununie.
 Veniți frați, veniți surori,
 De mă 'mpodobiți cu flori,
 Mă gătiți ca pe-o mireasă
 Că de azi vă ies din casă.
 Veniți voi ai mei părinți,
 Ce v'am supt cu singele
 Și v'am rupt cu brațele,
 Să-mi stropiți trupul cu vin,
 Că de astăzi nu mai vin;
 Să-mi stropiți trupul cu apă,
 Că de astăzi plec la groapă.
 Inapoi veți inturna,
 Dar pe mine m'eți lăsa
 La suflarea vîntului
 In umbra pămîntului¹⁾.

160

Frunză verde de orez,
 Vino, maică, de mă vezi,
 Că grinele is mai verzi.
 Grinele s'or secera
 Și noi ne vom depărta.
 Frunză verde de orez,
Cine-o stîrnit hăi de sorți
Putrezi-i-ar carnea 'n gros
 Și picioarele 'n butuci²⁾.

161

Din Sibii pină 'n Abrud
 Murgul apă n'a beut,
 Iarbă verde n'a păscut.
 A păscut iarbă uscată
 Ș'o beut apă de baltă
 Cu jele amestecată.

¹⁾ Puțină asemănare cu Iarnik-Bârsan, p. 319 și 321. Vezi Canianu p. 216; Tocilescu I, p. 355.

²⁾ Sevastos, p. 270; Variantă la Canianu, p. 129; Tocilescu, p. 1300.

162

Frunză verde de bujori,
 Are maica doi feciori,
 Veni carte și poruncă
 Din doi unul să se ducă¹⁾.

163

Pe drumul Aradului
 Cătana 'mpăiatului.
 Cînd era l'ameazăzat
 Fu 'n cetate la Arad,
 Dar cînd fu în vremea cinii
 Fu 'n marginea Dunării,
 Iar în vremea prinzului
 Fu 'n granița Turcului²⁾.

164

Ajungă-te, mândr'ajungă,
 Ajungăte-on dor ș'o jele
 Să te ieși pe urma *mere*³⁾
 Tot plîngînd și suspinînd,
 Și de drumar întrebînd,
 Și zău tu d'așa zicînd:
 Măi bădișo și măi frate,
 N'ați văzut voi p'al meu bade
 Ducîndu-se la cetate?
 C'am avut un bade drag
 Și cătană l-o luat
 De mine l-o 'ndepărtat.
 Că l'o dus în țară strină,
 Și l-o dus să nu mai vină.
 Da eș rog pe Dîmnezeu
 Să vină bădișa mieu,
 Că'i om bun și nu-î om rău.

165

Ia-te sama, nană, bine,
 Să nu te uiți tu de mine.

1) Hodoș, *Cîntece cătănești*, p. 25.

2) Hodoș, *Cîntece cătănești*, p. 25.

3) Forma «mere» revine în mai multe rînduri în colecția de față.

Cînd a fi la uginiță
 Voiū ajunge la graniță,
 Cînd a fi la scăpătat
 Voiū ajunge la *Mailand*.¹⁾
 Mailandul e oraș mare,
 Și Mailandul, dragă, are
 Un *câmpuș* lunguș și lat,
 Acolo voiū fi culcat,
 Prin *irimă* impușcat,
 In sînge roșu scăldat.

166

Pe drumul Simandului
 Paște calul Iancului.
 Calul paște și nechează,
 Iancu doarme și visează;
 Calul se apropia
 Și din graiū așa grăia:
 Iancule, stăpînul meū,
 Nu dormi așa de greū,
 Că vor veni Ungurii
 Și tu nici nu îi simți!
 Iancu iute se șula
 Și pe murg încăleca
 Și-și așterne drumului
 Ca și peana vîntului.

167

Rămii, nană, spală haine,
 Că eū merg între cătane.
 Nu le spală, cum se spală,
 Ci le spală 'n lacrimile
 Și le uscă 'n gîndurile.
 Apoī, bine învălitate,
 Tu la mine le trimite,
 Pe șuerul vîntului,
 Prin fundul pămîntului²⁾

¹⁾ Romîniī din Ardeal, din regimentele austriace, s'aū resboit adeseori cu Italianii. De-aci amintirile de acest fel în poeziile lor populare.

²⁾ Iarnik-Bârsan, p. 317; Hodoș, 211; Canianu, 224; Sfirșitul compară cu Sevastos, p. 31, Hodoș, *Cîntece cătănești* p. 32.

168

Pe din sus de *berărie* (?)
 Merg doi frați la cătănie,
 Și unul așa zicea:
 Pune frate mîna 'n șele
 Să cîntăm una cu jele
 Să ne-audă maicele.
 Bată-te focul cimpie,
 Mare 'mî pare și pustie!
 Am fost voinic tinerel
 Și am dat de mare rău,
 Că doi ani și jumătate
 Am unblat pe lumea toată;
 Mai bine-aș fi murit eū
 Să nu-ajung așa de rău!
 Uite, Doamne, către mine
 Și sara și dimineața
 Cum petrec tinereța,
 Cu amar și cu necaz
 Și cu lacrimi pe obraz.
 Da după lacrimi nu bag samă
 Că le șterg cu east' năframă,
 Ci bag seamă pe obraz
 Că îneacă mult năcaz.
 Doamne sfinte, nu ți-î greu
 După un voinic ca eū? ¹⁾

169

Altul moare de bătrîn
 Și nu știi răul de ce-î bun,
 Da eū sunt voinic tinerel
 Și am dat de mare rău.
 Nu ți-î ție maică jele
 De tinerețele mele,
 Că 'neacă 'n dor sângele?
 Această inimă-a-mere
 Cum stă pasărea pe spine
 Nu știi sta-o-a, o-a sbura
 Aū în lume duce-s'a²⁾.

1) Originalul din Ardeal începe: «Pe din sus de *Orăștie*».

2) Variante, veđi Iarnik-Bărsan, p. 310; Bibicescu, p. 148; Onișor, p. 112; Tocilescu 1010.

170

Maică, maică draga mea!
 Eū mă duc maică de-acasă.
 Nu plinge, ci fii voioasă,
 Că de-o fi țara pe pace
 Iar înapoi m'oi întoarce.
 Și de-o fi o răutate
 M'oi trage ling'o cetate
 Ș'oi scrie frumoasă carte,
 Carte 'n patru cornurile
 Scrisă cu lacrimi de jele.
 Maică, maică draga mea,
 Eși maică la deal la cruce
 De veți Neamțul cum ne duce,
 Că ni-a luat d'înapoi
 Ca și pe-o turmă de oi¹⁾.

171

Plinge-mă, maică, cu dor
 Că m'a strîns Neamțul 'n zăbon!
 Plinge-mă, maică, cu jele
 Că m'o strîns Neamțul 'n curele,
 Curele albe de vacă.
 Hoî săraci feciori cum pleacă!
 Prinde-î ochi a lăcrăma
 Și inim-a a suspina²⁾.

172

Vine-o carte și-o poruncă
 Elu-î *musai* să se ducă
 Lasă frați, lasă surori,
 Lasă doriți părinciori,
 Cu ochii plini de dor,
 Lasă albă de nevestă
 Tot plîngînd pe la fereastă³⁾.

173

Eū într'un sat, maica 'ntraltul,
 Rău ni mai pică bănatul!
 Eū într'o țară maica'ntr'alta,
 Rău ni mai pică ticneala!

¹⁾ Vezi No. 157.

²⁾ Vezi No. 158.

³⁾ Începutul la Hodoș, p. 221; *Cîntece cătănești*, p. 30 și 44.

Eû cu dor, maica cu dor,
 Două doruri într'un loc,
 Nu *trebe* mai mare foc.
 Maică, maică, draga *mere*
 Nu ți-î ție maică jele
 De tinerețele mele,
 Că mă 'nnec în dor și 'n jele
 Și n'avui haznă de ele
 Că-mi petrecui tinerețea
 Alătura cu viața (?).

174

Jele mi-e, maică, de tine,
 Da mai jele mi-i de mine.
 Că mă duc în țară strină
 Și mă duc *inde* nu-i bine.
Inde nu cunosc pe nime.
 Ș'oi muri în țară strină
 Fără o leacă de lumină,
 Fără lumină de ceară,
 Fără om dintr'a mea țară,
 Fără om din satul meu,
 Fără lumină de seû.

175

Pe drumul de Orădie
 Trimisu-mi-o badea mie
Cipcă neagră să-l jelesc,
 Că-i cătană 'mpărătesc.
 Dar în cipc'așa mi-o scris ;
 Să-i cos un rind de cămeși
 Tot cu fir și cu islog¹⁾.
 Dar mândra din grai grăi:
 Să știu că badea-a vini
 P'aseară i le-aș croi
 Și pe Simbătă sară
 I le-aș da badei gată.

176

Maică, măiculița mea,
 Eû cunoscuî vremea mea

---

1) Dantele.

Din luzie, din pruncie,
 Din a mea copilărie,
 Că n'oiu mina oi la stână
 Nicî n'oiu muri moarte bună,
 Ci-oiu muri în cătănie
 În bătaie la Frânție.
 Dar popă cine mi-o fi?
 Horniștii și *tamburii*,
 În loc de colac de grâu
 Fi-mi-a singe pînă 'n briu
 Singe de-a voinicului
 Pînă'n pieptul calului.
 În loc de lumini de ceară
 Fi-mi-a drumul cel de sară
 Și în loc de copîrșeu
 Fi-mi-a plumbul din *adeu*¹⁾.
 Când adeul slobozia
 Frumoși feciori prăpădia,
 Altul *mintenaș* muria,
 Altul capul ridica
 Și din gură cuvînta:
 Maică, măicuța mea.
 Când tu maică m'ai făcut
 Să mă fi luat de mină,
 Să mă fi dus la fintînă,
 Să mă fi țipat în apă,
 Apoi eu m'aș fi '*necată*,
 Dumnezeu te-ar fi *iertată*,
 Că n'aș umbla lumea toată.

*

Ieși tu maică pân' afară
 Și te uită pe scăpat
 Că eu într'acolo-am plecat
 Cu armele îmbrăcat!
 De-î vedea un noruț greu,
 Poți ști maică că mi-î greu;
 De-î vede nor. *năsădit*,
 Poți ști maică, c'am pierit.
 Dacă o fi țara pe pace
 Iar năpoi m'oiu mai întoarce!

¹⁾ Adeu = ágyu, ungurește, = tun.

Și de-a fi o răutate
 M'oiu trage lingă cetate
 Și voiu scrie frumoasă carte,
 Carte 'n patru cornurele
 Ca să-ți fie maică jele,
 Pe de latură cu bănaturi,
 În mijloc pară de foc,
 Cit de cit să mă potop,
 Că de lume n'am noroc
 La cine-î da-o s'o citească,
 Lacrimile să-l pornească
 Pe mine să mă jelească.¹⁾

177

Hăi, săraci feciori frumoși
 Cum staū ei în lagăr scoși
 Cu puscile 'n piromită²⁾
 Cu straițele fără pită.
 Când *sfrântugu*³⁾ ne vedea
 Pe toți că ne ocolea
 Și *obeșterul*⁴⁾ cel mare.
 Comăndaș de la cătane,
 Tot pe deal ne înșira
 Și doi în doi punea,
 Și iar mină lingă mină,
 Tot voinici cu pușca plină
 Și zo el d'asa zicea:
 Înălțate Impăraie
 Lasă noi să *rătălim*⁵⁾
 Că noi aci toți perim!
 Și 'mpăratul că zicea:
 Mai țineți citu-ți putea,
 Bateți că n'oiu dice ba.
 Când el vorba nu'și găta
 Dintre voinici mulți pica.

¹⁾ Varianta privitoare la despărțirea dintre fiu și mamă, când acela pleacă «la catane», vezi la Bibicescu p. 124 și următoarele. Sevastos, p. 15 și în deosebi «frunză verde meri domnești» la Sevastos, p. 278. Pentru sfârșit vezi și No. 170 din colecția acesta.

²⁾ Piramidă.

³⁾ Franțozul — amintire din luptele Austriacilor cu Francezii

⁴⁾ Colonelul.

⁵⁾ Să ne retragem.

Pic'un voinic, pică doî,
 Pic'un voinic în cărare
 Și-l văzù o fată mare.
 Pe fată mila o lovea
 Și la cătană mergea
 Și lumină aprindea.
 Căpitanul c'o vedea,
 Sabia-afară-o scotea
 Și la fată că merea
 Și zo el așa zicea:
 Stinge-ți, fată, lumina
 Că la cătană-îi dată
 Ca să moară ne 'ngropată
 Pină bătaia se gată,
 Fără *copîrșeu* făcut
 Numa 'n paie 'nvăluit,
 Fără lumină de ceară
 Fără om dintr'a lui țară.
 Cind bătaia se gătia
 Pe cătane c'o stringea
Tăt în paie 'nvăluți
 Și de cioare toți scobiți
 Și cu var îi presera
 Să nu se impută lumea.

178.

Pe din sus de către Ving
 Multe tabere se strîng,
 Sus pe dunga dealului
 În fața Muscalului.
 Iar Muscalu 'mplătoșat
 Spre bătaie s'a 'nșirat.
 Iar ficiorii noșți striga
 «Să trăiască patria».
 Vine Hatmanul călare,
 Tot strigînd în gura mare:
 Ia vedeți dușmanul ici
 Nu vă dați ficiori voinici!
 Nu te da Moldova mea,
 Dumnezeu ne-a ajuta,
 În pădure vom intra
 Și așa i-om depăna
 De cît lumea n'o uita!

¹⁾ Asemănare în cele două variante din Bibicescu, p. 150 și 153. Apoi Onișor, p. 99.

179.

VARIANTA

Pe din sus de Simering¹⁾
 Mare loagăre se string
 Pe dunga răzorului
 Naintea Franțozului,
 Franțozu-n roș îmbrăcat
 Spre bătaie-i de gătat
 Și feciorii tot striga:
 «Să trăiască Austria»
 Austria cea română.(?)
 Vinea ghenearal călare
 Tot strigind în gura mare:
 — Nu vă dați feciori voinici
 Că ceriul ne-a ajuta
 Și-n pădure vom intra,
 Și așa i-om scărpinga
 De n'or uita cit lumea.
 Când era la *prânzoșă*
 Noi tăiam câte-un ocol,
 Ocolul s'a ocolit
 Piemont s'a prăpădit.

180.

Frunză verde de lemn scris,
 Prunc tinăr, rău am ajuns,
 Ciți oameni la noi în sat
 Tot la mine s'or uitat;
 Or stat să să sfătuiască
 Pe mine să mă despărțască
 De părinți și de-a mea casă.
 Ei bine s'or sfătuit,
 Pe mine m'or despărțit
 Ca și cerul de pământ,
 Și tare m'or depărtat
 De părinți și de-al meu sat,
 Când pe mine că m'or tuns
 Uni-or ris și alți-or plins
 Alții ziceau că *mi's* bat.

---

¹⁾ Lîngă Viena.

Da e  Doamne n'am fost bat
 Ci numa'm fost supărat,
 Că 'n grea slujbă am jurat
 Su' steagu 'mpăratului
 Asemenea capului.
 Căpitane 'mpărătesc
 Lasă-mă să vorovesc
  i ni te cuvinte bune
 La p rin i să le pot spune,
 Să nu mă z'uite pe mine
 Că  nstreinez in lume.

181.

Ziua bună mă-am luat
 De la grădina cu nuci
 Dela p rin ii mei dulci,
 Dela grădina cu fagi
 Dela iubi ii mei fra i,
 Dela gradina cu flori
  i del'a mele surori,
 Dela-un fir de t mii a
 Dela fete feciorite,
 C'am avut  i io-o dr gu a
  -a chemat-o M riu a
  i la ochi cam negrioar 
 Cine-o iubi-o să moară,
 Cine-o vrea să o sărute
 Dumnezeu să nu-  ajute,
  i cine-o vrea să o ieie
 Dumnezeu să nu i-o deie.¹⁾

182.

C nd maica că m'o 'mb iat
 C'un picior m'o legănat
 Cu gura m'o blăstămat:
 Alule, pui ule!
 Da nu mă mai supăra
 Că e  rău te-o  blăstăma,
 Să umbli tu  erile,
  erile, streinele!

¹⁾ Variante Hodo  p. 225, 226; Onișor 104.

Când în Țară am umblat
 Nici un bine n'am aflat;
 Când doriaș pe-ai mei părinți
 Plîngeam cu lacrimi ferbinți;
 Când doriaș d:up'a mea țară
 Plîngeam cu inim'amară;
 Când din țară c'am venit
 Nici un bine n'am găsit.
 Oh! amar inimei mele,
 Mă gândii unde m'oi duce
 Și me dusei la o căsuță
 Și mă dusei la o fereastră
 Nu mă lasă nici casă
 Mă scoase pe poartă afară
 Da eū rău mă supărai
 Cu glas mare că strigai:
 Oh! maică-mea cea iubită
 Unde ești acum perită
 Unde-î glasul cel frumos
 Sufletul cel credincios? ¹⁾

183.

Pingă casa maicei trece
 Părăuaș cu apă rece,
 Maica iese să se spele
 Vede că-s lacrimi de-a mele.
 Eū din grai așa grăii:
 Nu fi maică supărată
 Că mie-așa mi-a fost dată
 Să port pușca încărcată,
 Nu fi maică necăjită
 C'așa mî-a fost rinduită
 Să port pușca flântuită
 Pușca-î grea, *borneu-î*²⁾ greū
 Toate 's pe umărul meū.
 Tu maică m'ai blestemat
 Vinerea pe nespălat:
 Să n'am eū noroc în sat,
 Nici în sat nici în vecini
 Numai tăt în țeri streini;

¹⁾ Inceputul vezi la Gr. Sima, *Convorbiri* XV p. 199 Bibicescu. p. 95.
²⁾ Ranița.

Că şed în casă de zid
 Şi mînc *profond*¹⁾ tot plingînd
 Profund acru nesărat
 Su' picioare frămîntat
 Şi cu fontul măsurat.
 Țipăi zăbon de postav
 Luaî *pătrîntaş*²⁾ cu prav,
 Țipăi zăbonaş cu bumbi
 Luaî *pătrîntaş* cu plumbi,
 Pătrîntaşu mi-î nănaşu
 Şi borneu taică meū
 Şi puşca mi-î soră dulce
Băinetul frate-de cruce³⁾).

184

De la Dunăre pe vale
 Merg trei-sute de cătane
 Cu un căpitan călare
 Şi grăi cătă dubaş
 Să bat-un *dinărariū-marş*⁴⁾.
 Strigă-mi, Doamne cine'mi strigă
 Strig'un căpitan dîn carte:
 Ieşiți feciori din cetate
 Şi ne puneți trei în trei
 Şi tot mină lingă mină
 Voinicaşi cu puşca plină,
 Şi voi haidați fără frică
 Nu cătați că doî, trei pică.
 Da unul din companie
 Toată noaptea nu s'alină,
 Ci tot scrie la hirtie
 Şi trimite la Frânție.
 Da Frânția-î mănioasă.
 El prinde cartea de loc
 Şi o țipă cătă foc
 Că-î fecior fără noroc⁵⁾).

1) Pinea neagră din armată.

2) Patronentasche.

3) Inceputul la Hodoş, p. 145 și 146. Gr. Sima, *Convorbiri* XV p. 229. Bibicescu p. 93

4) Generalmars.

5) Variantă la Hodoş p. 226 Tocilescu I p. 780. «Pe din jos de Şura mare».

185

Maică, maică, draga mea
 Colo sus s'o scăpătat,
 C'acolo-i steagul plecat
 Și badea pe drum picat
 Cu pistolul la picioare,
 Cu sabia pingă foale.
 Nu știu, maică, nu știu dragă,
 Nu știu somnul l-o lovit
 O pușca l-o prăpădit
 Că 'napoi n'o mai vinit ¹⁾

186

Nici așa, maică, nu-i bine
 Să umblu din zi în noapte
 Tot cu borneul pe spate.
 Nici așa, Doamne, nu-i bine
 Să umblu din țară'n țară
 Cu prefontul susuoară
 Și să umblu din sat în sat
 Cu *prefontul* cel uscat.
 Pușca și curelele
 Oboară-mi umerele.
 Batâte 'mpărate, bată,
 Cea jale-a feciorilor
 Lacrimile maicilor! ²⁾

187

Văi săraca cătana
 Când aude porunca
 Lasă lingura pe blid
 Și lasă plugu 'n ogor
 Și cu ochii plini de dor
 Și lasă nevasta grea
 Vine vreme ș'o făcea
 Și pruncul umblă pe vatră
 Nu știe cine îi tată
 Toată casa lăcrămează
 Și pe tatăl său poștează ³⁾

¹⁾ Sfirșitul în Iarnik-Bărsan p. 308. Variante la Tocilescu I., p. 363.

²⁾ Hodoș, *Cîntece cătănești* p. 31.

³⁾ Variante: Iarnik-Bărsan, p. 313; Hodoș p. 207, Bibicescu p. 127; Hodoș, «*Cîntece cătănești*», p. 28 Vezi și No. din 172 col. Eminescu.

188

— Jele-î Doamne cui-î jele,
Jele-î Doamne maicii mele,
Că m'o crescut așa mare,
Haznă de mine nu are.
Da mai jele-î lui Dumnezeu
După un voinic ca eū.

189

Mult mă mir, maică, de tine
De ce m'ai făcut pe mine,
Că nu m'ai făcut nici un bine,
Numai de-a umbla pe lume.
Cînd vine Dumineca,
Că tu maică că-î videa
Voinicaș de sama mea
Și ț-a arde inima
Ș-a arde cu flacăra
De-î gîndi că's în bătaie.

190

Pasăre, pasăre vie,
Și tu poți fi mărturie
Că umblu țară pustie!
Pasăre din țara mea,
Spune cătră maică mea
Să nu-mi poarte hainele,
Nice ca să nu le vindă
Numai ca să le aprindă
Colo'n celea trei hotarē
Să le deie foc și pară
Că io's în lume și 'n țară.

191

Draga mea cea primăvară,
Tu ești dulce și amară.
Cînd primăvara sosește
Cătana la drum pornește,
Din bogăție ce-o are
Ia *borneul* pe spinare
Și pleacă la drumul mare.

Drumu-î lung și *fleșterit* ¹⁾
 El pleacă tot amărit,
 Ia lula și *duhănește*
 Și cămeșa o cirpește
 Și curele *ferbelește* ²⁾
 Și tot la mindra gindește
 Și din grai așa grăiește:
 Mindră, mindră draga mea,
 Mult mă mîr mindră de tine
 Ce pămînt negru te ține,
 De nu vini să vezi de mine.
 — Ține-mă pămînt uscat,
 Că socot că m'ai lăsat!
 — De te-oî fi lăsat de bine
 Să n'ajung ziua de mine,
 De te-oî fi lăsată eu
 Topască-mă Dumnezeu
 Ca pe sêul de berbece
 Cînd il pui în apă rece!
 Da de m'eî fi lăsat tu
 Topască-te Dumnezeu
 Ca pe sêul cel de oaie
 Cînd il puni vara'n tîgaie
 Și-i dai foc cu flăcăraie.

192

Bată-l focu pe maiorul
 Că mi-o soldățit amorul,
 Bată-l focu pe 'mpăratul
 Că mi-o soldățit bărbatul ³⁾.

193

Haide țară la hotare
 Dela noi până la mare
 Fie noapte, fie zi
 Noi hotarul l-om păzi
 Fie soare, fie ploaie
 Nimeni nu se încovoae.

1) *Plastern* = a pardosi.

2) *Färben* = a vopsi, prin Bănat.

3) Variante Hodoș p. 212 și *Cîntece cătunești* p. 33.

Cine vrea să ne cunoască
 Vie 'n țara rominească,
 Că așa l-om peptena
 Decît lumea n'o uita.
 Țara cere dela noi
 Să fim harnici la răsboi.

194

Fecioraș de greacă mare,
 Frumoasă ducă are
 Și aū scos-o de vînzare,
 Negustori-i o neguță
 Turcii banii numără
 Ei din gură — așa zicea:
 Să n'ajungă părinții
 Să 'și mai vîndă copiii,
 Să privească tot creștinul
 Pe-a cui mină își dă copilul,
 Că eū am fost la părinți
 Ca și luna printre sfinți
 Și le-am fost de mîngiere
 Ca și luna printre stele. ¹⁾

195

Codru-i alb și frunza-i neagră,
 Nu vezi, mamă, cum mă leagă
 Și mă duce la robie
 Să-mi dea moartea de soție,
 La pîtenii de nouă fonți
 Scoate-mă mamă de poți.

196

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
 Fă-mă pana rugului
 In clopul haiducului,
 Fă-mă pană pe *almariu*
 Să fiū noră la crișmariu.

197

Frunză verde Afion,
 S'a dus bădița Ion
 Ș'a lăsat murgu'n pripon.

¹⁾ Var. Sevastos p. 232, 234.

Murgul paște și nechează
 Puica plânge și oftează.
 Tacî tu puică nu mai plinge
 Nu vărsa lacrămi de singe,
 Căci Ion o să te apuce
 Și la maică-ta te-a duce
 Cînd a face plopul pere
 Și răchita vișinele
 Și tinjala mugurele
 Și proțapul porumbele.
 — Tacî bădiță nu mai zice,
 Nu cum-va blestem să-ți pice
 Căci din casă-ți mă voi șterge
 Și la maica mea voi merge
 Ș'acolo te-oî blestema,
 Foc din gură voi vărsa,
 Și pe unde va pica
 Chiar și iarba s'a usca.
 Și dacă-ți va merge rău,
 Curgă-ți singele pirău,
 Iar de îți va merge bine
 Pice cartea de pe tine,
 Ș-atunci să gîndești la mine.
 Ș-o să te ajungă dor
 Că Ț-am fost mîndră odor.
 Leagă-ți doru'n băsmăluță
 Răsădește 'n grădiniță,
 Ca să creasc'un merișor
 Și mîncînd să-ți fi' ușor. ¹⁾

198

Ș-apoi legea codru des,
 Că din tine n'oî să ies
 Nicî călare nicî pe jos!
 Tu ia-mă *Biță* călare
 Că nu mai pot de picioare,
 Că mi drumul gringuros
 Nu mai pot merge pe jos.
 Te-ar lua *Bița*, lua,
 Dar mi-î calul dintr'o Joî
 Nu ne duce pe-amîndoi,

¹⁾ Sfîrșitul în numeroase variante.

Și mi-î calul dintr'o Marți
Nu duce necununați.
Mi-î calul de Vinerea
Nu ne trece Dunărea¹⁾.

199

Frunzuliță ș-un burete,
Cimpușor cu iarbă verde,
Voinic umbra nu-și mai vede,
Numai păsărelele
Își umbresc aripele
Și puica sprincenele
Și voinicul armele.
Armele și le punea
Și din gură-așa zicea:
Frunzuliță iarbă mare
Ce m'aș ruga Dumitale
Ca la un frate mai mare
Să-ți întind o aripioară
Să mi-o duc și eu la țară.

201

Frunzuliță cimbrisor,
Bate murgul din picior
Să-î pun șeaua binișor,
Să mă duc unde mi-î dor.
Cu murgul lingă popas
Eū a-sară unde-am mas,
Murgu trage la grăunțe
Și voinicu la mindruțe.²⁾

202

Frunză verde de piperiū,
Noi am fost cinstiți boeri,
Ne-a bătut un bărbieriū
Cu cureaua briciului
Tot de-alungul trupului.

¹⁾ Inceputul la Sevastos p. 112. *Șezătoarea* I, 114. Variantă din Ardeal:
Sue-mă, bade, călare
Că nu mai pot de picioare.

Biță, la Canianu=Bițu, vezi p. 137, identic cu Ghiță (Vezi «Biță Că-tănuța»). Altă variantă la Tocilescu I, 237, 352. Alexandri, Blăstemul, p. 17.

²⁾ Var. Sevastos, p. 142. Cp. «Murguleț, căluțul meu» din colecțiile ardelenestii.

Ni-a dat una, ni-a dat două,
 Ne-a dat patruzeci și nouă,
 Pin' cea plesnit pelea 'n două.
 Ne-am judecat la divan,
 Judecata ține-un an
 Și în pungă n'am un ban.
 Ce folos de cușmă lungă,
 Dacă nu's parale 'n pungă,
 Mai bine mai rotunjoară
 Și parale grămăgioară.

203

Mă mină mama la muncă,
 Eū mersei la stavă 'n luncă
 Ș'aleseiū mînzul mai mare
 Și mă suii pe spinare
 Și eșii în drum de țară
 Și mă făcui voinicel
 Minaî caii în Ardel
 Și păn într'unul i-am dat
 Banî frumoși am căpătat

204

Și pruncul, care e prunc
 Paște-și calul seū în cîmp.
 Feciorul care-î fecior
 Pe umăru-î cu topor,
 Căci în sară calu 'nșală
 Și mi-l scoate 'n cîmp afară

205

Pune-oiū șeaua pe murgu
 Și oiū trece și codru,
 Da oiū pune și chinga
 Trece-oiū și la mindra.
 Doar oiū da brinca cu ea
 Ș'oiū mai pune cincî groșițe
 Să iaū naniî cărpuliță.

206

Pusei șeaua pe murgul,
 Luaî drumul de-alungul.

Pași-pași-pași murgule tare
 C' ajungem în sat cu soare.
 Bine pe noi că ne-așteaptă,
 Ție *zobu* ¹⁾ cu obrocu
 Mi-e gura și colacu ²⁾).

207

VARIANTĂ

Pusei șeaua pe murgu,
 Luați drumul de-alungu,
 Murgul tare imi pășea
 Peste ripi și gropi săria,
 Mă luai, cotaiu 'napoi
 Văzuî Frinciî după noi
 Ochi'mi plingeaū amîndoi,
 Mă luai, cotaiu 'nainte,
 Văd singe pân' în ghenunche.

208

Slugă, slugă, măi Ioane,
 Tu ești slugă pe iubire
 Cum ți-oiu spune-așa să fie.
 Scoate șeaua din cămară
 Și 'mi înșală murgul iară
 Că io-'s voinic de la țară
 Duce-moiu din țară 'n țară
 Pină'n dalba primăvară.
 Aste împlini-le-voiū
 La țară cără-mă-voiū.

209

Foae verde ruptă 'n cincî,
 Plinu-i codru de voinici
 La tot fagul cite cincî.
 Iar la fagul cel mai mare
 Zace Badiul de lingoare
 Cu mindruța la picioare,
 Ce-l tot roagă să se scoale.

¹⁾ Ovăs.

²⁾ Cp. Sevastos p. 52 «Frunzuliță cimbrisor» și p. 77. Acest «pași, pași, pași...» revine în poesia populară din Muntenia în forma următoare:
 «'ndeamnă, 'ndeamnă murguleț
 Să sosim la târguleț»

Rădulescu-Codin p. 76; Tocilescu I, 1 p. 338.

— Morî, bădiță, orî te scoală
 Nu-mî mai da și mie boală,
 Că de cînd te cat mereu
 Știe Domnul Dumnezeu;
 De cînd stai sub fag culcat
 M'am urit, m'am săturat
 Paturile așternînd
 Perinele tot mutînd
 Cînd la cap, cînd la picioare,
 Cînd la umbră, cînd la soare!
 — Mîndro, mîndrulița mea,
 Eû atuncia m'oî scula
 Cînd tu mie mi-î aduce
 Apă rece din Dunăre,
 Sloiû de gheață din țermure,
 Cireșe din doi altoi
 — Mîndra din grai își grăia:
 Apa rece s'o 'ncălzit
 Cireșele s'o trecut.
 Iară el din graiû grăia:
 — Mîndră, mîndrulița mea,
 Mare ești, puțin pricepî,
 Sloiû de gheață-'s buzele
 Cireșe din doi altoi,
 Mîndro-'s ochișorii tăi ¹⁾).

210

Frunză verde de cicoare,
 Toată lumea-î la răcoare
 Numa eu-s la închisoare,
 La Iași în temnița mare,
 Cu doi butuci în picioare.
 Frunzuliță de negară,
 Am primit-o veste-a-sară
 Că și puica-î la opreală,
 La opreală părintească
 Pentru fapta voinicească.
 Ea din ochi negri-o lăcrimat,
 Din guriț'o cuvîntat:
 — Nu mă bate mămucă,
 Nu mă mustra tătucă

¹⁾ Variante la Hodoș p. 76 și 78. Gr. Sima, în *Convorbiri* XV p. 228, e vastos, «Luncă, luncă», p. 107 și Tocilescu I. p. 347, 785.

Că voi spune:
 Unde-am însărat,
 Cine m'o 'nșelat,
 Un voinicel nant
 Nant și princenat,
 Sprincenile lui
 Pana corbului,
 Ochișorii lui
 Mura cîmpului,
 Fețișoara lui
 Spuma laptelui,
 Mustăcioara lui
 Spicul griului,
 Coaptă la răcoare
 Ne-ajunsă de soare
 Coaptă la pămînt
 Ne-ajunsă de vînt...
 Vinde-ți mamă rochița
 Și-mi deschide temnița,
 Vinde-ți mamă papucii
 Și-mi deschide butucii,
 Ca să ies la codru des
 Și din el să nu mai ies,
 Numai sara la potici
 Să culc mindre și voinici,
 Să-mi fac bani de cheltuială
 Și straie de primeneală.

211

Frunză verde lemn uscat,
 S'a dus Iancu la vinat
 Să vineze-o căprioară,
 Căprioară roșioară
 Și pe la bot albioară.
 Căprioară n'a vinat
 Iancu singur s'a 'mpușcat.
 Bucură-te mănăstire
 Că Iancu vine la tine.
 Nu vine să fericească
 Ci vine să putrezească.
 Creșteți flori și 'mbobociți
 Că mie nu-mi trebuieți,
 Creșteți flori mari cît gardul
 Că eu mi-am trăit *vebutul* ¹⁾.

¹⁾ Cu altă întorsătură la Tocilescu I p. 819.

212

Dintre luci, dintre preluți
 Petrișorul ce strigi?
 Nime'n lume nu-l aude
 Decât maică-sa din curte
 — Saū boii i-ai prăpădit
 Saū cămașa ți-ai negrit?
 — Nici boii n'am prăpădit,
 Nici cămașa n'am negrit,
 Da m'am culcat ș-aim adormit
 Sub un măr mândru'nflorit
 Cu floarea pân' în pământ.
 Galben șarpe mi-a venit
 M'a înghițit pe jumătate,
 Jumătate nu mă poate
 De curele țintelate,
 De cuțite vaicarate ¹⁾.
 De-mi ești maică cu dreptate
 Bagă mâna și mă scoate.
 — Ba io mâna n'oi băga
 Ca mă tem că m'a minca,
 Că dacă-a fi țara în pace
 Petrișori eū mi-oī mai face.
 — Sorioară, Dumneata,
 Bagă mâna dacă-ī vrea
 — Ba, io mâna n'oi băga
 Că mă tem că m'a minca,
 Că dac'a-fi lumea 'n pace
 Maica Petrii mi-a mai face.
 — Puiculiță, Dumneata,
 Bagă mâna dacă-ī vrea.
 — Eū minuța oi băga
 Dacă tu le-ī singera.
 . . . . Cum oi scăpa
 Să crezi că li-oī singera. ²⁾

213

Frunză verde de alună,
 Sara 'n codru, ici pe lună,

¹⁾ Ascuțite tare. Nota lui Eminescu.

²⁾ Variante la Bibicescu p. 8-12; Sevastos p. 85-86 și p. 180 Rădulescu-Codin, «Milea» p. 267; Tocilescu I p. 29 și 30, indeosebi varianta din Transilvania culeasă de I. Binig în col. Tocilescu p. 1070.

Mi se plimbă-un voinicel
 Cu cojocul contașel
 Cu cujma neagră de miel, ¹⁾
 Se plimbă incetișor,
 Cu pasul lui cel ușor
 Și-a ajuns la Cucul mare
 Care veni cătră vale.
 La tulpina nucului
 Cîntă mama cucului,
 Așa cînta de frumos
 De se pleacă crengile 'n jos
 Da nu cînta mama cucului
 Ci mîndruța smeului
 In valea nucului.
 «Frunzuliță busuioc,
 M'o scăldat mama'n apă de foc
 Să rămîn fără noroc,
 M'o scăldat în apă de spină
 Să rămîn pintre streini;
 M'o scăldat în apă de iaz
 Să fiu în lume de necaz ;
 M'o scăldat în apă de surcele
 Să trăiesc în lume cu jele.
 Și voinicu-o auzia,
 Inima îi se rupia
 Și la dînsa alerga
 Și în brațe o lua.
 Paloșul el și-l scotea
 Pe smeū bucăți tăia,
 Și pe dînsa o lua
 Și foarte bine trăia.

214

Și cînd acasă sosiam
 O cărticică gășiam,
 Cărticică o spărgiam
 De bănat măi că pomniam.
 Apoi mă luaiū pe cale,
 Pe o cale lungă tare,
 Și la vamă ajunseiū

¹⁾ Vezi asemănarea din Canianu p. 237 «Frunză verde păltinel»...

Și către vameș ziseiū :
 — Hei podariū, podariū de vamă
 Am să fac cu tine samă.
 Citu-î prețul podului ?
 — «Prețul podului e mare
 De la tin' nu cer parale
 Num'o țir de gurișoară
 Dai-mi, dalbă fetișoară.
 — «Cât am venit din Bănat
 Gură la nime n'am dat,
 Ș'oiū merge pân'la Ciaba
 Gură la nime n'oiū da,
 Mai bine m'oi desculța
 Și prin apă m'oi băga;
 De mi-a fi peirea'n apă,
 Intra ei urită matcă
 Trageți toate clopotele
 In toate sătuțele,
 C'a perit fată fecioară
 Pentr'un pic de gurișoară,
 Să-i meargă vestea în țară.

215

Peste Mureș peste Tisă
 Este-o nănuțiță 'nprinsă
 Cu lacrimi pe alba-i față
 Cu un pruncușor in brață.
 Ea amar se tînguia
 Pruncușorul tot plîngea.
 Plînsul lui mi se lăția
 Și pre ia că mi-o întilnia
 Doi-spre-zece tâlhărei
 Și hotnogiul ¹⁾ dintre ei
 Către ea
 Așa grăia :
 — «Nănă, nănuțița mea
 Țipă pruncul focului
 Suî cu mine codrului.
 — «Eū pruncul nu l'oi țipa,
 Ci de cumva ne-ți scăpa,
 După voi că m'oi lua
 Cu pruncul in sus pe munte.
 — Haide dară că te-om duce!

¹⁾ Sublocotenentul.

216

Dede-mi mama o vărguță
 Să mîn vacile 'n ciurduță,
 Eu ciurduța n'o aflaiū
 Ci-aflaiū o pană de raiū,
 Și penuța ce-am aflatu
 De loc se crepă în patru;
 Aflai alta pliscoiată
 Ș'o puseiū la gură 'ndată,
 Incepuī tare-a striga
 Nime nu mă auzia,
 Numai mîndrul păcurar
 Ce ședea colo 'n umbrar
 — Păcurar din ceea față
 Hai acasă de mă 'nvață!
 El acasă imi venia
 Și pre mine mă 'ntilnia,
 Eū tare mă bucuram
 Penișoara lui o dam;
 Și în *clop* că și-o punea
 Și atunci așa grăia
 «Puiculiță, drăga mea
 «Vara vii, vara te duci
 «Și nimica nu-mi aduci
 «Numai sinul plin de nuci
 «Și poala de mere dulci.
 »Tu le-aduci, tu le măninci
 «Cu feciorii satului
 «Cu slugii 'mpăratului».

217

Oltule, riu blăstemat,
 Ce vii mare turburat
 Și cu sînge-amestecat?
 Or la coadă te-a plouat,
 Or *vre-un mal ți s'a surpat*,
 Or pe mîndra mi-a 'ngropat.
 — Nici la coadă n'a plouat,
 Nici un mal nu s'a surpat,
 Dar ți-e mîndra, mări, pe pat.
 Dar voinicul ce-mi făcea,
 Tare că se spăimînta
 Și spre casă că pornia,

La murgul în grajd intra
 Și tare mări-'mi ofta.
 Șeaua pe el cind punea
 Afară că mi-l scotea
 Și cruce mări-'și făcea.
 Picioru 'n scară 'mă punea
 Și spre Olt că mi'și pornia,
 La margine c'ajungea,
 Cruce, mări, că-și făcea
 Și lui Murgu că-i zicea:
 Iați murgule drumulețu
 Pân la ăl mare Oltețu!
 Murgu mări în Olt intra
 Pe lat mări se punea
 Și la margine-l scotea
 Nițel că se odinea
 Drumul friului dedea
 La mindră că 'mă ajungea.
 Indată că ce sosia
 Pe mindră că mi-o vedea
 La biserică-o ducea
 Și lui tot îi se părea
 Că din cap se ridică
 Și el de s'apropia
 El din gură că-i grăia:
 Scoal' mindro, mindruțo fa
 Ca să mai vorbim ceva!
 El vede că nu se scoală
 Mare jale l'impresoară¹⁾.

218

Frunză verde de curechiu,
 Gheorghieș²⁾ fecior de grec
 Vineri mă-sa l-a făcut
 Și spre Simbăt'a crescut
 Duminecă s'a 'nsurat,
 Luni la oaste l'a luat
 Și 'n răsboi l-a și băgat.

¹⁾ Inceputul vezi la Alexandri, p. 284. G. Dem. Teodorescu 320. Canianu XXVI (vezi și nota). Rădulescu-Codin, p. 91.

²⁾ In cîntecele populare din Moldova (col. Sevastos) *Gheorghieș* e numele ce-l mai frecvent al flăcăilor îndrăgoștiți. De asemenea și în Oltenia (Vezi colecția Rădulescu-Codin). Varianta în *Șezătoarea* II, p. 7.

El tare s'a supărat
Maicii sale a cuvîntat:
«Maică, măculița mea,
Eu te jur pe legea ta
Ca să-mi ții nevasta bine
Cu zăhar și cu smochine,
Cu pîne de griu curat
Cu vin roșu nesticat,
Cu colac în lapte dulce,
Doar la mă-sa nu s'o duce.
Cînd cătană m'aŭ luat
Să slujesc pe împărat
Nouă ani și nouă luni
Și pe-atitea săptămîni,
Șapoî iar s'a înturnat
Și nevesti-a cuvîntat:
— Nevastă, nevasta mea
Anii cînd i-oî împlini
Eu la tine oi veni.
Gheorghe anii și-a'mplinit
Și acasă n'a venit,
Nevasta s'a logodit
Că credea cum c'a murit,
Socru său trist și 'ngrijit
S'a gătit și s'a pornit
Și s'a dus în deal la vie
Doar Gheorgheș o să măi vie.
Și cu Gheorghe-al său iubit
Pe-a sa cale s'a 'ntîlnit,
S'a întîlnit și l'a văzut
Dară nu l-a cunoscut.
— Bună cale, moș bătrîn!
— Mulțumesc, voinic străin!
— Moșule, te-aș întreba
De ceva de m'ai ierta,
Să nu-ți fie cu bănat
Unde sună pușca 'n sat?
— Ia sună la casa mea
Că mărit pe noră-mea.
— Moșule, dar cine-o ia?
— Feciorul lui Bezede!
Gheorghieș fața 'nroșește,
Ș'apoî mi se 'ngălbinește

Și pe murgu-î se avintă
 Și bătrînului cuvîntă:
 — Tată bun, tătutul meu,
 Eū sunt Gheorghieș al tău
 Sui pe cal și dumneata
 Și indat' om alerga.
 Cuvîntă și se porni
 Și la poartă că sosi
 Cu picioru 'n ea isbi,
 Și cînd murgu a-nechezat
 Toți mesenî s'au sculat
 Iar Gheorghe li-au cuvîntat:
 — Stați mesenî, nu vă sculați,
 Stați mesenî și ospătați!
 Însă mîndra mea frumoasă
 Să se scoale de la masă
 Poarta 'n grabă să-mi deschidă
 S'o sărut și ea să-mi ridă.
 Și cu grabă să grăbiască
 Murgul să mi-l priponească
 C'o sfăruță de mătase
 De la mîndra mea din casă,
 C'o sfoară de ibrișin
 Dela mîndra mea din sîn. ¹⁾

219

Frunzulița macului,
 Colo'n culmea dealului,
 La tulpina brazilor,
 Pe drumul tălharilor,
 Văd, cînd ochii îmi ridic,
 O nevestă cu prunc mic
 Cu prunc mic nebotezat
 Părăsită de bărbat.
 Și cum plinge, cum suspină,
 Frunza codrului o 'ngină:
 — «Ardă-l focul blăstămat
 Cum s'a dus și m'a lăsat,
 Ardă-l focul ticălos
 Cum mi-a fost necredincios,

¹⁾ Variante la *Sevastos* p. 246 «Frunzuleană griu mărunt». *Ibidem* p. 248. *Tocilescu* I, p. 356, 362.

Bată-l mila de la mine
 Cînd i-a fi 'n lume măi bine,
 Bătă-l lacrămile mele,
 Bătă-l gîndurile grele...
 Şapoî ia copilu 'n braţe
 Cu lacrămî ferbinţi pe faţă
 Şi îi zicea 'ncetişor:
 Nani, nani puişor!
 Că mama îţi va găta
 Colibuţă de nuiele,
 Pătuleţ de floricele,
 Şi cînd vîntul va bori
 Dulce mi te-a adormi,
 Şi cînd vîntul va sufla
 Iarăş te va deştepta
 In temeiu codrului,
 Pe drumul tilharului.

220

Frunză verde, frunzuliţă,
 O tînără copiliţă
 Mîndră ca o garofiţă,
 Cu ochii la cer cătînd
 Din gură şoptea, grăind:
 Jură lună, jură soare,
 Juraţi stele lucitoare
 Că-s copilă nepătată,
 Cu nimica vinovată.
 Jură lună pentru mine
 Că n'am dragoste cu nime.
 — Ba, noi dragă, n'om jura
 Las' să jure maică-ta,
 C'ai petrecut cu dînsa
 — Jură, mamă, pentru mine
 C'am fost pururea cu tine.
 — Draga mamiî n'oi jura,
 Sufletul n'oi lăpăda
 Că ş'asară te-am văzut,
 Te-am văzut, te-am cunoscut
 Cum şedeai în piepteraş¹⁾
 Sub umbră de mărăraş
 In braţe la Dumitraş,

¹⁾ Gard de trestie, făcut a da umbră şi a apăra de gobăi straturile cu flori. *Nota* lui Eminescu.

Sub un *corciū*¹⁾ de rosmarin
 În brațe la Constantin.
 Și ei te stringeau în brațe,
 Te sărutau cu dulceață,
 Te țineau pe ghenuchele,
 Te hrăneau cu alunele.
 — Jură mamă pentru mine
 Să nu rămân de rușine.
 Măsa 'ncepe a jura,
 Soarele-a se 'ntuneca,
 Luna 'n singe-a se schimba
 Și pământu-~~a~~ tremura.
 — Vezi, copilă, fapta ta
 Prăpădi pe maică-ta !

221

Frunză verde baraboî,
 La moară la Dorohoi
 Merge-un car cu patru boi
 Încărcat cu păpușoi.
 Dinapoia carului
 E ciocoiul satului
 — Bun ajunsul, măi țărane!
 — Nu-ți mulțămesc, măi cucoane!
 — Măi țărane, tu ești beat!?
 — Latri, ciocoi gulerat,
 Eū de-aseară n'am mîncat
 Și tu zici că eū îs beat!
 Și ciocoiul satului
 Cu năravul dracului
 Pune mina pe oblic,
 Alt' o bagă 'n sîn, adinc,
 Și scoate-un bici plumbuit,
 Plumbuit, răsplumbuit.
 Ș'avîntîndu-l într'o parte
 Trage la țaran pe spate
 Trage una, trage două,
 Trage mereū pîn' la nouă.
 Ear țaranul satului,
 Cu năravul dracului,
 Bagă mina pe sub scoarță

1) Corciū = tufă. *Nota* lui Eminescu.

Și scoate-o măciucă groasă,
 Groasă, groasă, ciotoroasă
 Și-avintîndu-o *în late*
 Trage la ciocoi pe spate,
 Trage una, trage două,
 Trage patruzeci și nouă.
 — Măi Ioane Bălăbane,
 Rău mă dor cele ciolane,
 Dă-mi rachiū de trei parale
 Să mă ung eū la spinare
 Că-un țaran m'a bătut tare.
 — Așa-ți trebuī, măi cocoane
 Nu te 'ncepe c'un țaran
 Că ș-așa el ți-i dușman;
 Căci țaranul cînd te bate,
 Zaci un an și jumătate. ¹⁾

222

VIȚA CĂTĂNUȚA

Pe culmița dealului,
 Dealului Ardealului,
 Primblă-mi-să mări primblă,
 D'ali cine mi se primblă?
 D'ali Viță cătănuță
 Cu a lui dalbă de mândruță,
 Cu doi bani în buzunariū
 Cu doi-spre-ce lăutari
 Și cu patru călușei
 Incărcați de gălbineī,
 Cu mândra pe lingă ei.
 Vița din graiū că-mī grăia:
 — De cînd, mîndro, te-am luat,
 Nicī un cîntec n'ai cîntat,
 Și-acuma-ī anu 'ncheiat.
 Ia să-mī cînți un cînticel,
 Măcar cit de mititel,
 Să-mī ascult un ceas la el».

Frunză verde șoralea,
 Mîndra din graiū-mī grăia:
 Bucuros că ți-aș cînta,

¹⁾ Var. Sevastos p. 317, G. Dem. Teodorescu p. 296, Alexandri 41. 250. Tocilescu I p. 135.

Dar mi-î portul femeiesc,
 Şi mi-î glasul voinicesc.
 Când oiû prinde a cînta
 Munţii s'or cutremura,
 Fagii mari s'or legăna,
 Vetrele s'or despica
 Apele s'or turbură
 Fîntina din Peşterea...
 Potera ne-a auzi,
 Înainte ne-a eşi,
 Că-î o matcă de voinică
 Peste patru zeci şi cincî,
 Şi o matcă haiducească
 Peste patru-zeci şi şase,
 Şi pre mine m'or lua
 Şi pre tine te-or tăia,
 Ce haznă, Viţă-î avea?»
 — Nu te teme mândra mea,
 Până-î fi pe mîna mea,
 C'oiû fi eû de te-oî ţinea.
 Cîntă mindră cîntecul
 Că mi-î drag ca sufletul.
 Mîndra 'ncepe a cînta
 Munţii se cutremură,
 Fagii mari se legănă,
 Pietrele se despică,
 Apele se turbura,
 Fîntina din Peştera,
 Şi potera îi auziă,
 Înainte le eşiă,
 Şi din graiû aşa grăia :
 — Alei Viţă căţănuţă.
 Ce-ai cotat tu pe aice
 De ne'ncurci tu florile,
 N'au hodină oştile.
 Ia dă-ţi tu Viţă vama !
 Viţă din graiu-'şi grăia :
 — Ce fel de vama'ţi-aş da ?
 — Să-ţi dai, Viţă puşca ta.
 — Puşculiţa nu mi-oî dă
 Pină capul sus mî-a sta,
 Că mî-a dat-o tatăl meû
 Să păzesc de capul meû.

— Ia dă-ți tu Viță vama!
 — Ce fel de vamă ți-aș da?
 — Să-ți dai Viță pistolul.
 — Io pistolul nu l-oîu da,
 Pînă capul sus mi-a sta,
 Că-l am del'un cumnățel
 Să-mi apăr trupu cu el.
 — Ia da-ți tu Viță vama!
 — Ce fel de vamă ți-aș da?
 — Să-ți dai Viță sabia!
 — Io sabia nu oiū da,
 Că mi-o dat-o frate-meū
 Să-mi păzesc eū capul meū.
 — Ia dă-ți tu Viță vama!
 — Ce fel de vamă ți-aș da?
 — Să-mi dai Viță pe murgu.
 — Eū pe murgu nu l-oîu da,
 Că mi l-o dat socru-meū
 Să-mi poarte trupșoru meū!
 — Ia dă-ți tu Viță vama,
 Fie-mi curvă maică-ta!
 — Ce fel de vamă ți-aș da?
 — Să-ți dai viță pe mîndra!
 — Eū pe mîndra nu oiū da
Avradina Satana,
Hudi, basama leuca!
 — Dalei Viță Cătăhută
 Gată-te să ne luptăm
 In săbii să ne tăiem,
     Zi de vară
     Pînă'n sară
 Că e zi de primăvară
 Și e lupta mai ușoară.

Și de luptă s'apuca
 Cu foc mare se lupta
 In săbii că se tăia.
 Vița din gură grăia:
 — Mîndră, mîndrulița mea
 Descinge-ți puținel briu
 Și-mi ține murgul de friu,
 Că-mi pune capul Codrean,
 Al meū și al tău dușman.

Frunză verde șoralea
 Mindra din gură grăia :
 — Ba io nu ți l-oiu ținea.
 Dintre voi care-o răsbi,
 De bărbat eū l-oiu primi.

Vița rău se minia,
 Intr'un picior se 'ntorcea
 Paloșul iute scotea
 Și capete reteza,
 Tot polog că mi-ī făcea.
 De galbenī îi culegea
 Și 'n dāsagī că mi-ī băga
 Și pe murgu-ī arunca
 Și din gură așa grăia :
 — Pleacă curvă nintea mea,
 O veī vrea, o nu veī vrea
 De nu, dracu să te ia!
 C'astă vară mī-am cosit,
 Cite clāi că mī-am clāit,
 La toate virf am făcut,
 Numai una mī-am lāsāt
 Cu capul tăū virf să-ī fac.
 Frunză verde șoralea
 Mindra din gură grăia :
 — Iartă, Viță, greșala!
 Poale lungī și minte scurtă,
 Femeē nēpricepută.
 — Eū greșala ți-oiū ierta
 Capul tăū cīnd l-oiū tăia.
 Și paloșul mi-l scotea,
 Capul mīndrei mi-l tăia,
 Tot mușcături il făcea
 Și pe drum c'o risipea.
 Numai țitele lua
 Și-n buzunar le băga,
 Și pe murgu 'ncăleca
 La soacră-sa se ducea :
 — Bună-ziua soacră-mea!
 După masă se punea
 Ș'un *cop* de vin imī cerea
 Soacră-sa din graiū grăia :
 — Viță, Viță dragul meū
 Cum ți-ar sta ție de bine
 De-ar fi și mīndra cu tine.

Viță din graiu-și grăia :
 — Dă-ne soacră carne grasă
 De la mindra cea frumoasă,
 Fierbe de sară cu varză.
 Soacră-sa nu pricepea
 Carnea cu varză fierbea
 Și dinainte-î aducea.
 El din graiū așa grăia
 — Mincă și tu soacra mea
 Carne de la fie-ta,
 Aradina Satana
 Udri basama leuca !
 Curva-î fost și Dumnia-ta
 Curv'a fost și fata ta !
 Și paloșul mi-l trăgea
 Capul soacră-sa tăia
 Și averea i-o lua
 Și-n desagi că mî-o băga
 Și pe murgu-o arunca
 Și din graiū așa grăia :
 — Haîdați feciori după mine
 Să vă 'nvăț a trăi bine
 Să vă duc pe la strîmtori
 Să vă iaū la gălbiori,
 Că-s mai ușori la purtare
 Și-'s mai sprinteni la schimbare ¹⁾

(Gura-Riului²⁾).

¹⁾ Variante : Rădulescu-Codin, Ghiță Cătănuță, p. 274. G. Dem. Teodorescu, p. 631 (vezi și nota de la această pagină). Bița Cătănuță la Tocilescu I, p. 173. 1065, 1247 (aici Vița Cătănuță), Alexandri, 97. (Vidra) p. 24 (Păunașul codrilor). Sevastos 302 (Vidra). Hodoș, «Conv. Lit.» XXXV (Vidra).

²⁾ Gura Riului, sat muntos lângă Sibiiu, admirabil situat.

III. CHIUITURI. SATIRICE.

223.

Măi bădiță, păr sucit,
Șezi la noi dac'ăi venit,
Decît vini și ear te duci
Mai bine te-aș vede 'n furcî.¹⁾

224.

Bade, trandafir subțire
Vrut-ăi să mă scoți din fire.
Dar badea din grai grăia :
Eū sunt trandafir frumos
Și din fire nu te-am scos.

225.

Măi bădiță, băiat prost,
Dar asară unde-ăi fost?
C'a vint altul măi frumos,
Măi frumos și măi subțire
Nu ca tine-un prost din fire.²⁾

226.

Bate, Doamne, cei doi plopi
Din țarina de la popi
Și bate și pe cei doi
Din țarina dela noi.

---

¹⁾ Alexandri p. 370.

²⁾ Inceputul v. Tocilescu p. 1289.

227.

Mă miram ce-mi place mie:
 Mărul roșu de la vie,
 Bădiță de omenie.
 Mă miram că ce mi-î drag:
 Mărul roșu pădureț
 Bădița cu părul creț.¹⁾

228.

— Țucu-ți nană gura ta.
 — Macar o țucă, macar ba;
 — Țucu-ți nană ochii tei.
 — Țucă-î bade-o amîndoi.

229.

— Rămii puică sănătoasă
 Ca o garoafă frumoasă.
 — Du-te bade sănatos
 Ca un trandafir frumos.²⁾

230.

Mă cutremur cînd gîndesc
 Cu puica să mă 'ntîlnesc,
 Două vorbe să-î vorbesc
 Inima să-mi răcoresc.

231.

Ce mi-î drag mie in lume:
 Cărările prin pădure,
 Cautînd cu mîna mure.
 Și mi-î drag pomul cu prune
 Și omul cu vorbe bune.
 Și mi-î drag nucul cu nuci
 Și omul cu vorbe dulci.

232.

Dragă de ești albineață
 Ce te ții așa măreață
 Că și eu sunt albineț
 Nu mă țin așa măreț.

¹⁾ Variantă «Convorbiri» XVII p. 351.

²⁾ Var. Hodoș p. 211.

233.

Ucigă-te crucea, drace,
Cum nu lași dragostea 'n pace!
Ce tot umbli ca s'o strică?
Ce bătaie-ai să măninci!

234.

Foaie verde ș-o cucută
De dragostea mea cea multă
Mi-a căzut lumea urită.

235.

Că mi-e mîndra frumușică
Vedea-o-aș în bătaură
Să sbiere ca o nebună,
Și eū, dragă, peste drum,
Să sbier ca și un nebun!

236.

Vino nană, cînd te rog,
Că la toamnă pot fi rob,
În temnița Nistrului
În fundul pamîntului.

237.

Aci-î loc de gura veche,
Sărutu-vă 'n gura *felche*;
Aci-î loc de gură nouă
Sărutu-vă p'amîndoua,
Și pe una
Totdeauna.

238.

Bun e locul de jucat
Zău mă tem de răsturnat,
Bun e locul de învîrtit
Zău mă tem de prăvălit.

239.

Măi încet măi băiețele
Măi încet cu copila
Că nu-î nora mîni-ta,
Ci-î a istui de colea,
Acuș vine și ți-o ia!

240.

Lele-a dracului să fi,
De nu-î merge, nu te 'mbii,
Pe cărarea fîntîinii
Să-mî stingî focul inimii.

241.

Frunză verde ismă creață
Duminecă dimineață
La Dorohoi în cea parte
Se plîng mîndrele de moarte.

242.

Vecine, dragă vecine
Nu lăsa
Nevasta ta
Să spele cămăși la vale
Că-î prea albă la picioare:
Cîndu-î văd picioru gol
Staū în loc să mă omor

243.

Pe ulița ceî domniască
Este-o albă de nevestă,
Vrea birăul s-o iubiască,
Da-o iubi el pe dracu
Că l-o întrecut altu.

244.

Supărată-î nana mea
Că n'are cu cine bea.
Da mai supăratu's eū
Că nu am vinars să beū.

245.

Vîntul bate scolăie
Cîrpa nani-î roșie
Vîntul bate, leagănă
Cîrpa naniî galbenă.

245.

Cine vrea să mă pețească,
Margă la tata de mă ceară

Că părinții-mi poruncesc
Cu urit să nu trăesc,
Că-s o floare după mare
Cine-mi coată-'n față moare.

247.

Mă mină mama la moară,
Mă întâlnești cu o fecioară,
Mă țipai să o sărut,
Ea mă puse la pământ.

248.

Zise mama către mine
Să nu dau gură la nime,
Dară dracul poate face
Să nu dau la cine-mi place ¹⁾.

249.

Țuci, țuci, țuci,
Prin butuci
Mincare-ai pîne cu nuci.

250.

Fie dracu supărat
Pin' or trăi crișme 'n sat.
Că oi bea la care-oiu vrea
Și-oi plăti cînd oiu putea.

251.

Vai de mine, mor de cald
Și n'am apă să mă scald.
Mă dusei la lacul sec
Era gata să mă 'nnec.

252.

Bădișor ca bade-meu,
Nu-i cît ține Dumnezeu.
Că-i și dascăl și *birău*
Și-i pristav la *făgădău*.

¹⁾ Hodoș p. 183, Tocilescu p. 942.

253.

Ce haznă bade de tine
 Că imbli alb și schimbat,
 Și trăiești tot supărat.
 Da io-s neagră și smolită
 Și trăiesc tot veselită.

254.

Pinză, pinză, fă-te minză
 Și te du la mama'acasă
 Și rinchează, doar te-a țasă.

255.

Acuma mi-i iarba crudă
 Unde calci
 Urmă faci,
 Unde șezi
 Urmă vezi ¹⁾.

256.

De m'ar chema Nicodin
 M'ar băga fetele 'n sin ;
 Dar pe min' mă chiamă Marcu
 Fug fetele ca de dracu.

257.

Hopa, hopa,
 Ce-o zis popa,
 Că mi-o zis ca să mă 'nsor,
 Dar de fete nu mi-i dor.

258.

Cârțo, cârțo, patule,
 Ce faci, blăstămatule?
 Mișcă, mișcă din călcie
 Ca moara din căpătie.

259.

Bea, bea, bea săracă gură
 C'a plăti iapa cea sură,
 Care paște 'n cărătură.

¹⁾ Probabil un fragment dintr'o poesiemaî mare. Vezi Tocilescu I, 1 p. 306.

260.

Strugurii se coc în vie,
Vinul se bea 'n Veneție
Cu nanele ce-mi plac mie.

261.

Place-mi mie 'n crișm' a bea
Tot pe calul altuia,
Dar pusei picioru-n scară
C'oiu bea Joî de către sară.

262.

Bere-aș vin din oala veche
Cu nanele su *păretche*,
Și-aș bea vin din oală nouă
Cu nanele amîndouă.

263.

Cu cit beaū, cu-atit mă iaū.
Cu cit beaū, mă 'nveselesc
Cu-atit mă răcoresc.
De n'aș bea, n'aș veseli
Pe loc mam' aș nebuni ¹⁾.

264.

Du-mă Doamne și mă pune
Unde-î *palinca* de prune
Ș'un șir de nănuțe bune.
Ie-mă Doamne și mă adă
Pină la Pincota albă ²⁾
C'acolo's nane grămadă
Și mai mare și mai micî
Cum-s bune de voinicî. ³⁾

265.

Doamne, Doamne, dă-mi banî,
Că nu-î *berem* cu țiganî,
Că i-om be cu oameni mari.
Că țiganî beaū sculele
Popii patrafirele.

¹⁾ Asemănare cu Canianu 1.

²⁾ Pincota, comună mare românească lângă Arad.

³⁾ Vezi Tocilescu I. p. 883.

266.

Țurcă, țurcă,
 Rea de furcă,
 Pune furca și te culcă
 Și te scoală somnoasă
 Vii găsi cinepa toarsă.
 Dar cinepa cînd s'a tors?
 Scoborînd pe scară 'n jos,
 Tot cu *știucu* de slănină
 Și cu blidul de făină ¹⁾).

267.

Strigă-mă țara talhariu,
 Iară nana că's drumariu.
 Strigă-mă țara că-s fur,
 Iară nana că-s om bun.
 Strigă-mă țara că-s lotru
 Iară nana că-s om șodu.

268.

Vai de mine ce-mî trag eū
 Ca-un bătut de D-zeū,
 Trag la rău ca altu 'n bine
 Dar așa mi se cuvîne.
 Trage săraca muere
 La lipsă și neavere.

269.

Bărbatul mi-î blăstemat
 Cînd vine sara din sat.
 Nu coată cine-î în pat,
 Ci se culcă și su pat.
 Cite perne sunt în pat
 Toate cad la el pe cap.

270.

Frunzuliță de-alămîie
 La Iași la Mitropolie
 Este-un fecioraș de scrie;
 Toată ziua scrie cărți
 Noaptea le pune pecetți
 Le trimite în toate părți.

¹⁾ Nemțescul *Stück* = bucată. Tocilescu I. v. p. 440 și 441.

271.

Orb am fost eũ, la vedere
 Cînd am fost să-mi iaũ muiere.
 Mă bucuram la avere
 Ş-am luat făr' de plăcere.
 Luaĩ strigoaia din lume
 Să-mi aducă bani cu sume,
 Să mă fac bogat, cu nume
 Socru stă să mă sugrume.
 N'am prînz, n'am cină, n'am pace
 Ziua noaptea nu-mi dă pace
 Că se laudă în tot ceasul
 Că mi-adus galbeni cu tasul,
 Tot cu ei imi scoate nasul.
 I-ar plăcea să mă munciască
 Ş-ar voi să porunciască,
 Altele să o slujască
 Şi ea 'n pat să hodiniască ¹⁾.

272.

Frunză verde de colie
 Toată ziua sap în vie
 Şi sara vin la urgie.
 Ea imi pune 'n blid să cin
 La inima mea-ĩ venin.
 Pusei brinca la obraz,
 Cinaĩ cu destul necaz.
 Ş'apoi 'mi luaĩ şuba,
 Cu gînd să mă duc la alta,
 Şi mersei pin la pãrlaz.
 Gîndii cu destul necaz
 Haida! ce-o vrea Precesta,
 Batir să-mi pierd viaţa.
 Şi mă dusei pe cărare,
 Mă 'ntilnii cu mindra în cale,
 Ducindu-se la fintînă
 Cu două cãntuţe'n mină.
 Şi, zău, ia aşa zicea:
 — Du-te bade, du-te dragă

¹⁾ Tocilescu I; p. 315.

Și te bagă din grădină
 Și te dă după turpină
 Și mai zăbovi tu o leacă,
 Pân al meu bărbat că pleacă.
 El pe cal că se suia
 Și cu el la cimp merea,
 Și ea 'n casă mă chema.

273

Mult mă muștră
 Cel ce costă,
 Că-î făcuî calea prin pustă.
 Io calea n'o am făcut
 Dar pe nana'm petrecut
 Până ce-o am petrecut
 Cinci părechî de cisme-am rupt,
 Și până oiū măi petrece
 Oî măi rupe cinci-spre-zece.

274.

Asta-î fata lăudată
 Cu casa nemăturată,
 Gozul de l-ar mătura
 Cu lopeți l'ar arunca...
 Cînd de măturat s'apucă,
 Gozul după cas'aruncă
 Iară mătura în pat
 Și gîndești c'a măturat.

275.

Dragu-mi-î bade de tine
 Mi-î urît de cin' te ține,
 Dragu-mi-î de mersul tău
 Mi-î urît de tatăl tău,
 Dragu-mi-î de casa ta
 Mi-î urît de maica ta.
 — Spune-î bade mumă-ta
 Să nu-mî măi aibă grija
 Și să-și poarte grija ei,
 Că-î e ruptă iia 'n poale
 Și-î e mintea sburătoare,

De sboară pe arături
 Ş'adună fermecături,
 Să farmece trupul meu
 Dar nu-î vrednic neamul tău,
 Trupul meu e trup subţire,
 De scoate voinici din fire
 Şi te-oî scoate şi pe tine ¹⁾.

276.

— Chivuţa neichiî, Chivuţa,
 Hai la neica 'n chiliuţa
 Că ţi-am cumpărat cercei.
 — Ce 'mî e mie de cercei
 Dacă nu vii să mă ieî.
 El îndată şi săria
 Şi în braţe ş-o lua
 Şi 'n chilie ş-o băga.
 Puse cîrja pe chilie
 Ca să fie mărturie.
 Ş-o pus papuc pe cuptor
 Să li steie într'ajutor.
 Amîndoi şi-o povestit,
 Zi de vară
 Pân în sară.
 Ea din graiü aşa grăia :
 — Cum să zic eü la maica ?
 El din graiü iarăş grăia :
 — Chivuţa neichiî, Chivuţa,
 Aşa maică-ta să-î zici :
 Ştii taurul satului
 Cela mare şi bălţat
 El în coarne m'ö luat,
 Şi în balta m'ö aruncat
 Şi rochiţa mi-am udat
 Şi eu maică-mi-am stat
 De rochiţa mi-am uscat
 Zi de vară
 Pân' în sară ²⁾.

¹⁾ Inceputul la Iarnik-Bârsan p. 80.

²⁾ Inceputul la Bibicescu p. 68.

277.

De aș trăi cît aș trăi
Diacon n'aș mai iubi,
Cînd îi vremea de iubit
Șade-acasă la citit,
Cînd mi-î dor de sărutat
Șade-acasă la scriat.

IV

MOTIVE DIN POPOR

DOINA

Codrule, Măria-Ta,
Lasă-mă sub poala ta,
Că nimica n'o-i strica
Fără num'o rămurea,
Să-mi atîrn armele 'n ea.
Să le-atîrn la capul meu,
Unde mi'oî așterne eū
Sub cel tei bătut de vînt
Cu floarea pîn'la pămînt,
Să mă culc cu fața 'n sus
Și să dorm, dormireaș dus.
Dar s'aud și 'n visul meu,
Dragă codre, glasul tău,
Din cea rariște de fag,
Doină răsunînd cu drag,
Cum jeluînd se tragăna
Frunza de mi-o leagăna.
Iară vîntul mulcomit
Va vedea c'am adormit
Și prin tei va răscoli
Și cu florî m'a coperi. ¹⁾

---

¹⁾ Ideia aceasta revine adese-orî în poeziile lui Eminescu, ast-fel d. p. în *Povestea codrului* :

«Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-î peste noi».

Vezi și în *Ursitoarele* din volumul acesta p. 112.

VARIANTĂ

Ce stă vîntul să tot bată
Prin frunza de tei uscată
Și frîngîndu-și ramurile
Să loviască geamurile?
Iară tu de ce suspini,
Cînd privești peste grădină?
Nu mai sta de tot ofta
Și în gînd nu mă muștra,
Că atunci te voi uita,
Cînd mi s'or mai arăta:
Lîngă mare riurile,
Lîngă drum pustiurile,
Luna și cu soarele
Și 'n codru isvoarele.
Veî avea de suspinat,
Cînd veî ști că te-am uitat,
Cînd veî sta ca să mă 'ngropî
Pe cărarea dintre plopi.
Ș'atunci vîntul o să bată
Prin frunza de tei uscată
Scuturînd-o, risipînd-o,
De ți s'o urî privînd-o.

MÎNDRO, MÎNDRO, VREÎ NU VREÎ

Mîndro, mîndro, vreî nu vreî,
 Un inel și doi cercei? —
 Dă-mi să-ți sărut ochii tăi!
 De vreî rochie de mireasă,
 Cingătoare de mătăasă,
 Părul să-ți încurc mă lasă!
 De beteală o cunună,
 Vreî pe fruntea ta cea jună,
 Dă-mi o gură, numai una!
 Iar de vreî un bărbățel,
 Să-l iubești, să crezi în el,
 Nu-l căta — că iacătă-l!

LA MIJLOC DE CODRU DES

La mijloc de codru des
 Toate pasările ies,
 Din huceag de aluniș
 La voiosul¹⁾ luminiș,
 Luminiș de lingă baltă,
 Care 'n trestia înaltă
 Legănîndu-se²⁾ din unde
 În adîncu-î se pătrunde:
 Și de lună și de soare
 Și de păsări călătoare,
 Și de lună și de stele
 Și de sbor de rîndunele
 Și de chipul dragei³⁾ mele.

1) În original: la «zăvoiu/ luminiș.»

2) În original: «lin se leagănă...»

3) În manuscris: «mindrei mele».

CE TE LEGENI, CODRULE

Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt,
Cu crengile la pămînt?

— De ce nu m'aş legăna
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul ¹⁾ mi-l răreşte;
Bate vîntul frunza 'n dungă
Cîntăreţii mi-î alungă;
Bate vîntul dintr'o parte
Iarna-î ici, vara-î departe ²⁾.
Şi de ce să nu mă plec.
Dacă păsările trec!
Peste virf de rămurele
Trec în stoluri rîndunele,
Ducînd gîndurile mele
Şi norocul meu cu ele.
Şi se duc pe rînd pe rînd
Zarea lumii 'ntunecînd;
Şi se duc ca clipele
Scuturînd aripele.
Şi mă lasă pustiit,
Veştejit şi amorţit
Şi cu dorul singurel
De mă 'ngîn numai cu el.

¹⁾ Intr'o variantă: «Bate vîntul frunza 'n dungă, ziua-î scurtă, noaptea-
lungă».

²⁾ In manuscris: «toamna-î aici vara-î departe»

VARIANTĂ

Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt
Cu crengile la pămînt?
Da de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec
Și se duc în depărtări
Peste nouă mări și țări,
Peste virf de rămurele
Trec în stoluri păsărele,
Cîntăreți cu pene sure
Ce i-am crescut în pădure;
Sboară cucii și rîndunele
Ducînd gîndurile mele
Și norocul meu cu ele.
Și se duc pe rînd pe rînd
Din aripe scuturînd
Și mă lasă pustiit,
Veștejit și amorțit
Și cu dorul singurel
Să mă 'ngin numai cu el ¹⁾.

¹⁾ Sborul rîndunelelor reamintește următorul cîntec popular:

Foaie verde trei smicele
Pe sub lună, pe sub stele
Trece-un cîrd de rîndunele
Da nu-i cîrd de rîndunele
Că sunt surori de-ale mele...

G. Dem. Teodorescu p. 305; Canianu p. 150; Tocilescu p. 257.

REVEDERE

Codrule, codruțule,
 Ce mai faci drăguțule?
 Că de cînd nu ne-am văzut
 Multă vreme a trecut,
 Și de cînd m'am depărtat
 Multă lume am umblat!

— Ia, eū fac ce fac de mult:
 Iarna viscolu'l ascult
 Crengile-mī rupindu-le,
 Apele-astupîndu-le,
 Troienind cărările
 Și gonind cîntările.
 Și mai fac ce fac de mult:
 Vara doina mī-o ascult
 Pe cărarea spre isvor,
 Ce le-am dat-o tuturor,
 Umplîndu-și cofeile,
 Mi-or cînta femeile.

— Codrule cu riurī line,
 Vremea trece, vremea vine,
 Tu din tinăr, precum ești,
 Tot mereū întinerești!

— Ce mi-ī vremea, cînd de veacurī
 Stele'mī scînteie pe lacurī,
 Că de-ī vremea rea saū bună
 Vîntu-mī bate, frunza-mī sună,
 Și de-ī vremea bună, rea,
 Mie-mī curge Dunărea.
 Numai omu-ī schimbător
 Pe pămînt rătăcitor,
 Iar noi loculūi ne ținem
 Cum am fost așa rămînem:
 Marea și cu riurile,
 Lumea cu pustiurile,
 Luna și cu soarele,
 Codrul cu isvoarele.

VARIANTĂ

Oliolio, codruțule!
Ce mai faci, drăguțule?
Că de cînd nu ne-am văzut
Multă vreme a trecut
Și de cînd nu te-am cătat
Multă lume am umblat...

Ia, eū fac, ce fac de mult:
Iarna lupul îl ascult,
Cum la margini de păriū
Hăulește a pustiū,
Am făcut ce fac de mult:
Vara doina mi-o ascult
Trăgănînd să tragănă
Frunza de mī-o leagănă.

URSITOARELE

Codru-i alb și frunza-i neagră,
 A lui mii de rămureie
 De zăpadă îi sunt grele,
 Vîntul trece doar prin ele...
 Albă-i noaptea cea cu lună,
 De 'n departe codrul sună,
 Lupii 'n pilcuri se adună.
 Suflă vîntul suflă 'ntruna
 Crîng și cer mi le 'mpreună...

In temeiû de codri deși
 Nu e pîrtie să ieși,
 Nu-i cărare nu-i rozor,
 Nici urmă de vînător.
 Viscolind troienele,
 Aû umplut poienele,
 Ș-aû luat la crengi uscate,
 Peste frunze scutate.
 Peste ape, peste toate.

In pădurea nepătrunsă,
 O căscioară e ascunsă,
 Nu-i aproape sat, nici drum,
 Singurică-mi stă acum,
 Doar din horn îi iese fum.
 Cine 'n casă o să-mi șadă,
 De nu-i pasă de zăpadă,
 Care cade ș'o să cadă
 Tot grămadă pe grămadă,
 De 'ntrece gardu'n ogradă?
 Păn la strașin'o s'ajungă
 De s'alege iarna lungă.

Văduvioara tinerică
 Șade-acolo singurică.
 Cîte zile sunt lăsate
 Numai ninge pe la sate,
 Cită-i vremea numai cerne
 Cit zăpada se așterne;
 Ea tot deapănă și țese
 Fire albe, pînze-alese.

Părul ei cel negru moale
Desfăcut cădea la vale,
Ochi-î tainici și căprii
Strălucesc așa de vii,
Îar de rîde, are haz :
Cu gropițe în obraz,
Și la unghiul dulcii guri
Și la alte 'ncheeturî,
Și la degete, la coate,
La 'ncheeturile toate.
Ochii ard întunecoși,
Fața albă, buze roși,
Îar cînd merge legănată
Tremur unii și de-odată
Tremură frumusețea-î toată.
Nu-î subțire ci 'mpletită,
Cum e bună de iubită,
Nici prea mică, nici prea mare,
Plinuță la 'ncingătoare,
Plinuță la sîn, la față,
În cit ai ce strînge în brațe.
Tot ce-ar zice i se cade,
Tot ce-ar face bine-î șade,
Și la vorbă de s'o 'ntinde,
Vorba dulce bine-o prinde.
Și de tace iarăș place,
Că are pe vino 'ncoace ;
Oacheșă și sprincenată
Și la umblet alintată
De-ar trebui sărutată.

Pe cînd arde focu 'n vatră,
Lupii urlă, cîinii latră,
Îar ea toarce din fuior
Legănînd cu un picior
Albia c'un copilaș,
Adormit și drăgălaș,
Alb ca felia de caș.

Și ea zice 'ncetișor :
— Nani, nani, puîșor,
Dormi, drăguțe, dormi în pace,
Că la vară eu ț-oî face
Sub cel tei bătut de vînt
Așternutul la pămînt.

Vîntul că va aromi,
 Îară tu vei adormi,
 Vor pătrunde stelele
 Toate rămurelele,
 Îară luna va străbate
 A nopții singurătate,
 Și cînd vîntul va sufla
 Teiul se va legăna,
 Florile s-or scutura,
 Iară tu te'î deștepta,
 În plutirea norilor,
 În căderea florilor,
 Pe-a isvoarelor sunare,
 La glas de priveghitoare.

Cum îngină și visează,
 Genele-î se 'ngreunează,
 Adoarme ast-fel cum șade,
 Fusul din mină îi cade.
 Doar prin somn mișcă piciorul,
 Ca să-și legene ficiorul.

Focu 'n vatră se potoale,
 E-o căldură-așa de moale,
 Cit sub candela mocnită
 Ea adoarme zugrăvită.
 Și cămașa stă să-î cadă
 De pe umeri de zăpadă,
 De pe munții sinului,
 Albi ca floarea crinului,
 Așa dulci și plini și dragi,
 Pe-a lor culmi avînd doi fragi,
 Și rotunzi și dragi și dulci,
 Fruntea pe ei să ț-o culci.
 Adormise-așa frumos
 Cu-a ei minî lăsate în jos,
 Sub o candelă smerită,
 Pare că e zugrăvită.

Cum dormia cu ochii 'nchiși
 Ea visa un mîndru vis:
 Un părete-a stat să cadă,
 Nu mai e de fel zăpadă

Codru-l vede infrunzind
 Isoarele 'ntinerind,
 Și ea vede mîndrul tei
 Ce umbrește casa ei,
 Că 'nfloria bătut de vînt
 Cu crengile la pămînt.
 O cîntare sună lină,
 Iar în zare-î lună plină,
 Iar băiatu 'n somnu-î rîde,
 Teiul mîndru se deschide.
 Ies trei zîne ca pe poartă,
 Cite-o stea pe frunte poartă :
 Ele's ursitorile,
 Rumene ca zorile.
 Și ușoare calcă, slabe,
 Pietre scumpe 'n mii de boabe,
 Pe-a lor vâluri sînt podoabe.
 Și prin pinze străvezie,
 A lor glesne argintie
 Nu s'ating nici de pămînt,
 Ci se leagănă în vînt,
 Căci ușor de minî se prind,
 Trag un danț și mi-l întind,
 Leagănul încunjurind
 Și din gură cuvîntind,
 Cuvîntind cuvinte rare
 Ca niște mărgăritare :

Una zice: Drag băiat
 Vei fi mare Împărat,
 Căci așa îți este scris,
 Cum ți-o spun acum în vis.

Alta zice: Vei fi tare
 Fără vre-o asemănare,
 Cum nu-î alt viteaz sub soare.

Ear a treia-î zice: Dragă
 Ai să aibi o mînte 'ntreagă,
 Căci isteț vei fi cu duhul,
 Ca și luna și văduhul.
 Iară muma cum visează,
 Minile-și împreunează
 Și se roagă către zîne :
 Luminatelor stăpîne,

Nicăeri nu-î copilaş
 Aşa blind şi drăgălaş,
 Nici în lume, nici în ţară
 Că-î frumos din cale-afară,
 Dragu-mi-î ca o minune,
 N'am cuvinte a o spune,
 Geaba caut şi gîndesc
 Nu ştiu să le potrivesc.
 Nu-î daţi daruri trecătoare,
 Daţi-î lui ceva
 Ce în lume nimenea
 N'a avut şi n'o avea.

Atunci danţul se opreşte,
 Zina-a treia trist priveşte
 Către mamă zise-aşa :
 Ştii tu ce-aî cerut, orî ba ?
 Nici o şti, nici o veî şti,
 Dară eû voi împlini
 Ce-aî cerut în ceasul sfînt,
 Sfînt în cer şi pe pămînt.
 Pe copil se pleacă zîna
 Peste el întinde mîna :
 Număi tu vei măi avea
 Ce nu are nimenea,
 Că acum ți-a dat soarte
 Viaţă fără moarte,
 Şi ți-a dat tinereţe
 Fără bătrîneţe.

O cîntare sună lină
 Arde 'n zare luna plină,
 Peste vîrfuri trec scînteî,
 Întră zînele în teî.
 Nu măi doarme, pruncul rîde,
 Copacul se reînchide... ¹⁾

---

¹⁾ Poetul reia ideia cu ursitoarele şi o ţese măi departe în povestea *Miron şi frumoasa fără corp*.

BASMUL LUI ARGHIR

(FRAGMENT)

Frunză verde fag,
Dorule sărac,
Lăutar pribeag
Vin, de-mă zi cu drag
Vin, de-mă zi în șir,
Tot din fir în fir,
Basmul lui Arghir,
Cel cu păr de fir,
Singur să mă mir.

Fost-a cînd a fost,
Că de n'ar fi fost
Nu-î s'ar ști de rost.

Fost-a Impărat
Mindru luminat,
Ce avea cetate
Cu palate nalte,
Cu turnuri de fier,
Ce lovia în cer.
Și-'n mijloc stetea
Și mi se 'nălța
Mîndră mănăstire,
Loc de pomenire,
Mănăstire 'naltă
Cum n'a mai fost altă.

Și asupra ei,
Mări, că-mă vedeai
Că în loc de cruce
Sorile străluce.

Și-avea 'mpărăteasă
Tîneră, frumoasă
Ca floarea de nalbă
Ca lacrima albă.
Pe fruntea senină
C'o stea de lumină.

Și-avea trei feciori
Ca și trei bujori
Vara 'nfloritori.

Frunzuliță tei
 Da din ei tustrei
 Cine 'mă era cine
 Cu ochi de lumine,
 Cu statură 'naltă
 Cu talia 'nvoaltă,
 Gingaș de mijloc
 Și cu vers de foc?

Imi era Arghir
 Cel de trandafir
 Cu părul de fir.

Și 'mpăratu-avea
 Lingă curtea sa:
 O mîndră grădină,
 De miresme plină
 Și roiuri de-albine
 Prin florile dalbe
 De naramze albe,
 Grădină de flori
 Din pomi roditori
 Și de sărbători.
 Dar de te ducea,
 De mi te perdeai
 Prin a umbrei răcori,
 Prin cărări de flori,
 Eată mări iată,
 Că-mi dedeai de-odată
 D'un pom de grădină
 Cu flori de lumină
 Ce 'nfloria în zori
 Pe la cîntători
 Iar la zi n'amiază
 Scutura de raze
 Inflorita-î leasă
 Iar la miez de noapte
 Rodia mere coapte
 Mere de-aur mari
 Cu simburii tari
 De mărgăritari....

. . . . .

MUȘATIN ȘI CODRUL

Săracă țară de sus
 Toată faîma ți s'a dus!
 Acu cinci sute de ai
 Numaî codru îmi erai,
 Imprejur creșteaû pustii,
 Se surpaû împărății:
 Neamurile 'mbătrîniaû,
 Crăiile se treceaû,
 Numaî codrii tăi creșteaû,
 Și în umbra cea de veci
 Cîrgeaû riurile reci,
 Limpegioare, rotitoare,
 Avînd glasuri de isvoare.
 Bistrița în stînci se sbate
 Prin păduri întunecate
 Și mereû se adîncește
 Unde apa-abia clipește;
 Și de-odată vede că
 Apa i se 'mpedecă
 Și de stînci i se lovește
 Și s'adună și tot crește,
 Se iezește'n mindru lac
 Și copacii umbră-î fac,
 Iar stejari din mal în mal
 Pe deasupra-î se prăval,
 Vîrfuri sprijin de-o-laltă
 Și îmi fac o boltă 'naltă,
 De vîrfuri ei se 'mpletesc
 Și în umbră stăpînesc
 Și în vecinică recoare
 Undele-s scînteietoare

Dintr'un mal la celalalt
 A căzut un trunchiû înalt
 Mi-a căzut de-a curmezișul
 De îi spînzură frunzișul,
 Punte lungă de-un copac
 Peste-o liniște de lac,
 Punte lungă, punte mare
 De mi-o poți trece călare.

Stefan-Vodă tinerel
 Trece puntea singurel,
 Cu peptarul de oțel,
 Cu cușma neagră de miel, —
 Drag e codrului de el!
 Cum venea la vinătoare
 Purta arcul pe spinare,
 Cu lungi plete pîn' pe spate
 Dar la frunte retezate.
 Copilaș în haine strimte,
 Ușurel nici se mai simte
 De ocheste-o căprioară
 Șoimul pe deasupra-î sboară
 De-și întinde mina sus
 Șoimu 'n palmă îi s'a pus.
 Și tot vine chiuind
 Și din frunză tot pocnind
 Și cînd prinde a cînta
 Codrii 'ncep a resuna,
 Doîna cînd o trăgăna
 Frunza toată-o legăna,
 Că o cînta trăgănat
 Codrului de legănat.
 Nime 'n lume nu era
 Numai mierla șuera ;
 Cucul cîntă, mierlea zice:
 «Ce cați tu, băiat, pe-aice»?
 Zice codrul liniștit:
 M'am pus de am înfrunzit
 Pentru-că tu m'ai dorit.

Iară valurile sună,
 Mișcătoare se adună,
 Printre pinzele de frunze
 Cearcă soare să pătrunză,
 Ard în umbră la răcoare
 Petele scinteietoare
 Și pe-a undelor bătaie
 Varsă lumină văpaie,
 Pe șiroaie limpezi lungi
 Sboară razele cu dungî.

Iar Mușatin, stînd culcat,
 Se așterne pe cîntat:

«Codre, codre, dragul meu
 «Pare-că ți'am spus-o eă
 «Să șueri din frunzi mereu;
 «Cu frunzișul fremătos
 «Povestești așa frumos
 «De m'adormi în iarbă jos!»

Codrul îi se închina
 Și din ramuri clătina:
 Măi Mușatin, măi Mușatin,
 Voios ramurile 'mă clatin
 Și voios ți-aș cuvînta:
 Să trăiești Măria ta...
 Hai, Mușat, să ne'nțelegem
 Și 'mpărat să ne alegem,
 Împărat isvoarelor
 Și al căprioarelor,
 Așezat la vr'un păriu
 Să scoți fluerul din briu;
 Tu să cînți și eă să cînt,
 Frunza'mi toată s'o frămînt,
 Ș'o pornesc suînd în vînt
 Pe isvoare,
 În ponoare,
 Unde pasările sboară,
 Unde crengile se pleacă
 Și căprioarele joacă.
 Apa-i zice: «O, copile,
 Mîinile întinde-mi-le
 Vino'n fundul luminos
 Că tu ești copil frumos!»

Îar Mușatin îi răspunde:
 Geaba mă măriți din unde
 Geaba, codre, dragul meu,
 Îmi măi dai frunze mereu,
 Căci m'oî duce de la tine
 Frunza-o plinge după mine,
 Că de suflet mă apucă
 Dor de cale, dor de ducă,
 Și de și mi-așa de jele
 De plînsul măicuții mele
 Eă m'oî duce, m'oî tot duce
 Dor să nu mă măi apuce.

Și m'oi duce'n cale lungă
 Dor să nu mă mai ajungă,
 În zadar napoi mă cheamă
 Dor de casă, glas de mamă,
 În zadar răsună'n vînt
 Căci așa merit eu sunt:
 Să-mi fac cale pe pămînt,
 Să-mi întind cărările,
 Să cutreer țările,
 Țările și mările.

Fire-ar tare glasul meu,
 Ca să treacă tot mereu
 De ori unde oi fi eu:
 Peste ape, peste punți
 Peste codri de pe munți,
 Să ajungă pân'acasă,
 Unde [mama] 'mi stă de țașă
 Și să-î spue'n multe rînduri
 «Nu muri, mamă, de gînduri».

Nu te duce, măi copile
 Ci de ai [în] lunc zile
 Toate dăruiește-mi-le!
 Tu să știi, iubite, frate
 Că nu-s codru, ci cetate,
 Dar de mult sunt fermecată
 Și de somn întunecată
 Numai noaptea mă trezește,
 Luna când călătorește,
 Umbra-mi toată mi-o petrece
 Cu lumina ei cea rece.
 O, atunci în corn îmi sună
 Toți copacii împreună,
 Sună jalnic frunza'n lună
 Toți [tufanii] mi se-adună,
 Și copac după copac
 Toți de-odată se desfac.
 Din stejar cu frunza deasă
 Ese mîndră-o 'mpărăteasă,
 Cu păr lung pină'n călcii
 Și cu haine aurii,
 Mîndră-î este rochia
 Și o chiamă Dochia!

Din copaci fără de număr
Es copii cu șoimi pe umăr
Și copile multe iesă
Cu-a lor mânece sumese,
Și pe umerele goale
Poartă donițe și oale,
Se pornește atunci un sbucium,
Sună'mi dulce glas de bucium,
Pe cărări fără de urme
Vin cerboaicele în turme
Și mugesc incet atit
Cu talangele la git
Și așteaptă răbdătoare
Mini frumoase de fecioare,
De le mulg în donicioare.

Căci să știți, iubite frate,
Că nu-'s codru ci cetate,
Dar vrăjit eu sunt de mult
Până când o să ascult
Răsunînd din deal în deal,
Cornul mîndru triumfal
Al craiului Decebal.
Atunci trunchii-mi s'or desface
Și'n palate s'or preface
Veți vedea eșind din ele
Mii copile tinerele
Și din brazii cît de mici
Veți vedea eșind voinici
Căci la sunetul de corn
Toate'n viață se întorn.

— Rămii codre, sănătos,
Că mă chiamă apa'n jos
Și merit în lume sunt
Să'mi fac cale pe pămînt !

Și Mușatin s'apropie
De Bistrița argintie,
Luntrea se juca pe valuri,
O desleagă de la maluri,
Sare'n ea și îi dă drum,
Ca săgeata sboar'acum.

Și mergind, mergind departe,
 Apa'n două o desparte,
 Cu largi unde de argint
 Ce se mișcă strălucind...
 Ici e umbră colo soare
 Pe'ape tremurătoare.
 El pe maluri înflorite,
 Vede turme rătăcite
 Care pasc lângă piraie
 Ca la lebede se 'ndoaie
 Gitul lor. Și capul mic
 Ei de-odată îl ridic
 Și urechile ciulesc
 Pe cînd luntrea o zăresc.
 El plutea, plutea mereu,
 Codrul sună blind și greu
 Cînd de-odată zi se face
 Codru'n două se desface
 Și pe ape rotitoare
 Scînteiază mindru soare.
 Și'nainte-î vede-un munte
 Cu-a lui creștete mărunte
 S'a clădit stîncă pe stîncă,
 Incepînd din vale-adîncă
 Și purtînd pe el păduri
 Peste nourii cei suri
 Iși ridică în senin
 Creștet de zăpadă plin.
 Și spre mal se'ndreaptă iară
 Luntrea mică și ușoară
 Iar Mușatin se coboară,
 Calea muntelui apucă
 Pînă'n vîrfuri să se ducă,
 Pin'ce noaptea l'a ajuns
 În cel codru nepătruns.
 Dar cu noaptea'n cap pornește,
 Se tot urcă voinicește,
 Doară culmea va sui-o
 Pe cînd s'o miji de ziuă.
 Și pe culmea înălțată
 El ajunge de-o-dată
 Și făcîndu-și ochii roată,
 [Eată vede] lumea toată
 Și departe se'ntind șesuri,
 Ce cu ochii nu le măsurî,

Unde riul ceta sfint
Parcă iese din pământ;
Colo'n zarea depărtată
Nistrul mare îi s'arată,
Din spre țările tatare
Și departe curge'n mare.
La liman ca și o salbă
Se'nșira Cetatea albă,
Iar in liniște de vînt
Trec departe de pământ
Cu-a lor pînze atîrnate
Mii corăbii încărcate.
Și privind spre miază-zi
Dunărea el o zări
Intr'una spre mare'ntoarsă
Si pe șapte guri se varsă.
De la Nistru pîn la ea
Țară mîndră se'ntindea,
Vede codrii cum coboară
Deal cu deal, țară cu țară
Resfirindu-se pe șes
Unde riurile ies
Și pe virfuri de păduri
Mănăstiri și'ntărituri.
Vede tirguri, vaduri, sate
Pe cîmpie presărate,
Vede mîndrele cetăți
Stăpînind pustietăți,
Vede turmele de oi
Cu ciobanii dinapoï,
Cu fluere și cîmpoï,
Iară erghelele
Petreceau cîmpiile
Și de-alungul rîurilor
S'așterneau pustiurilor.

Iară șoimul tinerel
Pe asupra-î sboară el
Și din gură-î cuvînta:
«Să trăiești Măria Ta!
Cită lume, cită zare
De la Nistru pîn la Mare
Făți odată ochii roată
C'aceasta-î *Mol lova* toată»!

CĂLIN NEBUNUL

Fost-a Împărat odată și trei fete el avea,
 Cit puteai privi la soare, da la ele ca mai ba.
 Una de cit alta este mai frumoasă de poveste,
 Dar din ele-acuma două mai era cum mai era,
 Nu că doar ai putea spune, cumcă-a fost așa-și-așa,
 Nici o vorbă de poveste, cer cu stele presărat
 Nu ajung la frumusețea ăstor fete de 'mpărat.
 Dar deși nu-ți poți da seama despre ele cu cuvîntul
 Mîntea tot le-atinge umbra, ochii lor i-ajunge gîndul,
 Dar pe cea mai mijlocie nici un gînd să n'o măsoare,
 E o floare de pe mare, cine-î cată 'n față moare.
 Mulți feciori de Împărați, de rășboinici lăudați,
 Le-au cerut ca să le dee, ca chipul lor de femee
 Să 'mpodoabe ca icoană viața lor cea nășdrăvană.
 Da 'mpăratul nici gîndește să le dee-așa comoară
 Ale casei lui mai mîndre și mai trainice odoare.

Da 'ntr'o seară 'n drum de țară cine dealul mi-l coboară?
 Trei ficioiri voinici de frunte ca trei șoimi voinici de munte,
 Vin în zale îmbrăcați, pe cai negri 'ncălcați,
 Spițelați, ușori ca vîntul de-o frumusețe 'ntunecoasă,
 Aū venit să-î ceară, Doamne, fetele cele frumoase.
 Dar mai bine ar fi să-î ceară tot belșugul de pe țară!
 Și ce nu se pun de-î cer, trei luceferi de pe cer!
 Dear putea, de n'ar putea, trei luceferi el li-ar da
 Dară fetele lui ba. Unu-atunci din ei s'a dus
 Și in noaptea cea senină ca să fluere s'a pus.
 Vine-un nour, ce-î de nour? Vine-un vînt, da ce-î de vînt?
 Vine-o ploaie de șiroaie și furtună pe pămînt
 Și în nouri frînți de fulger și prin riuri de scînteii
 Șboară fetele răpitate duse 'n lume de cei trei.
 Scrie carte Împăratul, scoate veste 'n țara toată,
 Cine s'ar găsi pe fete de la smeii să i-le scoată
 Să le iee de neveste și cine s'ar ispiti
 Toată 'mpărăția mîndră între ei vor împărți...
 Nu 'și mai pieptenă nici capul de atîta supărare
 Și lăsa ca să îi crească peste piept o barbă mare,

Care cade jos în noduri ca și cilții, ce nu-î perii,
 Sta să crească iarbă 'ntrînsa s'umble găze ca puzderii.
 Nu măi iese sara 'n prispă să stea cu țara de vorbă,
 Ca un pământuf de jalnic și tăcut ca o cociorbă.
 Ș-a uitat de mult luleaua și clocește tot pe gînduri,
 Doară plosca-l măi ochește de pe-a policioare-î scînduri.

Dar în satul cela care șade Împăratul dornic
 Era și unu măi de samă, un fruntaș... fusese vornic...
 Avea trei ficiori din cari doi or fost cum or fi fost
 Oamenii harnici și ca lumea, dar cel mic era cam prost
 Citu-î ziua, șade 'n vatră și se joacă în cenușă,
 Prost ca gardul de răchită, șuiu ca clanța de la ușă.
 De vorbește, cine-ascultă? Știu că nu-î de nici o samă,
 Toți îi zic: ne-aude tontul,—da pe el Călin îl cheamă.
 Ceî doi frați se ispitiră și aū zis: haidem și noi.
 Dulce măr e 'mpărăția, de ne-a'ntoarce înapoi
 Dumnezeu din calea lungă. — Cine-a fi să le găsiască?
 Tot voinic în astă lume, de viță pămîntenească!
 Decî cum urmă să se ducă zice prostul: Hai și eu!
 Hai! că tot n'are ce face, ș-așa umblă teleleu,
 Ne-a ținea de-urît uîtucul ș-a păzi la noapte focul.

Decî făcur'un arc puternic și vorbiră că 'n tot locul
 Unde va cădea săgeata, ei să stee de popas.
 Repezi atunci cel mare o săgeată din pirlaz.
 Mers-aū ca v'o două zile ș-aū găsit. -- Cel mijlociū
 Arunca și tot pe-atita, ba ș-o leacă măi tîrziū.
 Dară cînd svirli nebunul mers'aū ei trei luni de-ārîndul
 Zi și noapte pîn găsiră — a lui săgeată în pămînt.
 Ș-ajungînd aū scos amnarul, aū scos cremene și iască
 C'a s'ațițe foc în codru, să se'ntindă, s'odihnească.
 Dar întiū se sfătuiră, că pe rînd să steie pază
 Și pe foc să puie vreascuī, a se stinge să nu-l lase,
 Hotărînd ca celui care va lăsa să se potoale,
 Va lăsa să-l prindă noaptea și să-î pue capu 'n poale.
 Se culcară doi. Cel mare să păziască a rămas.
 Dară pe la miez de noapte auzi 'n văsduh un glas.
 Vine-un smeū în solzi de criță cu trei capete, și lui:
 Cum de calci moșia tatei făr de voia nimănuī?
 Hai la luptă... Se luptară și-l lovi voinicul meū
 Făcū trei căpiți de carne din trei capete de smeū
 Și cînd cei doi se treziră : uite voi cit ați dormit
 Ce măi lupt'avuī grozavă și ce treab'am isprăvit!

A rămas în noapte-a doua ca strejar cel mijlociū,
 Și tot pe la miezul nopții prin văduh acelaș chiū
 Și prin vint văzū cu-aripe sunătoare, fioroase,
 Patru capete cumplite pe două umere groase.
 Hai la luptă, măi voinice — cum făcuși de te văzuī,
 Cum de calci moșia tatei fără voia nimănuī?
 Dar voinicul il omoară și ca vai de mama lui:
 Patru clăi de carne face el din capetele lui.
 Cind cei doi iar se treziră, aū văzut a lui ispravă
 Ișbindirea strălucită dintr'o luptă-așa grozavă.
 Și cind iar 'i-apucă noaptea lui Călin de grijă-ī dară
 Să păziască bine focul de a nopții cruntă fiară.
 Cind acum în noapte-a treia străjuia Călin de-odată
 Auzia un vuet mare și 'nainte îi s'arată
 Cu opt capete cumplite un smeū mîndru nășdrăvan
 Cu ochii roși de jăratec și cu sufletu avan.
 Haide—ha! Călin, nebune! Cum veniși nu te-ī întoarce,
 Nicī s'a fierbe pentru tine, nicī s'a țese, nicī s'a toarce.
 Se luptă Călin—Nebuuul măi ca sufletul să-și dee.
 Iară smeul cel puternic cit de cit să nu se dee,
 El tăindu-: o ureche cade-in foc un strop de sînge.
 Și în noaptea cea adincă tot jăratecul se stinge
 Și în negrul întunerec într'o luptă oarbă, crudă,
 Mîini de fier în piept i'nfige — smeul ostenit asudă
 Gifiie pe cele-opt gituri sub ghenunchi Călin il ține
 Și cu sabia-ī retează a lui capete păgine.

Dar acuma-mī stă pe gînduri ce-a face el — foc nu e,
 Frații săi să se trezească numai și capul o să-ī repue.
 S'a luat și el și merge supărat în spre pădure
 Cu un hirb plin de funingini, subsuară c'o secure,
 Să găsiască vr'un cărbune. P'un copac înalt să sue,
 Pe 'ntinsori de codrii negri aruncînd privirea șue
 În adincă depărtare el văzu zare de foc.
 El coboară și pornește, ca s'ajungă 'n acel loc.
 Iată-l, nene, un om în drumu-ī și grăbit din cale afară:
 Bună noaptea--'țam mitale—Cum te chiamă? De-cu-seară.
 Hehehei, mă de-cu-sară! Ea, măi stai că nu-ī așa,
 Ce cați tu noaptea 'n pădure, colinzī lumea iac-așa?!
 Cot la cot Călin il leagă cu odgonul de un pom
 Și se cam măi duce. — Iată că în cale-ī iar un om.
 Bună noaptea!—'țam mitale!—Cine ești? Sunt miază-noape.
 Elele! Ce cați în codrii, pepeni verzi și stele coapte?
 De-un copac și pesta-'l leagă și cum merge pe cărare
 Iat'un om prin întunerec înaintea lui răsare.

Bună noaptea! — țammitale! — Cum te strigă? Zori-de-zi
 Ei cumetre Zori-de-ziuă, ia spune ce cați pe-aci,
 Hai să stăm de vorbă-o țiră, să mâncăm păsat cu lapte,
 Vin încoa, că bate luna — hai la umbră, — tot îi noapte.
 — Omule, ce-mi cați pricină... sunt grăbit... Ce-atita grabă?
 Ciorilor! ia nu mai spune, știu că nu ai nici o treabă!
 Îl legă și pe acesta, că păn ce va găsi foc
 Ziuă să nu se mai facă și vremea să stea pe loc.

El ajunge. Intr'o groapă mare arde-un foc avan,
 Pe-o păreche de pirostre clocotește un cazan,
 Doisprezece smeii în juru-i dorm adinc întinși pe burtă,
 Imprejur de piroste se cocia o mare turtă
 Și 'n cazan notind în zamă clocotiaū vr'o două vaci.
 Hei, își zice nădrăvanul, dete badea de colaci!
 Și deși în fața vetrei dorm, șezînd smeoalice mame
 El s'atins de-acea mîncare a clocotitoareii zame
 Doi tăciuni luă în hirbu-i, un cărbune în lulea
 Și luînd o bucățică din o vacă ce fierbea
 Iată curge-un strop ferbinte pe a unui smeū ureche
 Asta țipă cu 'ngrozire ca un boū împuns de streche.
 Toți treziți pun pe el mîna, unu-l leagă, altu-l ține
 Unul țasălă o leacă, cetluîndu-l colea bine.
 Sfătuiesc ca să-l omoare.— Da mă rog Domniilor voastre,
 Cine ș-ar mai punea mintea cu așa obrazuri proaste
 Cumu-s eū, Măria voastră! Mă lăsați că's om sărac
 De cînd sunt n'am văzt turana, nici măcar de la petac.
 Zise unul cătră dînsul: Dacă tu ni-i putea face
 Fata 'mpăratului Roșu s'o luăm, poți merge'n pace.
 — Ce n'o luați Domnia-voastre, că sunteți mai tari, mai mulți?
 — Ea pe noi ne simte 'ndată ce ne-ăpropiem desculți,
 Suntem duhurî necurate și 'mpăratul cela Roș
 Are 'n vatră, în cenușă, un cățel și un cocoș;
 Nădrăvani's, bată-i naiba, cum ne simt îi vezi că 'ndrugă
 Unul bate, altul cîntă... și-o tulim urit la fugă.
 Să s'ăpropie nu poate decît omul pămîntean.
 De-i așa, 'poi las pe mine... zise Strolea cel viclean.
 Il desleagă și 'l urmează... El văzū atunci legat
 Un voinic, care cînd vede că smeii s'au depărtat,
 Se smuci... și'n codru pierē.

Luna ese, dintre codri, noaptea toată stă s'o vadă ¹⁾
 Zugrăvește umbre negre peste giulgiuri de zăpadă

¹⁾ Vezi începutul din *Călin*, ediția Maiorescu.

Și mereu ea le lungeste și suind pe cer le mută,
 Parcă fața-î cuvioasă e cu ceară învăscută
 Și cu neguri îmbrăcate-s lan, dumbravă și pădure,
 Stele galben tremurinde mișcă 'n negurile sure,
 Intră 'n domele de nouri argintii multicolore,
 De-a lor rugă-î plină noaptea, a lor dulci și mari icoane
 Umple văile de lacrimi de-un sclipit imprăsciet
 Când în cirduri cuvioase sus pe cer se mișcă 'ncet.
 Înradăcinată 'n munte cu turnuri lungi de neagră stincă,
 Repezită mult în aer din prăpastia adincă
 A împăratului cel roșu stă mareața cetățuie.
 Poalele-î în văi de codru, fruntea 'n ceruri îi se sue.
 Și pe arcurile 'nguste făclii roșii de rugină
 Negrul nopții îl pătează în bolnava lor lumină,
 Răbind asprul întuneric din a salelor lungi bolți,
 Ingravind în noaptea clară a ei muchi și a ei colți.
 Pe cărări săpate 'n stincă smei și Călin se sue
 Numai luna îi îmbracă cu lumina ei gălbuie
 Și când sue uriașii de pe-o stincă pe-altă stincă
 Intr'o sură depărtare muria valeda cea adincă,
 Numai pe păreții netezi ai stincimii îndelunge
 Eî arunc' umbre gheboase, uriașe negre, lunge,
 Ce în șiruri tupilate după ei se mișcă pare,
 Noaptea 'ntinde mareața-î, luna doarme, lumea moare.
 Și călcind încet cu greul lor s'apropie 'n tăcere
 Eî ajung la poarta mare ferecată cu putere,
 Ce nu-î om s'o poată trece. Dar Călin suit pe zid :
 Hai, veniți smeiilor— zice—poarta nu pot s'o deschid,
 Dară unul cite unul voi lua coala de chică
 Și pe sus vă trec în curte.. Abia-apucă să li-o zică
 Și ei unul cite unul s'apropie —și de arindul
 El la fie care-î taie capul de chică țindu-l
 Ș-a lor trupuri moarte-aruncă răschiete în ogradă
 Și în urmă sare dinsul, ca să vadă, ce-o să vadă?
 Împăratul de zid strașnic și de poartă ce avea
 Ferestrele staū deschise și ușile se crăpa.

Scări bătute 'n pietri scumpe repede voinicul sue ¹⁾
 Intră 'n casele frumoase din înalta cetățue
 Pe covoare moi el calcă, intră în acea odae
 Care-î plină de a luneî blindă, tainică bătaie.

¹⁾ Comp. *Călin* ed. Maiorescu, unde șirurile următoare revin în formă desevășită.

Pe un pat de flori frumoase, proaspete și ude încă
 Doarme fata cea vestită în visarea ei adincă.
 Ea zîmbind își mișcă dulce a ei buze mici, subțiri,
 Innecată de lumină și miros de trandafir.
 Iar din prund pân' în podele un paîngen de smarald
 A țesut pînza subțire, tremurînd în aer cald.
 Și în casă luna bate de sclipește viorie
 Și încarcă cu o bură a dîmamentelor sălbărie.
 Și prin mreaja cea vrăjită vedeai patul ei de flori
 Ea cu umeri de zăpadă și cu părul lucitoriu
 Și mai goală este 'n somnu-î, numai bolta naltă, sură
 A ferestrelor e rece și simțirea nu i-o fură.
 Dar de pînz' acoperită-î cu un colb de pietre scumpe,
 S'apropie-încet voinicul și cu mîna sa o rumpe,
 Apoi lin o dă 'ntr'o parte, peste față se înclină
 Pune gura lui ferbinte pe-a ei buze, ce suspină,
 Ia inelul ei cel mîndru de pe degetul cel mic
 Și se 'ntoarce în codreana-î noapte tinêrul voinic.

Lîngă smeii morți cînd trece, limbile le taie el,
 Le adună sîngerînde și le pune 'n testemel,
 Trece zidul și pornește iar la drum pîn ce ajunge
 La cazanul care fierbe în mijlocul verzii lunce.
 Pe-o smeoaică num'o taie, pe alta o țeapă'n pripă
 Ia din nou în hirb tăciune și-un cărbune puse 'n pipă;
 Ia cazanul într'un deget și în altul el ia turtă,
 Se întoarce iar la frații, fluerînd cu minte scurtă,
 Cîntă cîntecele cele ce 'n viață-î le cântară,
 Deslegă pe Zori-de-ziuă, Miez-de-noapte, De-cu-seară,
 Din cazanul care'l duce, dîndu-le de drum merinde
 Abia-ajunge-unde dorm frații, abia focul îl aprinde,
 Ziua cea întirziată năvălia din răsputeri
 Și ca repezit în aer soarele se 'naltă în cer.
 Frații lui atît dormiră, cît intrase în pămînt
 De un stînjîn și-î umpluse frunza adunată 'n vînt.
 Se treziră. I! Căline, lungă fû și noaptea asta
 Dar nimic el nu le spune, ce făcuse 'n vremea-aceasta,
 Ci plecînd ei mai departe tot Călin arcu'ncordează
 Și sburătorînd săgeata trece'n lume ca o rază
 Vîjîe 'n vîsduh cumplită, ei urmează unde-î cheamă,
 Pîn ajung în faptul nopții la pădurea de aramă.

Măi fărtați, — Călin le zice — nu-ți putea trece prin crînguri
 Și prin codrii aști de-aramă, rămîneți aicia singuri,

Vă clădiți ici o colibă, vă săpați groapă de vatră,
 Singurel voi merge numai pe cărările de piatră,
 Să vedem ce-a fi de mine. Ei se pun de îl ascultă
 Și el trece în pădure făr' a perle vorbă multă
 Și la orî ce pas cel face, codrul simțitor răsună
 Și prin mrejele de frunze glasuri trec ca o furtună.
 Căci o strună-î orî-ce creangă și o limbă-î orî-ce frunză
 Luna doar, trecind pe ceruri, voind cerul să-l pătrunză,
 Uplete noaptea-î arămie cu mari dunge de omăt
 Pe sub care, răscolite, fulger apele încet.
 Și de-odată 'n codrul mîndru el aude de departe
 Răsunînd un glas de fată, ce venia din lunci deșarte
 Și urechia i-o desmeardă; el ascultă sub un trunchi
 Și cîntarea dureroasă îl pătrunde în rărunchi:

Greeruș, ce cîntî în lună,
 Cînd pădurea sună,
 Cum nu știi ce am în mine,
 Greere streine?
 Că te-ai duce, de-ai ajunge,
 Noaptea de te-ai plînge,
 Ca o pasăre măiastră
 La noi în fereastră.
 Vai de picioarele mele,
 Pe-unde umblă ele!
 Vai de ochisorii mei
 Pe unde umblă ei!
 Inima 'n mine-î bolnavă,
 Floare de dumbravă,
 Și vai lacrimile mele,
 Cum le vărs cu jele!
 — Du-te greer, du-te greer,
 Pin' la munte 'n creer
 Și privește 'nduioșat
 Zarea depărtată,
 Lumea 'ntreagă o colindă,
 Mergi la noi în grindă,
 Spune-î mami ce-am făcut
 De m'a mai născut,
 Căci ar fi făcut mai bine
 Să mă ia de mîna,
 Prefăcută că mă scapă
 Să m'arunce 'n apă,
 Căci de cer ar fi iertată
 Și de lumea toată.

Naintează și o vede lingă-apa arămie,
 Culegînd flori amorțite de pe maluri cenușie
 Și punîndu-le în poala grea de florile de piatră,
 Luminează luna 'n ceruri ca un foc pe-o mare vatră;
 Colții munților ce rupți 's, uriașe stînci de cremenî,
 Ce păreții și-î ridică îndărătnici, surî, asemeni,
 Vîntul care trece 'n șuer, noaptea sură și bolnavă
 Umplu cu sălbătăcie arămoasa-acea dumbravă.
 — Bună vreme, fată mîndră de 'mpărat — Călin îi zice.
 Mulțămim, răspunse dînsa, tinerel flăcău voinice!
 Ce cați tu? Ce vînt te-aduce? Nu știi că om pămîntean
 Nu poate călca pădurea de bărbatul meu avan?...
 Știu fetiță 'mpărătiță, dar nici frică n'am, nici teamă
 Că el smeū e și puternic, dar și eū — Călin mă cheamă!
 Cum vorbește, iată smeul, vine iute ca un vînt
 Cu o falcă 'n cer el vine și cu alta pe pămînt.
 Bună vreme, smeū de cîne! — Mulțămim Călin-Nebune!
 Am venit să-ți iaū nevasta... De-î putea de ce nu? Bune
 Sunt de zis, ce-ți vin în minte, dar mai greu e să le faci,
 Smeul codrilor de-aramă nu te-așteaptă cu colaci!
 Eū minînc patru cuptoare, patru boi mi-ajung abia
 Și de vin patru antaluri abia trag la o măsea.
 — Nici că-'mi pasă! Și la luptă în dumbravă ei se scoală,
 Se apucă, de copacii tremuraū de 'nvălmășeală,
 Tremură sub ei pămîntul de-a lor pasuri apăstate,
 Scapără cremenea neagră a stîncimei detunate!
 Crunt Călin de mijloc l'umflă, pîn la vîrf de brazi îl urcă,
 Ca pe-un lemn el îl trîntește prin copaci trupu-î încurcă
 Și 'n ghenunchi apoi l'îndoaie ca pe-un vrescur, ce îl frînge,
 Și se îmflă mușchii vineți de oțel pe cînd îl strînge
 Și lovit, perzînd simțirea, smeul ca o muscă moare,
 Ce lovită este iarna de-o scînteie de ninsoare.
 Să-mi rămii cu bine fată, — eū mă duc să cat acum
 Cele două sorî a tale... Se porni din nou la drum.
 Trece codrii de aramă, de departe vede — albind
 Și aude glasul mîndru al pădurilor de-argint.

Noaptea 'n rouă e scăldată, luciul pe lacuri sboară
 Lumea umbrei, umbra lunei se amestec', se 'nfășoară.
 În pădurea argintoasă iarba pare de omăt,
 Flori albastre tremur' ude în văduhul tămiet,
 Pînă că și trunchiî mîndri poartă suflete sub coajă,
 Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
 Crengile sunt ca vioare printre care vîntul trece,
 Frunze sun' ca clopoței, trezînd ceasuḡ douăsprezece;

Și prin albul întuneric al pădurii de argint
 Vezi isvoare sdruncinate peste prund alunecind
 Și sărind în bulgări fluizi pe pietrișul din răstoace
 În cuiabar rotit de ape, peste cari luna zace.
 El aude-un cîntec dulce, plin de lacrimi și de noduri,
 Doină de simțire ruptă, ca jălania 'n prohoduri,
 Umplînd codrul de zăpadă; sufletu-î de-o jale mare
 Pare că din piept de fată cîntă o priveghitoare :

Așa 'mî vine cînd și cînd
 Să mă iaū pe drum plingînd,
 Lumea ce-a fi să mă vadă,
 Nicî să poată să nu 'mî creadă.
 În zadar mă mai jălesc,
 Vara vine, codrii cresc ;
 În zadar m'aș bucura
 Iarna iar s'or scutura.
 Și de vine de nu-'mî vine
 Tot arde inima 'n mine.
 Nicî n'am cui să mă jălesc
 Să spun pe cine doresc ;
 Mult mă mir, Doamne, de mine
 Cum nu m'ai luat la tine
 Mult mă mir ce-oî fi greșit
 Ce-am făcut, de n'am murit...

În văduhul plin de-a nopții moale luminoasă ploaie
 El văzū o fată mîndră, îmbrăcată 'n lunge straie
 De argint, ce staū ca umezi pe-a ei trup care tresare,
 Ca o creangă mlădioasă sub a vîntului suflare.
 Naltă e, subțire este, ochii mari adînci ridică,
 Părul ei de aur moale pînă la călcîie-î pică
 Și cu poalele ei albe șterge stelele-î senine,
 Lacrimi lungi, ce curg pe față-î, ca fire diamantine.
 Nu uita, cum-că seninul cerului este în aștri
 Nu uita, că 'n lacrimi este taina ochilor albaștri.
 E frumos pe cînd din cerul plin de-o sfîntă bogăție
 Cade-o lacrimă frumoasă în adîncea vecînicie,
 Dar de cînd nainte toate ceru-î negru și pustiū
 Nu-î nălțime, nu-î albastru, e o noapte de sicriū.
 Stea ce cade taie lumea, ca o lacrimă de-argint,
 Pe seninul cer albastru frumos lacrimile 'l prînd.
 Și din cînd în cînd vărsate, frumos lacrimile prînd,
 Dar de seci întreg isvorul, vaî de ochiul tău cel blind !

Prin diamanții tăi se scurge sînge fin de trandafiri
 Și zăpada viorie din obrazii tăi subțiri,
 Cîrge noaptea lor albastră, a lor dulce vecinicie,
 Ce ușor se poate stînge prin plînsorile pustie.
 Cine e nerod să ardă în cărbune-o piatră rară
 Și eterna-î strălucire s'o striviască într'o pară!
 Tu 'ți arzi ochii și frumsețea — infinitul lor se stînge
 Și nu știi ce răpești lumei! Ah nu plînge, ah nu plînge! ¹⁾

Ast-fel el se socotește. Î-a căzut atît de dragă
 Cît ar fi înfltat în spate pentru ea lumea întregă.
 — Bună vremea, fată mîndră de 'mpărat!.. Mulțam voinice.
 Dar ce vînt te bate 'ncoace și ce rău te-aduce aice?
 Zise ea zimbînd — de multă vreme zimbea 'ntîia dată,
 Căci și ei îi cade drag el, deși n'ar vrea s'o arate.
 Știe ea, de ce îi place, dar să n'o prindă de veste
 Ce frumos îl află dînsa, cum îi sta, ce drag îi este!
 Dar de-odată spăimîntată de un vuet ea îi spune:
 Fugî, că dac'a veni smeul viața ta o va răpune!
 Vie numai, zise dînsul... ș'om vedea atuncî cum plouă
 Nu se dă Călin, săracul, nici cu una nici cu două.
 Și de-odată peste codrii de argint vine în sbor
 Zmeul falnic care mișcă cu aripe virful lor,
 Peste virfurile 'nalte par'că sborul lor îl simți
 Frunzărirea cea mișcată de aripele-î cu zimți.
 — Bună vremea, zmeu de cîne! — Mulțămesc Călin-Nebune!
 — Am venit să-ți iaă nevasta.—Ba să vezi, ce-oî sta să-ți spun:
 Opt cuptoare mînc de pîne și opt boi și opt antale
 Abia sunt un prînz puternic pentru trupul meu în zale.
 Și vrei să te bați cu mine? — Nici că-mî pasă!—Aide dară!
 Sună frunza sgomotoasă, codrul din adînc trăsare,
 Tremură mai surd pămîntul, oasele par'că se rup,
 Cînd vînjoși se 'ndoaie dînșii a lor brațe și-al lor trup.
 Dar Călin în sus l'ardică și-l trîntește la pămînt
 De sun oasele ca hîrburi și sbor aripile 'n vînt.
 Il omoară. Apoi zice: Rămii fata mea cu bine
 Merg să scap pe sora mare... și să auzim de bine.

Trece selbele-argintoase, trece-o vale, — un colcantaur
 Pînă vede dinainte răsărînd pădurea de-aur.
 Mult frumoasă e pădurea cu-a ei trunchi de aur roș,
 Ce în frunza lor cea moale suspinau întunecoși.

¹⁾ Știrurile din urmă le întilnim, refăcute, în partea V din *Călin*, ed. Maiorescu.

Iarba lin călătorește, o peteală stătătoare,
 Ce sclipind cu mii de raze sub al nopții dulce soare,
 Poartă 'n gălbenateci unde spice de mărăgărire,
 Florile de mac ce umflă noaptea capul lor [cel roș și] mare
 Numai fluturi mici albaștri și mari roiuri de albine
 Curg în riuri sclipitoare de luciri diamantine,
 Ș-umplu aerul cel dulce de cristal și de răcoare,
 A popoarelor de muște, sărbători murmurătoare.
 Iar aude un cîntec mindru, care codrul îl trezește,
 Par'că frunzetul repetă, par'că vîntul tot îl crește,
 Și 'nainte-î par'că vede satul lui și i-se pare
 C'aude doinind o față chiar la ei în șezătoare :

Maică, maică, draga mea,
 Ajungă-te jalea mea,
 Ajungă-te-un dor și-un drag,
 Să șezi toată ziua 'n prag
 Cu firuț băgat în ac,
 Și tu să nu poți împunge,
 Pîn' nu-î suspina și plînge,
 Pîn' nu ți-a veni în gînd
 Unde-am fost și unde sînt.

Lingă lacul cel albastru, înstelat cu nuferi mari
 Printre trestii auroase, ce se leagăn solitari,
 Vede fata cea cu ochii cuvioși ca în biseric' .
 Fața-î albă ca zăpada într'un păr de întuneric.
 Ea în haina ei cea verde se inmlădie hogată
 Cu flori albe 'mpodobită, cu diamante presărată.
 — Bună-vreme, față mindră de 'mpărat. — Mulțam Căline,
 Mult îți mergea vestea 'n lume, mult-am auzit de tine
 Și prea rău de tine 'mî pare, c'ai venit să mori aice,
 Căci de vine smeul numai rău ți-a merge, măi voinice.
 — Toți se laudă cu mîncarea. Spune-mi față cât minîncă
 Smeul tău, să văd pe-acesta, de îl pot învinge eu.
 Doisprezece boi, antale, tot petrece, iară pîne
 Douăsprezece cuptoare abia îi ajung să cine.

C'un antal de vin măi tare decît mine — zice ăesta !
 Dar va da Dumnezeu sfîntul să mă scap și de acesta.
 Vine smeul, vine iute, mișcînd codrii cei de aur
 Cu cap mare ca cuptorul și cu aripî de bălaur.
 Hei, Căline, rău de tine, strigă el și se aruncă
 Pe voinicul care-l prinde, învîrtîndul prin cea luncă.
 Se luptară rău și smeul cît de cît să nu se dee.

Hei nevastă, zice dînsul, dă-mi să bea și dă-î să bee.
 După ce mai odihni-ă, zice smeul: Măi Căline,
 Nu s'alege 'ntre noi lupta, c'ostenim astă-zî, vezi bine,
 Da m'oi face-o pară roșă și te-î face-o pară verde
 Ș'om lupta pîn' din noi unul se va stinge și s'o perde.
 Pară roșă este smeul, pară verde e Călin
 Și în galben-întuneric ei se luptă cu venin.
 Se 'nfășoară, se desfășor, mestecînd a lor vâpaie
 Fulgerînd umbra din codrii cu a flacărei bataie,
 Joacă 'n juru-le dumbrava cînd în umbră purpurie
 Cînd întinerește parcă într'o brumă-adînc-verzie,
 Cînd în dungî inflăcărare, bolți, cărări în jur se casc
 Sub luminî de curcubee repezi ce se sting, cum nasc,
 Filfiie ca două candelî, oboșiți să 'nvirt, se 'ncaer
 Și aproape-aproape strinse s'urmăresc jucînd în aer,
 Scoțînd limbe ascuțite ca să 'nghimpe pe cealaltă,
 Ei jucau prin crengi înalte, pîntre trestie pe baltă,
 Balta tremura adîncă, somnoros și lin sclipește
 Asvîrlînd întunecată, cite-o muscă cite-un pește
 Către flamele-ostenite. . Peste ei de-odată sboară
 Ca o pată de cerneală 'n noaptea cea cernit'-o cioară.
 Zice smeul: Moaie, cioară, aripați în apă, stinge
 Flacăra cea verde, care nu-s în stare a o 'nvinge.
 Impărate, prea-înălțate, moaieți aripa în apă —
 Zice-atunci Călin — și stinge flacăra roșă, mă scapă.
 Iară cioara, cumu-î cioara, cum aude că o urcă
 Nici una nici două, iute se coboară, nu se 'ncurcă
 Și lăsînd din bot să-î cadă două picături de apă,
 Potolește para roșă, ce tresare, fuge, crapă.
 Și cu botul o ciupește, curge sînge ca fier roș,
 În cit lacul cel albastru [s'a făcut] ca vinul roș.
 Smeul a murit... Se face om Călin și se îndreaptă
 Cu trei fete 'mpărătești, unde frații il așteaptă.

Pe 'ntinsori de codri negri tot un senin se desfășoară,
 Ce-a lui stele mari și albe peste ele le presară,
 Și la margine de codru ei aprind o flăcărie
 Într'o groapă cu cenușă... de juca trandafirie
 Colibioara cea de trestii cu ușița-î răzîmată,
 Impletită din răchită, cu curmei de tei legată.
 La o ploscă de vin negru stînd de vorbă bucuroși
 Parcă-î zugrăvește focul cu răsfrîngerele-î roși,
 De-asupra lor ceru-î negru, pe 'ntinsori de catifea
 Sunt cernute'n umed aur ici o stea colo o stea

Și așa senin e focul, cit le numeri păru'n barbă,
 Bătătura cea din țeale, pe cărări fire de iarbă.
 Și ca soarele de roșii staū fetițele'n văpaie
 Doue's oacheșe ca sara, mijlocia e bălaie.
 Iar Călin, lungit pe burtă și cu minile pe coate,
 Cam cu chef le povestește întâmplările lui toate,
 Și la capăt se chitește.— Măi fărtați, socot așa :
 Fata mare și cea mică le luați de v'or plăcea,
 Dară pe cea mijlocie — mî-o căzut dragă de foc
 Și nici ea nu zice baiu ! bat-o hătrul de noroc !
 Pe încet se stinge focul și se-acopere cu spuză
 El de mănecă o trage... și punînd buze pe buze
 Eî șoptesc... și-ar spune multe și nu știu de und'să 'nceapă
 Căci pe cînd și-astupă gura, cînd cu gura se adapă,
 El o simte 'n a lui brațe tinăra, rotundă, tare
 Și ea tremură ca varga de oțel de a lui strînsoare.
 I-s'aprinde fața roșă de iubire și sfială
 Ochii 'n lacrimi își ascunde 'n părul moale de peteală
 Și adorm. Somn greū îi varsă plumb în vinele-ostenite.
 Frații lui cînd văd cit doarme eî se pun pe șopotite
 Și încet se sfătuiră, ca picioarele să-i taie
 Să se-audă c'omoriră eî pe smeii în bătaie.
 L'ar fi omorit, dar cesta, năsdraivan fiind, nu pot,
 Eî făcură cum gîndiră și 'l lăsară-așa schilod.
 La pornit pe fete scoală... Iar Călin de multă trudă
 Nu simți nici o durere, numa'n somnu-i greū asudă,
 Chiar picioarele în traistă îi le iaū, cu eî le-aū dus,
 Căci găsindu-le, cum fuse năsdraivan, 'și le-ar fi pus
 Iar la loc...

În zori de ziuă el a doua zi trezit,
 Vede cum îl schilodise, ce să facă, amărit?
 V'o trei zile după'olaltă se mai tîrie în brînci
 Prin tufanii din pădure și prin colții cei de stînci,
 Pin' ajunge ca să vadă un palat în văi de raū
 Cit ca să te uiți la dînsul — de frumos — nu te 'ndurāi.
 Și aude-un glas cu jale, chiar o grădină de glas,
 Care inima i-o rupe de-așa dor ș-așa necaz,
 Și cum în palat el intră, pe voinicul vede pare
 Care mînilor-și rupsesese într'a smeilor prinsoare.
 Bună vremea măi voinice ! — Mulțămim frumos Căline,
 Ce-ai pățit tu de picioare, ce răū dete peste tine ?
 Și Călin începe-a-i spune cit pățise pîn' acuma.
 Haid ne-om prinde frați de cruce ! Hai, ne-om prinde, spune-mi
 [numa

Al cui ești și cum te cheamă? Eū fecioru's de 'mpărat,
 Codrii de-aur fur' ai noștri pîn ce smeii îi-au luat.
 De cînd i-ai ucis, Căline, iar ai noștri sunt. Cu chin
 Singurel îmi mai duc traiul ici în codri, măi Călin.
 Amîndoi însă în lume, tu schilod, eū fără mine,
 Ici prin noaptea dumbrăvană și prin văi om duce-o bine.
 Prin pădurile-uriașe, prin grădini și prin palat
 Se primblă Călin pe gîtul feciorului de 'mpărat
 Unu 'n mină, altu 'n picioare, uriași fiind, de boi
 Aū putere, pe atîta, cît le trebuie la doi.
 Și trecînd așa 'n pădure, ei aud foșnind în frunze,
 Trece-o umbră fugătoare, ce voia să se ascunză.
 Călin mîna și-o întinde și pe sus cînd mi-o ridică
 Mama smeilor pletoasă se sbătea răcnind de frică.
 — Fă-mi picioare, babă hîtră, și lui mină, orî te omor!
 — De un stînjîn mai la vale e, bădică, un isvor,
 Viră-te în el cu totul și-i eși întreg.. Ei stăi —
 De-î așa — Călin mehenghiul — bagă-mi-te tu întăi!
 — Ba eū, baiu, că nu-mi trebui. Viriți-vă dumniavoastră!
 Călin rupe-o creangă verde și o bagă 'n apa-albastră
 Și uscat'o scoate iară.—I! cum ți-aș mai da pumni tu babă,
 Ai vrut să mă uști, șireato, spune dreptul mai de grabă!
 — Să vedeți, voinici, la vale printre trestia învoaltă,
 Apa vie tot sclipește, se rotește colo'n baltă.
 Ei ajung la apă 'n farmec și băgînd creanga uscată
 El o scoate numa'n mugurî și cu frunze încărcată.
 Se băgară-atunci în baltă și-amîndoi eșiră 'ntregi
 Și pe babă-o aruncară în isvorul unde seci
 Și cu apă moartă... dînsa se 'nchircește, se năsprește
 Ca un trunchiū uscat cu nodurî pe isvorul mort plutește.
 Și acum se sfătuiră veselî ei și bucuroși
 Ca fârtatul lui să iee fata 'mpăratului Roș.

Se gătiră omenește cu ițari și cu cojoc,
 Cu chimirul plin de galbină, încinși bine la mijloc
 Și pe drumurî părăsite ei se iaū și se pornesc
 Și trecînd printr'o pădure din ținutu 'mpărătesc,
 Din tufani cu crenge grele el s'apucă să adune
 În basmaua pistruită ca o mîna de alune.
 Iată că ajunși la poartă — auzir'un vuet mare
 Chiurî, halaiū de nuntă, veselî de masă-mare,
 Cînd în poartă — vād o babă de-ale noastre. Bună sară!
 Mulțămim voinici din lume! — Ce s'aude-aici afară?
 la 'mpăratul... își mărită fata.. Cine-o ia, mătușă?
 Da țiganul, bucătarul, un cioroiū pistrui cu gușă!

Cică, bată-l naiba, cioară, a ucis doi-sprece smei!
 Zise-atunci Călin, pe gânduri: ia auzi mătușă hăi,
 Eū ț-oī da bănet de silă, galbeni zimți chiar un căuș
 Dacă-cum vei știi, ghiontită, mi-ai pătrunde printre uși
 Și la masă dinaintea împăratului vei pune
 Ca plocon pentru mireasă astă mină de alune.
 Iară baba, cumu-ī baba, dă cu ghiotura să treacă,
 Mai ghiontită, mai sucită, mai împinsă cîte-o leacă
 Intră 'n casa unde-ī masa, puse'n talger dinainte
 Testemelul cu alune, făr a zice trei cuvinte.
 Împăratul pune mina și alunele sglobie
 Peste fața cea de masă dirăind se imprăștie,
 Dar în mijlocul basmalei un inel în loc rămasă,
 Un inel, care'l perduse de mult tinăra mireasă.
 — Tată, uite-inelul, care într'o noapte mi-a perit,
 Făr să știu nici cum, nici unde. Cine dară l'a găsit?
 Cine-adus alunele-astea? Logofeții spun că baba.
 O strigară dela poartă să s'urnească mai de grabă.
 Cînd în locu-ī, cine vine? Un voinic strein. El spune:
 Împărate, prea'nălțate, eū vi l'am pus în alune.
 Iară cioara cea de mire pe trei perini șade 'n puf
 Slugi il apără cu crengede muscuțe și zăduf.
 Cum trecuse Călin pragul de sub el o pernă cade,
 Cum veni'n mijlocul casei nici pe-a doua nu mai șade,
 Cînd ajunse la 'mpăratul și a treia stă să cadă,
 Că țiganului, vezi Doamne, nu îi se cădea să șadă.
 Zice atuncia Împăratul: Cum voinice, cu ce cale
 A ajuns inelul fetei în minile Dumitale?
 Împărate, prea'nălțate, iaca cum și iaca cum.
 Da țiganul nici măi știe, fața lui îi numai scrum:
 Împărate, luminate, cum poți ca să'mi strici hatîrul
 Eū am omorit toți smei! Cum țigane? Cu satirul,
 Mă innec dacă l'ați crede... da la fețe tot măi schimbă!
 Să se cate smei Doamne, dacă aū virfuri de limbă.
 Iī cătără și — cei dreptul, nici la unul nu era
 Și Călin atunci le scoate și le-arată în basma.
 Împăratul poruncește c'a-s'aduc'un armăsar
 Și de coada lui să lege pe țiganul bucătar
 Și de coadă-ī măi legară lîngă el un sac de nucī
 Cade-o nucă-o bucățică, ast-fel el făcu hăbuci¹⁾.
 Și-acum tu voinice — zise, — mi-ī fi ginere. Ba nu,

¹⁾ Scena cu țiganul și la Ispirescu în *Bălaurul cu șapte capete* și în *Poveste fărănească*.

Altă fată, Împărate, tare dragă îmi căzû.
 Am un frate-inse de cruce, tot fecior de Împărat,
 Și de mult ți-era s'o ceară, deși nu s'a cutezat.
 Uite'l ice. Dară fata se cam uită vrînd-nevrînd,
 Că tot pe Călin-Nebunul l-ar fi vrut ea mai curînd.
 Da de! Fiînd-că și feciorul era mai deo potrivă
 La a ochilor jele s'a muiat mai milostivă.
 Deci făcur' o nuntă mare ș-a ținut trei luni derînd
 Lăutari, banchet, halaiuri, tot ce'ți poate trece 'n gînd.
 Ce nu era? Dragă Doamne, era nuntă 'mpărătească.
 Dar acum mă duc, le zice... Pe-a mea Domnul s'o păzască!
 Nicî nu știu cum e, cum nu e. Geaba fratele-î de cruce,
 Geaba tînăra mireasă il mai țin cu vorbă dulce
 Dor îi Doamne și nicî știe cum l'apucă-un dor avan,
 Că de cînd n'o mai văzuse se scursese șapte ani.

Cînd ajunse locul, unde casa tatălui său fuse,
 El văzu palate mîndre și livezi mărețe puse.
 Și pe o cîmpie goală el văzu de vite-o cîurdă
 După ea copil călare c'un ciomag în mină sburdă ¹⁾.
 Și părea că are șase ani și'ncă ceva mai bine
 Bună vremea măi băiete! Mulțămim voinic streine!
 — Nu'mi știu spune cine șade'n aste rînduri de palat?
 — Doi voinici ce-aũ scos odată pe trei fete de 'mpărat
 Din a smeilor prinsoare. S-aũ luat care pe care:
 Mijlociul pe cea mică și cel mare pe cea mare.
 — Da ce-î de cea mijlocie? — La găini aũ pus-o ei
 Și să vezi, voinic streine, că eũ sunt feciorul ei,
 Mama'mi spune, cite-odată de-o întreb a cui îs eũ.
 Că-s a lui Călin-Nebunul. Cine-o mai fi, nu știu zăũ!
 Cînd aude... numai dînsul își știa inima lui,
 Că, să ertați D-voastră, da... era băiatul lui.
 — Da mă rog, bade, ajută-mi să daũ vacile'n ocol!
 Insează... Stele împlu tot seninul lin și gol
 Cu băiatu'n bordei intră. Și pe capetu-unei laiți
 Lumina mucos și negru într'un hîrb un roș opaiț,
 Se coceaũ pe vatra sură două turte în cenușă,
 Un păpuc e într'o grindă, celalalt e după ușă.
 Prin gunoiũ se primblă iute legănată o rătușcă
 Și pe-un țol orăcăește un cocoș, închis în cușcă,
 Într'un colț e colbăitã noduros rișnița veche,
 În cotlon toarce motanul pieptăniundu-și o ureche;
 Sub icoana afumată unui sfînt cu comănac

¹⁾ În *Călin*, ediția Maiorescu, copilul păzește bobocii.

Arde 'n candelă-o lumină cit un simbure de mac,
 Pe-a icoanei policioară busuioc uscat și mintă
 Umplu casa de mireasmă pipărată și prea sfântă.
 O beșică 'n loc de sticlă e lipită 'n ferestruie,
 Pintre care trece-o dungă mohorită și gălbuie,
 Cofa-i albă cu flori negre și a brad miroase apa
 De lut plină, ruginită stă pe coada ei o sapă.
 Pe cuptorul, uns cu humă Călinaș, ăl mititel
 Zugrăvia cu un cărbune un clapon și un purcel,
 Cu codița ca un sfleder și cu fuse 'n loc de labe,
 Cum îi se ședea mai bine purcelușului de treabă.
 Pe un pat cu paie numai doarme tinera nevestă
 In mocnitul întuneric fața ei lingă fereastră...
 Și tot sufletul dintr'însul pare-atunci că și-l înhoalbă
 Și-l adună 'n ochi de tuce preste fața ei cea albă.
 El s'așează lingă dinsa, fața ei o netezește,
 O desmeardă în durere, o sărut'o dragostește,
 Pleacă gura-i la ureche, blind pe nume el o cheamă,
 Ea deschide somnuroasă lunge gene de aramă,
 Și adinc la el se uită, i se pare că visează,
 Ar zîmbi și nu se 'ncrede, ar striga și nu cutează,
 El din patu-î o ridică și pe pieptul lui o pune,
 Toată viața-î se adună 'n al ei sîn rotund și june
 Ea se uită și se uită... mută... un cuvînt nu spune,
 Doară ride 'n ochi 'n lacrimi, speriată de-o minune,
 Ș'apoi îi sucește păru 'n a ei degete subțire
 Și'și ascunde fața roșă pe-al lui piept duios de mire.
 El ștergarul îl desprinde și-l împinge lin la vale,
 Drept în creștet o sărută pe-al ei păr de aur moale
 Si bărbia ei ridică, s'uită 'n ochi-î plini de apă
 Si pe sinu-î o desmeardă și din gură-î se adapă ¹⁾).

Dar a doua zi voinicul mănios intră-'n ogradă,
 Frații lui cum îl văzură la ghenuchi veniaū să-î cadă.
 —Iartă, frate, căci greșala zău de mult ne-apasă peptul!
 Ba nu, fraților, — le zise — să vedem ce e cu dreptul,
 Să facem o bombă mare, s'aruncăm pe cer în sus,
 Să vedem ce-o să gîndească Dumnezeu și ce-o să zică.
 Ast-fel, cum țî-ai face cruce, ei se pun alături... pică
 Bomba grea, svîrlită 'n ceruri, din cei doi făcînd firime.
 Și Călin rămîne singur, rău îi pare ca la nime,
 Dară nici c'avea ce face. Impăcat de-astă dreptate

¹⁾ Compară întreaga parte a VII-ea din *Călin* ed. Maiorescu. Aici modificările introduse de Eminescu nu sunt esențiale.

Lasă'n pace să trăiască tinerile lui cumnate,
 Și făcu o nuntă mare dup' opt ani de 'nstrăinare,
 Multă lume se dusesse ca să vad' așa serbare.
 Fuî și eü... Dar cum făcură o ulcică cu păpară,
 Mî-aü bătut căciula 'n creștet și m'aü dat pe ușă-afară.
 Mă 'nciudaî urît. In grajdurî puseî mîna be-un cal graur
 Cu picioarele de ceară și cu șeaua numai aur,
 De fuior îi era coada, capu-î era de curechiü,
 Avea ochii de neghină și gîndaci avea 'n urechi.
 Ș'am pornit pe-un deal de cremenî... picioarele se topiră,
 Coada pîrie 'n dărătu-î, ochii 'n capul lui pocniră.
 Cum văzuî, că nu-î de bine încălicaî pe-o prăjină
 Și mergînd pe ea de-a hale v'am spus și eü o minciună,
 Și 'ncălicînd pe-o șea, v'am spus-o așa ¹⁾).

IN TEMEIUL CODRULUI

— FRAGMENT —

In temeiul codrului
 Cale nu-î, cărare nu-î,
 Că de-a fost vre-o dată cale
 Ea s'a prefăcut în vale,
 De-î cărare unde-va
 Nu mi-o știe nimenea,
 N'o ști cucul
 Nicî haiducul,
 Nicî feciorii
 Vinătorii.
 Că-î perdură urmele
 Ciobănași cu turmele
 Și-î perdură semnele
 Pădurari cu lemnele ²⁾).

¹⁾ Lupta lui Călin cu cei trei smei și scăparea celor trei fete de împărat, necredința fraților și sfîrșitul cu aruncarea «boambeî», se găsește și în povestea lui *Prîslea cel voinic* din colecția de basme a lui Ispirescu.

²⁾ Inceputul dela «Povestea Dochiei și ursitoarele», rămasă neterminată.

MIRON ȘI FRUMOASA FĂRĂ CORP

Ce lumină-î și ce vorbe
 Jos sub grinzile colibii?
 Marta minuie cociorbe,
 Iar Maria toacă hribii,
 Iar ciobanu-'și pune gluga,
 Mai îndrugă câte 'n drugă,
 Ese 'n noaptea cu scinte
 Ș-o tuli urît de fugă
 Parcă-î drăcul în călcii.

Iar la colțul mării vetre
 Staă pe laiți, lingă spuze,
 Un moșneag și trei cumetre
 Povestesc mișcând din buze...
 Tinerica puica nașă
 Prejmuieste tot pe moașă
 Pe cînd spală la un blid,
 Iar bătrina gată fașa
 Și cumetrele se rid.

Măi ciobane, ortomane,
 Unde-mi mergi așa pe frig?
 — Da la rișniță, la Dane
 Și la borș la Pipirig,
 Ce era să spun? Eac'asta!
 Mi-a făcut băiat nevasta,
 Nu vă fie cu bănat:
 Să-mi veniți și Dumneavoastră
 Că ș-așa'mi sunteți din sat.

L'aă spălatu-'l, pieptănatu-l,
 La botez l'aă dus pe micul,
 La icoane l'a 'nchinatu-l,
 Un diac citi tipicul.
 Când pe el veni botezul
 Îi trecu auzul, văzul,
 Nici că-î pasă lui, săracul,
 Că nănașa spune crezul
 Și se lapădă de drăcul.

Că el strigă și se strîmbă
 Parc' ar fi pe o frigare,
 Duhul sfînt în chip de limbă
 I-a eșit pe gur' afară.
 Unii află cumcă nasu
 E cam strîmb, ca și la tat'so
 Și că 'și seamănă cu soiul,
 Dar pe cînd cu toți aŭ ras'o
 Se înprăștie tărăboiul.

Nins lucește cîmpul, teiul,
 Și trosnește cărărușa,
 Cînd se 'ntorc și văd bordeiul
 Și deschide Mușa ușa,
 Cînd își pun copilu 'n leagăn
 C'un picior încet il leagăn
 La lumina din surcică
 Și o vorbă de-alta leagă'n,
 Planuri mari pe gază mică.

Dar de-odată din părete
 Es ursite ca pe-o poartă,
 Flori albastre aŭ în plete,
 Cîte-o stea în frunte poartă.
 Și de-o tainică lumină
 Toată casa este plină
 Ce din ochii lor porni ;
 Peste leagănu-î se 'nchină
 Și 'ncepură-a'l meni :

Ca un leu să fi de tare
 Și frumos ca primăvara,
 Să fi gingaș ca o floare
 Luminos ca luna sara ;
 Și iubit să fi de lume,
 S'ai averi și mare nume,
 Să te faci chiar Împărat
 Și să-ți meargă astfel cum e
 La ficiorî din basme dat.

Zise-atunci duioasa mamă:
 «Mulțămesc de cite-ascult,
 Dară mulți î-or fi de seamă
 Ș'or voi atît de mult.

Luî să-î dați ce din mulțime
 N'a putut să aibă nime,
 Și nespus și fără rost
 Ș'atunci zine din nălțime
 Vă sărut piciorul vost.

Zise-atunci din ele una :
 De-o dorești cu dinadinsul
 Fie-î dat ca tot-de-a-una
 El să simtă adinc întrinsul,
 Dorul după ce-î mai mare
 'N astă lume trecătoare,
 După ce-î desăvirșit
 Și să-și vadă la picioare
 Acest dar neprețuit.

Ele pier. Iară baietul
 A crescut cum l'a menitu-l
 Se făcu frumos cu 'ncetul,
 Cine-l vede l'a 'n drăgitu-l
 Și deși ca leul tare,
 Era gîngaș ca o floare
 Și isteț era cu duhul
 Cum a toate-s știutoare
 Doară luna și vîsduhul.

Intr'o zi văzu pe-o rablă
 Un tobaș ce lumea cheamă
 Cu mustața ca o greablă
 Și c'o trîmbiță de-alamă:
 Împăratul Prea-'nălțatul
 M'a trimis s'adun tot satul,
 Să dau știre tuturor
 Că el caută în latul
 Lumii-acestei p'un ficior,
 Ce din toți va fi mai tare,
 Mai frumos și mai cu minte.
 Decî vă stringeți mic și mare
 Și să țineți bine minte.
 Căci se poate, — cine știe,
 Că la voi prin sat să fie
 Voinicul a-î fi pe plac
 Să-î dea fata de soție.
 Cîț v'am spus-o, — eată tac.

Abia el sfârși s'audă,
De la sat ia ziua bună
Nu-î păsa de drum și trudă
Căci mereu părea că sună
Vestea mîndră în ureche
Ca și o poveste veche.
Ș-a pornit în toîlul lui
N'ăsdrașvan, într'o ureche,
Ca feciorul nimăruî.

Și la curtea 'mpărătească
A ajuns într'un tîrziu
Ș'apasă pe frunte cască,
Șterge păru-î auriu,
Intră 'n curte. Sumedenii
De voinici, boieri, rudeni
Se 'nchinau fetei bălane
Pe cum oamenii la denii
Bat mătăni la icoane.

Ea se uită tot în laturi
Se închină și suspină
Cînd cu zimbet, cînd cufaturi,
Cînd cu-a ochilor lumină,
Cum prin șiruri ea colindă
Se uită într'o oglindă
Cu un aer curios,
Că-î menită ca să prindă
Chipul celui mai frumos.

Din oglindă ea nu vede
Decît vecinic chipul ei,
Dar de-odată, mai nu crede,
Ce văzură ochii săi?
In oglinda fermecată
Printr'o negură s'arată,
C'a 'ntr'un vis frumos în somn,
O figură minunată
Intr'o mantie de domn.

Ea măi face-o dat' ocolul
Adunării. Pare-î cumcă
Intr'un colț ea vede solul
Frumuseți-i, ce 'și aruncă
Ochii triști, numai văpaie.

— Nu știu cum o să vă paie,
Zise ea, zimbînd voios,
Roșă 'n fața ei bălae,
Dar acela-i mai frumos !

Cînd cu degetul l'arată
Toți la el și-'n dreaptă ochii
Și mulți pîteni zurăiră
Și foșniră multe rochii
Și din bolta de fereastră
În armura lui albastră
El apare lin din unghiū
Și la fata cea măiastră
El își pleacă un ghenunchiū.

— Nicî m'ai crede de ce stăruî,
Zise ea cu ochii 'n vis.
Bucuros mina ț-o dăruî
Căci în suflet te-am închis.
Ș-a ei mină prea frumoasă
Fină, dulce, ea ș-o lasă
Pe-a lui creștet adorat
El la gură-i o apasă
Ș-o sărută infocat

Iată vine și'mpăratu-i
Ce zimbăia cu mutră hitră
El la mers cam legănatu-i
Și pe capu-i poartă mitră,
Poart'un schiptru ș'alt nimică
Ca și craiul cel de pică
Ș'aurit vestmîntul seū ;
Cine 'l vede, stă să zică
Că-i Vlădica din Hirlău.

— Am avut un om al casei —
Zise dînsul, un ciocoî,
A murit și anul azi-i
S'a făcut din el moroî.
De-unde'mî aprindea ciubucul
Se apucă, bată-l cucul,
Ca să'mî strice 'mpărăția
Si nu pot ca să-l apucu-l
Orî să-i stric fermecăria.

Fierul, aurul, tombacul
 Ardă-l focul, să mi-l ardă
 L'a strîns tot și știe dracul
 A făcut din ele-o bardă;
 Iar din codri, lunci, poiene
 Și din alte buruiene
 A făcut num' un copac
 Cin' se schimbă mai cu... ¹⁾
 Să le vie-ăstor de hac?

Și cu toți se duc de-a valma
 Văd, se miră, nici se 'ncearcă,
 Dar Miron ia barda 'n palmă
 Și copacul mi-l încearcă,
 Pîn ce vede că se 'n clină
 Scîrțîind din rădăcină —
 Ș'a cioplit din el țaruș
 Pe-a moroiului țarină
 El l'a 'nfipt adînc acuș.

De-atunci farmece 'ncetează!
 Codrii cresc și fierul iară,
 Împăratul cuvîntează:
 Țst voinic e cel mai tare.
 Un bătrîn răspune: bine,
 Spune-mi tinere pe cine
 Fata are acum în minte?
 — Ea gîndește-acum la mine!
 — Ha, acesta-i mai cuminte

Și să cînte strana prinde:
 — Este tare, este tare,
 Și cuminte și cuminte
 Ș'arătos la arătare.
 Șcărpinîndu-se la ceafă,
 Împăratul c'o garafă
 A venit și c'un singeap
 Și umplindu-l zice: Ia, fă
 De mi-l toarnă peste cap!

Și acum să-mi faci hatirul
 Să-mi ieî fata 'n însoțire
 Știu că ai să fi catirul
 Pentru nazurî, fasolire,

¹⁾ Lipsește un cuvînt.

Ba să poate că te-adoarme
 Cu frumos proţap de coarne
 Şi să-ţi puie şi urechi.
 Cine poate s'o intoarne
 Cind așa-i menit de vechi ?

Că, să vezi, şi 'mpărăteasa
 De-atiţia anî acuma...
 Tacî, da ochi'ţi ai de pază
 Că ce-i fata, ce-i şi muma!
 E şi-un alt metod, ţi-l sfătuî,
 Să tacî molcom, să îngăduî
 Fă-te că nu ştii... n'ai treabă
 Tu să-i faci frumos tabietu-i
 Şi 'ncolo să-ţi vezi de treabă.

Decî Miron o ia de mină
 Şi-o arată pe la oaspeţi,
 Cu-a ei ochi numai lumină,
 Cu obraji ca fragii proaspeţi.
 Ş'aū pornit frumoasă nuntă
 De păşia pină şi ciunta
 Şi ologii 'şi făceau grabă
 Şi-un moşneag juca *mărunta*
 Curtenind pe lingă-o babă.

Dar deşi ferice încă
 Totuş el în pieptul lui
 O dorinţă are-adîncă,
 Neştiută de cit lui.
 Dorul după ce-i mai mare
 'N astă lume trecătoare
 După ce-i desăvirşit ;
 Şi tot sufletul îl doare
 După cum a fost menit.

Şi pe toţi el îi întreabă
 Dacă ştiu cum-va în lume
 Astă tainică podoabă,
 Ast odor fără de nume?
 Dar pe cine 'ntreabă, tace,
 Cui prin minte-i poate trece ?
 Numai cîntăreţul orb
 Spune 'n treacăt, cumcă asta
 E *frumoasă fără corp*.

Eli-a spus, ca 'n vremi de nante
Auzi duioasa veste,
Că 'n castel de diamante
Cea mai mîndră fată este.
Ochi de-albastru-întuneric,
Ce lucesc adînc, chimeric,
Ca de-îubire două basme,
Dară corpul ei eteric
Nesimțit, ca de fantasme.

De vei merge în ajunul
Mult senin de Anul-noū,
Pe cînd cerul se deschide
La a lumilor ecoū,
Atunci ea vine asemeni
Printre stîncile de cremenī
Lîngă lacul de smarald,
Ca să-și scalde puii gemeni
Unde zinele se scald.

El plecă atunci în lume
Și nevasta 'n lacrimi lasă,
Cu un dor fără de nume
Uită țară, rude, casă.
Cum trecu numai Crăciunul
El pe cal a pus presunul
Și s'a dus la lacu 'n vrajă,
Unde așteptînd ajunul
De-Anul-noū, el sta de strajă.

Și din trestia plecată
El privia la apa fină
Cu oglînda-ī nemișcată
Strălucind sub luna plină.
De și știi că apa-ī moale
Totuș placa-ī de cristale,
Parc'ar fi încremenit.
Ne 'ncrețite, plane, plane
Viorii, aū adormit.

Rădăcinile în pături
Sub pămînt s'o întreșut
Și pornc în miī de lături,
Florī frumoase l'aū văzut

Colo 'n snopî, colo cît una,
 Colo 'n fire împreună,
 Indoite într'un trunchiû ;
 Ici o pajişte într'una
 Iar dincolo un mănunchi.

Roşi şi vineţi, albiî snopî
 Ce-î de flori strălucitoare,
 Picuraţi, îşi scutur stropiî,
 Ce lucesc mărgăritariî.
 Pe cărarea-abia umblată
 Printre iarba, înfocată,
 Trece-un mîndru chip de zîină
 Cu-arătare fermecată
 Şi privirea blindă, lină.

Şi pe ea o haină fină,
 Ţesătură străvezie,
 C-o brumă diamantină,
 Ce în creţuri se 'mprăştie.
 Şi lipeşte sclipitoare
 De duioasa-î arătare
 Ce'n mişcărilor-î o tradă
 Se strevād a ei picioare
 Crini şi umeri de zăpadă.

Inocentă-î e privirea
 Îngerească, tristă, lină,
 Diamante în privirea-î
 Şi-aū topit a lor lumină
 Peste-a albei dalbă placă
 Ea acum zîbind se pleacă,
 S'uită 'n fundu-î luminos
 Şi în lună îşi desbracă
 Corpul ei așa frumos.

Luna par'că se roşeşte
 De amor şi de mirare.
 Numai lacul o priveşte,
 Răminînd în nemişcare.
 Este albă ca zăpada,
 Iară păru-î stă să cadă
 La călcîiu-î rotunzit.
 Cine oare-ar fi s'o vadă,
 Să nu moară de 'ndrăgit?

Dar deși pe noaptea toată
Peste lanuri luna tace,
Arătarea-î luminată
Nici o umbră ea nu face
Cu 'ntuneric nu încarcă;
Intinzînd piciorul, par'că
Locul cel de farmec prins
Cu-a lui vîrf întîi il cearcă,
Pin' se lasă din adins.

Și încet pășește 'n apă
Ochiul ei s'aprinde, cere,
Iară buzele-î se crapă
De o stranie plăcere,
Totuș valul nu se taie
Cercuind apa bălaie
Cî-o încunjură frumoasă
Ș'o îmbracă cu văpaie
În lucire scînteioasă.

Și deși în lac înnoată
El nu mișcă nici se 'ncreață
Ca o floare-î aninată
De oglinda cea măreață...
— El din trestii o privește.
Nici se mișcă... 'ncremenește
L'arătarea ei cea crudă.
Și cînd lacul părăsește
Pe-al ei corp ea tot nu-î udă.

Ea s'a dus. Dar el rămas-a
În adînc rînit de dînsa,
Uită lumea, uită casa,
Umblă drumurile 'ntinse.
Ea îi pare că-î mai mare
'N astă lume trecătoare,
Că-î ce-va desăvirșit.
Și să vadă la picioare
Acest dar neprețuit.

Toamna vine și prin lume
Frunza cade rînduri-rînduri,
Adîncit umbla atunci
El în grije și pe gînduri,

El purta în gîtu-î nuri
 Ochiî mari, zimbirea gurii
 Şi umblînd prin codrii mari,
 El văzu mama pădurii
 Rătăcind printre stejari.

El durerea lui ş-o spune
 Şi că trebuie să moară
 De n'a prinde-acea minune,
 Acea tainică fecioară.
 Ea — îi zise-atunci bătrîna —
 Locuşte ca o zîna
 În palat de diamante,
 Mai frumoasă, mai divină
 De cît toate cele lante.

Tu palatu-î vei ajunge
 De vei merge, fără însă
 Să gîndeşti la alta 'n lume
 Cît la dînsa, 'n veci la dînsa,
 De-o ajungi fără de veste
 Ea atunci astfel este
 Ca şi cînd ar fi a ta ;
 Căci ea face tot ce peste
 Dînsa ca să treacă-î vrea.

El a mers, a mers într'una
 Făr' de drum, d'orî-ce să-î pese
 Cînd pe virfuri trecea luna
 El văzù prin lumî alese
 Un palat lucind departe,
 Ce luceşte parc'ar arde.
 El intra pe scări de-ogîndă
 Şi prin salele deşarte
 Pe covoarele din tindă.

Şi'n lumina blîndeî lune
 El văzù frumoasa fată,
 Dulce, mîndră, o minune
 De fereastră răzîmată.
 El la ea ghenunchi 'şi pleacă:
 Ca amorul meu să-ţi placă
 Părăsiî părinţi şi ţară...
 Ea tăcea... privirea-î seacă,
 Faţa rece, ca de ceară.

Ah, gîndi el, cum nu-î bună,
 Cum nu zici, bine-ai venit !
 Atunci ea zimbi în lună
 Și șopti : bine-ai venit!
 Și'n palat atunci s'aprinse
 Mii lumini sclipind ca ninse,
 Ea'l lu ă de brași-l duse
 Printre salele întinse
 Și la mîndre mese-l puse.

Ei cinară 'n mîndre muzică
 Cu de aur vase, linguri,
 Beat de-amor el spune: nu zici
 Scumpo, să ne lase singuri ?
 Și lumini se sting de sine,
 A cîntărilor suspine
 Dispărură rînduri-rînduri,
 Ei rămîn în dulce bine
 Și înșiră mîndre gînduri.

Ah, iubito, zise dînsul,
 Cum nu simți focul, cel simt?
 Și pe ea-o apucă plînsul
 Par'că pieptu-î este strîmt
 De-a ei patimă 'nfocată.
 Ea plîngea, ridea de-o dată
 Cu-a-ei buze dulci și coapte,
 N'întunerec par'că-l cată,
 Îmbătat de-amor și noapte.

Ah, îi zice el cu dorul,
 Lasă-ți haina ta regală —
 Gol în ochii 'ți văd amorul,
 Ah, arată-mi-te goală.
 Atunci ea roșind se pleacă
 Și stă pieptul să-și desfacă
 Și din sponci desprinde haina
 Și în lună se desbracă,
 Desvălînd taină de taină.

Ce frumoasă-î... umeri albi,
 Neted-dulce zugrăviți,
 De pe sinî rotunzi o salbă
 Ea în urmă a svirlit

Și se plimbă pe covoare,
 Moî ca minile-î fecioare
 Păru-î curge la călcîie,
 Iară luna zîmbitoare
 Poleind-o o mingie.

La picioare-î el s'aruncă,
 Lîngă el să vie o roagă
 Ea s'așează dulce, pruncă,
 Lîngă el în mindră șagă,
 Și el brațele-și 'ntinde,
 Rumenește și s'aprinde,
 Pe cînd ochii lui o sorb
 Dar nimic în braț nu prinde —
 Că-î frumoasă, fără corp.

Ah! gîndi el cu turbare,
 Tremurînd învăpăiat,
 Dulcea zîină, cum nu are
 Corp frumos, pe cum o văd!
 — Asta n'o pot, că ce pipăi,
 Numărul vieții-o pripă-î,
 Trecător de unde-un șopot
 Și ființa lor o clipă-î,
 Eû eternă sunt... și nu pot!

El își scurge toată viața
 Intr'un chin în nedormire,
 Vecînic o avea în față
 Blindă, dulce, în zîmbire,
 Vecînic tînde a lui mîină
 Dup' imaginea-î divină
 Vrea s'o stringă, s'o omoare,
 Dar de și de nuri e plină
 Totu-și umbra-î ca din soare.

De dorința lui aprinsă,
 Ce-a rămas neîmplinită,
 El un an trăi la dînsa
 Cu viața-î neștiută.
 Dar pierînd chiar din picioare,
 Pierzînd mîntea, care-l doare,
 Dup'un an se 'ntoarce iară
 L'a lui casă rizătoare
 Și la dulcea-î nevestioară.

Dar vai cum îi se părură
De urite toate cele !
Nimic ochiul nu-î mai fură,
Nici simțirea lui în jele,
Toate-î par urite, sure...
Intr'un chip și 'ntr'o măsură
                  ...și de rind
Și nimic nu-î dă măsura
Celor ce avea de gând.

Trist, retras, rănit de moarte
S'ar fi 'ntors l'acea frumuseță
Dar știa ce crudă soarte
Are — eterna-î tinereță
Lăngezind în gând și fire,
In muri triști de mănăstire
Ș-a închis chipu-î perit
Ș'adincit în amintire
Și'n amor — el a murit ¹⁾.

---

¹⁾ Basmul acesta a fost versificat și de Ronetti-Roman sub titlul *Fata fără corp*. — L. Șăineanu, *Basmele române*, p. 783.

FATA ÎN GRĂDINA DE AUR

A fost odat'un Împărat, el fu 'ncă
 În vremi de aur, ce nu pot să 'ntorn ;
 Cînd în păduri, în lacuri, lanuri, luncă
 Vorbiaî cu zeii și sunaî din corn
 Ș-avea o fată dulce, mindră, pruncă...

În van i-o cer. Bătrînul se gîndește :
 Prea e frumoasă și prea nu e de lume !
 Mă mir cum cerul nu s'ademeneste
 Să scrie 'n stele dulcele ei nume,
 E rău poetul, care n'o numește,
 Barbară țara, unde-al ei renume,
 Încă n'a — ajuns — și chipu-î muritoriu
 Nu-î de privirea celor muritori.

În valea stearpă, unde stînci de pază
 Incunjuraî măreața adîncime
 Clădi palat din pietre luminoase,
 Grădinî de aur, flori de 'ntunecime ;
 Iar drumul văii pline de miroase
 Afar' de el nu-l știe 'n lume nime,
 Acolo ș-a închis frumoasa fată
 Ca nici-o rază-a luneî să n'o bată.

Sale 'mbrăcate în atlas, ca neaua,
 Cusut în foî și roze vișiniî,
 În mosaicuri strălucea podeaua,
 Din muri înalți priviaî icoane viî ;
 Fereastra-î oarbă, de și stă perdeaua,
 De-aceia 'n vale ard lumini, făclii
 Și aerul, pătruns de mari oglinzi,
 E răcoros și de miroase nins.

Notă. — Povestea ce urmează poate fi considerată ca o variantă la *Luceafărul*; ideia și acțiunea este aceeași, versurile însă, pe cum și cadrul de poveste, sunt cu desăvîrșire diferite.

O noapte-eternă prefăcută 'n ziuă,
 Grădină de aur, flori de pietre-scumpe,
 Zefir trecea ca o suflare viuă
 Și 'n calea lui el crengi grele rupea.
 Cu-aripi de-azur în noaptea cea tîrzie
 Copii frumoși ai albei verii se pun,
 [Pe] boboci de flori, cînd ape lin se vaer
 Sbor fluturi sclipitori, ca flori de aer.

Acolo 'nchisă cu mai multe soațe,
 Cu ea copile și soții de joacă,
 În lumea ei sălbatec se răsfață,
 În străluciri viața ș-o îmbracă.
 A ei priviri sunt tinere și hoațe,
 Zimbirea-î caldă buza stă s'o coacă
 Și 'n acest raiu, în astă lume suavă
 De mulțămire se simțea bolnavă.

Dar de a ei frumuseță fără seamăn
 Auzi feciorul de 'mpărat Florin,
 Norocul lui cu-al ei îi pare geamăn,
 De-atunci un foc îl mistue în sîn.
 «In van staū locului, staū să mă 'ndeamăn
 Cu munca mea, cu dorul, cu-al meu chin»!
 Pătruns de dorul neștiinței verguri
 S'a dus să ceară sfat la sfinta Mercuri.

Alaiū, convoiū, — îi zise atuncea Sfinta,
 Napoi trimite, nu lua nimica
 Și singurel te du de-ți cată ținta,
 Căci strîmt e drumul și e grea potica.
 Ia calul meu cel alb și te avintă,
 Cu gîndul sboară 'n lume fără frică,
 Dar dacă vrei s'o afli ține-n minte :
 Nu sta în valea-*aducerii-a-minte*.

Porni în lume, singurel în toiu-î
 Îl duce calul frațior ca vîntul,
 De aur păru-î și frumos e boiu-î,
 Fecior de drag, cum n'a vîzut pămîntul,
 O stea el pare 'n neamu-î și în soiu-î.
 Cu bine meargă-mi și să-l ție Sfîntul!
 Ajunse-o vale mîndră și frumoasă,
 Părea că-î chiar grădina lor de-acasă.

Și sub un tei el de pe cal se dete,
 Se 'ntinse leneș, jos pe earba moale.
 Din tei se scutur flori în a lui plete
 Și mai că-î vine să nu se mai scoale.
 Și calu-î paște, flori purtând în spete,
 Presunul lui și șeaăa cu paftale.
 În valea de miros, de riuri plină,
 În umbra dulce bine-î de odină.

De-a lui bătrîn el își aduse-a minte,
 Cum îl lăsă și cum porni în lume,
 Dorind cu o iubire-așa fierbinte:
 O umbr' un sunet, un nimic, un nume.
 L'apuc' un dor de țară și părinte,
 Tot ce-a dorit îi pare-atunci că-î spune
 Și cînd pe calul lui el iar se simte
 Napoi apucă. peste drumuri strîmte.

Dar îndărăt ajuns, l'apucă dorul
 Din noū, — neliniște, iubire-adincă
 S'aruncă iar pe cal, urmînd amorul
 Ce 'n a lui suflet neclintită stîncă.
 În noū l'oprește regele, poporul,
 El, dus de-o stea, ce arde 'n mintea-î încă,
 Dorit de raza unor doî ochi tineri,
 S'a dus să ceară sfat la sfînta Vineri.

Voinicul meū, — îi zise atuncîa Sfînta,
 De ce-ai stătut în valea amintirei...
 Nu sta în ea, de te 'nchinași iubirei,
 Te du de-o cată și 'n a ei fereastă,
 De-o vezi deschisă, svirle floarea asta.

Da să nu stai în *valea desperărei*,
 Ce 'n a ta cale tu vei trece sigur.
 El iar porni în lumea întîmplării
 Bolnav de dor și de-a iubirei friguri.
 Dădū de-o vale 'n asfîntitul serii...
 Intunecoasă-î, cum o simt doar orbiî,
 Și filfăesc prin aer rece corbiî..

El de pe cal se dete. În pădure
 Șoptește frunza, ramuri staū de sfaturî,
 Și somnul nu voiește ca să-l fure,
 Căci umedă e frunza lui de paturî

Urechia-î trează a dumbrăvii gure
 Le-ascultă șopotind din miî de laturî;
 Și corbii croncănesc și sboară 'n fală
 În aer chiar ca pete de cerneală...

Atunci o frică inima-î pătrunde,
 Pe cal se pune și fugi din vale
 Și 'n loc s'urmeze drumu-acolo unde
 Voia să meargă, s'a întors din cale.
 Sosește iar în țară-î, da-l pătrunde
 Din nou un dor, o amărire, o jale.
 Atunci din nou el o lua pe mâneci
 Să ceară sfat acum, sfinteî Dumineci.

Ai stat în valea desperării iară,
 Îi zise Sfinta — ci din nou pornește
 Îți daū o pasăre cu tine — sboară
 Cu calul tău, unde norocu-ți crește.
 Cînd vei vedea frumoasa ta fecioară
 Că plinge-atunci dă drum paserei ieste,
 Tu dorul ți-l ajungî de și te ticăi
 Ea'ți fie tot, ce-ai suferit nimică-î.

Trecînd prin valea desperării-astupă
 A lui urechi, să n'o audă 'n șopot.
 În van se 'ncearcă calea-î s'o 'ntrerupă
 Vuirî, murmure, să-l oprească nu pot.
 O umbră sboară, pîn se vede după
 Atîta mers c'aude svon de clopot,
 Atunci văzû în zarea lui palatul
 În care 'nchise fata-î Impăratul.

În ziduri de oțel lucea castelu-î
 Cu streșini de-aur și cu turnuri înalte
 Și scris pe muri-î, minunat în felu-î
 Făptura grea a meșterelor dalte.
 În mari grădine îi se arăta lui
 Isvorul viū ce cade, vrînd să salte.
 El se mira cum toate — ast-fel a fi pot:
 Grădine, rediuri, lacuri, ziduri, șipot.

Dar un bălaur tologit în poartă
 Sorîa cu lene pielea lui pestriță
 Cu ochii 'nchiși pe jumătate, poartă
 Privirea jucătoare să-l inghiță.

Iară Florin — inima 'n el e moartă
 Cînd vede solzii, dinții cei de criță,
 Sărînd la el și 'nîpse a lui spadă
 Și pe pămînt il țintui de coadă.

Apoi din munte stanuri el răstoarnă,
 Le grămădește crunt peste bălaur,
 Acesta iar se sbate, se întoarnă
 Și în durerea-î muge ca un taur
 Dar el mereu pe dînsul pietre toarnă
 Pin' nădușit plesni acel centaur
 Trecu 'nainte două lăncii scurte,
 Pin ce dădù de strălucita curte.

Un an de cînd copila petrecuse
 Urzînd gîndirea-î și visînd ursitul,
 Un an întreg prea fericită fuse,
 Dar dup' un an mî-a fost-o-ajuns urîtul.
 Își amintia viața ce-o avuse
 Și peste pieptu-î își îndoiaie gîtul
 Și trist privia un punct cu ochii țintă
 Și se usca ca și la umbră-o plintă.

Eû mor de n'oî vedea seninul, cerul,
 De n'oî privi nemărginirea vastă,
 Răceala umbrei m'a pătruns cu gerul
 Și nu mai duc, nu pot — viața asta.
 Oh! Ce fericite-ași fi să văd eterul
 Și să văd lumea, codrii din fereastră,
 Și de voiți cu viață să mai suflu
 Deschideți uși, ferestre, să răsufli....

Astfel o mistuia neastîmpăratul
 De viață dor și dorul cel de soare,
 De și le poruncise Împăratul
 Să nu care cumva să se-amăsoare,
 Ca să deschidă ușile, palatul —
 Dar totuș, cînd văzură că ea moare
 Nu știu ce or să facă, să se poată
 De l-ar urma, el ar găsi-o moartă.

Văzînd cu ochii, că piere de-a 'n picioare
 Din zi în zi — atunci el' a deschis
 Ferești înalte și la mîndrul soare
 Din boala adîncă fata a învins...

Și se făcù și mai fermecătoare
 Astfel cum nu îți trece nici prin vis,
 Se rumeni în fața ei ca mărul
 A 'ntinerit-o aerul și cerul.

Un smeū o vede, cind s'a pus să stea
 'N-a ei fereastră 'n asfințit de soare,
 Sburând la cer, din ochi-i o scînteie
 Cuprinse-a ei mândrețe, fermecări.
 Și 'n trecătoarea tinăra femeie
 Se 'namoră copilul sfintei mări.
 Născut din soare, din vîsduh, din neauă
 De-amorul (ei) se prefăcù în steauă.

Căzù din cer în tinda ei măreață,
 Se prefăcù în tinér luminos
 Și corpul lui sub haina ce se 'ncreață,
 S'arată 'nalt, subțire, mlădios.
 Păr negru 'n vițe lungi ridică fața
 Cu ochii-albaștri-închis și zîmbitoare,
 Părea un demon rătăcit din soare.

Ah! te iubesc — îi zise el — copilă,
 La glasul tău simt sufletu-mă rănit,
 Din stea născut plec fruntea mea umilă,
 Cu ochii mei prind chipul tău slăvit. —
 Nu vezi cum tremur de amor, ai milă!
 În nemurirea mea de-aș fi iubit,
 Iubit de tine, te-aș purta o floare
 În dulci grădină, aproape lingă soare.

N'ai vedea iarnă, toamnă nu, nici vară,
 Eternă primăvar' etern amor,
 De ți-aș închide zarea ta cea clară
 Cu-al meu sărut, o scumpul meu odor.
 Păn ce să mîngîi inima'mi amară,
 Culca-mi-aș capul la al tău picior
 Și te-aș privi etern ca pe o steauă,
 Frumos copil cu umerii de neauă.

— «O geniū mîndru, tu nu ești de mine,
 De-a ta privire ochii mei mă dor,
 Singele meu s'ar stoarce chiar din vine,
 Căci m'ar usuca teribilu-ți amor.

Curînd s'ar stînge viața mea, streine,
 Cînd tu m'ai duce 'n ceruri lingă sorî,
 Frumos ești, dar a ta nemurire
 Ființei trecătoare e peire.

El o privi atunci cu ochii țintă,
 În fața-i slabă zîmbet dureros,
 Se face stea și iarăș se avîntă
 În cerul 'nalt, în roiul luminos.
 Acolo toată noaptea stă la pîndă
 Și prin fereastră el privi duios,
 Ca o lumină dulce, tristă-clară
 Să vadă umbra-i albă și ușoară.

A doua zi el se făcù o ploaie,
 În [jos] căzîndă, aromată, lin ¹⁾,
 Și din fereastră perdelele le'ndoaie
 Trecînd prin țăsăturile de in.
 Pătrunde iarăș în a ei odaie,
 Preface 'n tinăr sufletu-i divin ;
 El stă frumos sub bolțile ferestrii
 Purtînd în păr cununa lui de trestii.

.....Și părul lui de aur moale
 Pe umeri cade îndoios, înflat
 Ca ceara-i palid... buza lui în jale
 Purta un zîmbet trist, nemîngîiat.....
 Ș-astfel cum sta, mut înger din țării
 Părea un mort frumos cu ochii vii.

— O vin cu mine, scumpă 'n fundul mării
 Și în palate splendizi de cristal,
 Cînd vîntu-a trece peste-a apeî arii
 Tu-i auzi cîntarea lui pe val.
 Ți-i închina viața ta visării,
 Veî fi Oceanului monarchul pal
 Și în palate de mărgean și profir
 Cu bolți lucrata numa'n aur d'Ofir !

— Ca să-mî ajungî nevrednica-mî iubire
 Ai părăsit al cerurilor cort,
 Dar nu e chipul tău cel peste fire
 Ce 'n fundul sufletului meu îl port.

1) «Trăgînd în noapte miros de cîmpii», — e notat alături un alt șir.

O geniul meu, mî-e frig l'a ta privire,
 Eû palpit de viață — tu ești mort ;
 Cu nemurirea ta tu nu mă 'nveți,
 Acum mă arzî, acuma mă îngheți.

Nu... om să fii, om trecător ca mine,
 Cu slăbiciunea sufletului nost,
 Să-ți înțeleg tot sufletul din tine
 Și brațul tău, de-mi-a fi adăpost,
 Să-l știu că-î slab, iubirea că-l susține,
 La om e-un merit, ce la zei n'a fost.
 De mă iubești, să-mî fi de vremea mea,
 Fă-mî dar de nuntă nemurirea ta.

Intunecos și fără de speranță,
 La ea privește geniul în nimb,
 Iși simte inima legată 'n lanț
 În lanțul lumei ce-î cu-o mie limbî,
 «Chiar nemurirea mea, chiar abondanța
 Puterei mele tu o cerî în schimb.
 Eî bine, da! Eû m'oi sui la cer,
 Ca dela Domnul moartea mea s'o cer!

Da moartea! Pentru-o clipă de iubire
 D'eternitatea mea să mă deslege,
 Să văd în juru-mî anii în peire,
 Să am în inima mea moartea rece,
 Să fiu ca spuma mării în sclipire,
 Să văd cum trec cu vremea, care trece. —
 O mult ceruși, prea mult — și totuș ție
 Ți 'nchin splendori, putere, vecinicie.

La cer se 'nalță el pe bolta mare,
 Cu-aripe lunge curățînd seninul,
 Privește'n jos castelul în splendoare
 L'apucă dorul inimei, suspinul.
 — Ah! ce-ai cerut, femeie trecătoare,
 Femeie scumpă, ca să-mî mingăi chinul.
 Deasupra lumei risipite'n șoapte
 El se înnalță-un curcubeu de noapte.

Pe cum o floare ar eși din surii
 Și morții munți, din piatra lor uscată,
 Astfel copila învioșază nuriî,

Pe cînd în bolta geamului s'arată
 Copil al apei, cerului, pădurii
 A lumii 'ntregi mai drăgălașă fată.
 Ea-ascultă pe al primăverei oaspăt
 În dimineața ce-î zimbește proaspăt.

Imprăștiată fulgerează roua
 În viorii, strălucitoare boabe,
 Țărina 'nvie 'nprimăvară nouă
 Răcoarea vîntului ca miros de-ape
 Păreă a fi ploat, deși nu plouă,
 Decît lumină, ce nu mai încape.
 Cu gura, fața, ochii ei ea rîde,
 Privind în soare, în clipiri îi inchide.

În dimineața clară ca oglinda
 La toți s'arată tînărul Florin,
 În jur de ziduri calul și-l colindă
 Iși simte inima umflată 'n sin,
 Dar poarta 'nchisă-î, poate s-o tot prindă,
 Ea nu se mișcă 'n negrele-î țîțini.
 Ci el fereastra cum văzù crăpată
 Aruncă 'n ea cu floarea fermecată.

Pe-atuncî copila împletea cunună
 Din flori de aur și din diamante,
 Din cărți o soață-a-ei îi stă să-î spună
 C'al ei noroc purtatu-î de un fante.
 Cînd floarea îi căzù 'n poală — ea nebună
 O sărută, svirlind pe celelante
 Ș-o mirosi cu gura-abia deschisă
 Și ochii ei plutiau în miș de vise.

Ea alergă cu grabă la fereastă,
 Să vadă dacă vîntul nu-î aduce
 Și alte flori, așa frumoase c'asta,
 Dar de 'ngăimare ochiul ei străluce
 Și surizînd ea rumenește, casta,
 Cînd vede-un tînăr lingă poartă 'n cruce.
 Și el o vede și în mîndru glasu-î
 El îi vorbi, oprindu-și calea 'n pasu-î.

— «Ah te-am văzut, mi te-am văzut în fine
 Copil cu ochi albaștri 'n tunecime

Cu-a tale gene de amor dulci și fine
 Cu-al tău suris de-o gingașă cruzime,
 Ah aș muri de-atit noroc și bine,
 Căci te-am văzut, cum nu te-a văzut nime.
 Nu știi, ce-am suferit pin a te ajunge,
 Copil frumos, ca luna nopții lunge!

— Ah vin' cu mine, vin' în a mea țară,
 Casteluri am, grădini adinc-frumoase,
 Sub pasul tău coroană'mi seculară
 Mi-o pun, mă plec, sunt sclavul tău frumoasă.
 Am pietre scumpe în a mea comoară,
 Mai multe decît tată'ți are aur.
 Ș'aur mai mult, de cît argint el are
 Ș-a tale's toate, scumpă, mindră floare.

Ea îl privi cu ochiul plin de milă,
 I-ar fi vorbit cuvîntul de pe gură,
 În fața lui ea nu-și mai face silă.
 Un leșin parcă inima i-o fură,
 Și trist privește tinăra copilă
 Cumpliții muri și poartă... Din ochii-i cură
 Un fir senin de lacrimi; ea își strînge
 Cu-a ei mînuțe inima și plînge...

El cum o vede astfel în fereastră
 Ș-aruncă ochiū-adinc și nobil, mare
 Și drum el dă la pasărea măiastră,
 Aripele'și întinde, vrînd să sboare,
 Din ce în ce și-'ntinde aripa-albastră
 Din ce în ce se face tot mai mare,
 Incît doar din mărimea unei vrăbii
 Ea semăna acum unei corăbii.

Copila mea — îi zise — nu te teme,
 Pe mulți am dus cu inimă doritoare,
 Ca vîntu 'n fugă cu bătrîna vreme
 Prin țări o mie peste sfînta mare.
 Nu vezi, Florin nici ști cum să te cheme,
 Atit de mult iubirea lui îl doare.
 De-aceia svirle 'n laturî ac și caer
 Și să te 'ncrezi corabiei de aer.

Ea se sui pe-aripă, 'ntinzînd mîna
 Ca și cînd ar fi vrut ca să se ție
 Și'ncet coboară paserea streină
 Pe-a lui Florin amabilă soție,
 Pe cal ridică sarcina lui lină,
 La pieptul lui ar vrea în veci s'o ție
 Se uită 'n ochi-î, dînd la calu-î pînten
 Și-acesta vîntului s'așterne sprinten.

În vremea-aceea smeul se suise
 La cer, cu aripele lungi întinse,
 Culege 'n cale-î blindele surise
 A mii de stele, ce sboară ca ninse,
 La tronul cel etern pe scări deschise
 Staă mindre geniî cu lumină 'ncinse.
 L'a *Lui* picioare în ghenunchi s'așterne
 Și 'ndreaptă ruga-î milei cei eterne.

O Adonai! al cărui gînd e lumea
 Și pentru care toate sunt de față,
 Ascultă-mi ruga, șterge al meu nume
 Din a veciei carte mult măreață.
 Deși te-adoră stele, mări în spume,
 Un univers cu vocea îndrăsneată,
 Toate ce-aū fost, ce sunt, ce 'ți nasc în cale
 N'ajung nici umbra măreției tale.

Ce-ți pasă ție dac'a fi cu unul
 În lume mai puțin spre lauda ta
 Ascultă-mi ruga, tu, Eternul, Bunul,
 Și sfarmă 'n aschiî vecinicia mea!
 Pe-o muritoare eū iubesc, nebunul,
 Și muritor voesc a fi ca ea
 Ș'atîta dor, durere simt în mine
 Încît nu pot s'o port și mor mai bine.

— Tu-î pismuiești... și pismuiești aceia,
 Ce ei în lume numesc fericire —
 Aū nu ți-e milă cînd privești scînteia,
 Cumcă la soare e a [ei] pornire?
 Astfel și ei își aruncar' ideia,
 Dorința, păsul, în nemărginire,
 Dar cum scînteii se sting în drum spre soare
 Astfel și omu-aspiră deși¹⁾ moare.

1) Forma întîia: «pină» și nu «deși».

Căci să fi? să vezi, că sub blesteme
 De ură e 'nferat umanul nume,
 Să ai de semenul tău a te teme,
 Să fi ca spuma, fuga unei spume,
 Sermane inimă închegate 'n vreme,
 Sermane patimi, aruncate 'n lume
 Și să mă blestemî, să mă 'ntrebî: ce drept
 Avu-î să-'ți pun o inimă în piept!

Pe-o clipă 'n mijlocul eternității
 Să deschizi ochii tăi mareți și clari,
 Să măsurî toate visele vieții,
 Simțind încet cum iarăși redisparî,
 Să parî un fir de colb în raza vieții,
 Și în părerea[ți] pe-un moment să parî,
 Să fii ca și cînd n'ai fi... Intre ieri
 Și mirî o clipă... Oare știi ce cerî?

Ce-î omul, de-a căruia iubire
 Atirni lumina vieții tale-eterne?
 O undă e, avînd a undeî fire
 Și în nimicuri zilele 'și dișterne.
 Pămîntul dă tărie nălucirii
 Și umbra-î drumul gliei ce s-așterne
 Sub pasul lui... Căci lutul în el crește,
 Lutul il naște, lutul îl primește.

Și acest drum al pulbereî, peireî,
 Ce ca pe-un plan l'am zugrăvit, ca mine
 Nimic fiind, l'am închinat murireî,
 În van s'acopere, oprind ruina,
 Nimic etern în tremurul sclipireî;
 În van adun' și-și grămădesc lumina
 În cărți și scrieri, și în van ș'acață
 De vis etern sărmana lor viață.

Și tu ca ei voiești a fi, demone,
 Tu, care nici nu ești a mea făptură;
 În ce sfințești a cerului colone
 Cu glasul mindru de eternă gură,
 Cuvînt curat ce-a existat, Eone,
 Cînd Universul era ceață sură?
 Să-'ți numeri anii după mersul lumii
 Pentru-o femeie? — Vezi iubirea cum îi:

Intr'adevăr. în adinca depărtare
 Văzù călări pe fata cu Florin.
 Odată ochiul lui cel mare
 Și sfint ș-adînc de lacrimi este plin,
 Ce cad tăind nemărginirea 'n mare,
 Mărgăritari frumoși și mari devin.
 Incet bătînd din aripî maiestos,
 Geniul mîndru se pornește 'n jos.

Cu fața tristă le privi în urmă
 'Și 'ntinde mina ca după or ce-î dus.
 În fundul lumei, unde apa scurmă
 Al mării sin, — acolo-o-ar fi dus —
 Dacă'l iubia... Acuma plînsu-și curmă:
 «Fiți fericiți, — cu glasu-î stîns a spus —
 Atît de fericiți, cît viața toată
 Un chin s'aveți: *de-a nu muri de-odată!*»

JOS ÎN VALE PE-UN PIETROÎ

Jos în vale pe-un pietroî
 Șede-un codobăturoî
 Și minîncă usturoî
 Și nu se mai satură
 Cu-a lui codobatură.

V.
POVEȘTI ÎN PROSĂ

FĂT-FRUMOS DIN LACRIMA

În vremea veche, pe cînd oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decît în germenii viitorului, pe cînd Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pămîntului, — în vremea veche trăia un Împărat întunecat și gînditor ca miează-noaptea și avea o Împărăteasă tinăra și zîmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cinci-zeci de ani de cînd Împăratul purta războiul c'un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de singe. Cinci-zeci de ani, și numai Împăratul trăia, singur, ca un leu îmbătrînit, slăbit de lupte și suferințe, — Împărat, ce'n vieța lui nu risese nicî o dată, care nu zîmbea nicî la cîntecul nevinovat al copilului, nicî la surîsul plin de amor al soției lui tinere, nicî la poveștile bătrîne și glumețe ale ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi. Se simțea slab, se simțea murind și n'avea cui să lese moștenirea urei lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lingă Împărăteasa tinăra — pat aurit, însă pustiul și nebine-cuvîntat. Trist mergea în războiul cu inima neimblînzită, — și Împărăteasa rămasă singură, plîngea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei cel galben, ca aurul cel mai frumos, cădea pe sîniile ei albe și rotunde — și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lungi cearcăne vinete se trăgeau împrejurul ochilor, și vine albastre se trăgeau pe fața ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se arunca pe treptele de piatră ale unei bolte în zid, în care veghea, de asupra unei can-

---

¹⁾ Apărută mai întîi în *Convorbiri Literare* An. IV (1870—1871.)

dele fumegînde, icoana îmbrăcată în argint a Maicei durerilor. Înduplecată de rugăciunile Împărătesei îngenunchiate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată mărirea ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adîncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă și Împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălaiu ca razele lunei. Împăratul surise, soarele surise și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, în cît trei zile n'a fost noapte, ci numai senin și veselie; vinul curgea din buți sparte și chiotele despicau bolta ceriului.

Și-i puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă.

Și crescû și se făcu mare ca brazilii codrilor. Creștea într'o lună cit alții într'un an.

Cînd era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta ceriului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse în două. Atunci puse să-i facă altul mai greu — îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunei; căzînd din nori nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el singur cu oștile Împăratului, cel dușmănia pe tată-său. Puse pe trupul său hainele de păstoriu, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mîndră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgelile rupte de la gîturile fetelor de împărați, își puse în briul verde un fluer de doine și altul de hore și, cînd era soarele de două sulițe pe ceriū, a plecat în lumea largă și'n toiul lui voinic.

Pe drum horia și doinia, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimiau auzindu-i cîntecule, apele își ridicau valurile mai sus ca să'l asculte, izvoarele își tulburau adîncul, ca să-și asvirle afară undele lor, pentru ca fie-care din unde să-l audă, fie-care din ele să poată cînta ca dinsul, cînd vor șopti văilor și florilor.

Riurile ce ciorăiau mai jos de briele melancolicelor stînce, învățau de la păstoriul împărat doina iubirilor, iar vulturii ce staū amuțiți pe creștetele seci și sure ale stîncilor nalte, învățau de la el țipetul cel plîns al jalei.

Stăteau toate uimite pe cînd trecea păstorașul împărat, doinind și horind; ochii cei negri ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor; și'n piepturile păstorilor tineri, răzimați c'un cot de-o stîncă și c'o mîna pe bită, încolția un dor mai adînc, mai întunecos, mai mare, — dorul voiniciei!

Toate stăteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cîntecul dorul inimei lui și cu ochii buzduganul, ce sclipia prin noură și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năsdăvană.

Cînd era'nspre seara zilei a treia, buzduganul căzind, se isbi de o poartă de aramă și făcū un vuet puternic și lung. Poarta era sfîrîmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindia într'un lac mare și limpede, ca seninul ceriului. În fundul lui, se vedea sclipind, de limpede ce era, un năsip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarand încunjurat de un crîng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mîndru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă, — atit de lucie, în cît în ziduri resfrîngea ca'ntr'o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țermuri. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lingă poartă; și'n aerul cel curat al serei tremuraū din palat cintece mîndre și senine. Făt-Frumos se sui în luntre și vislind, ajunsese pină la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și'n fie-care braț ardea cite o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era naltă, susținută de stîlpî și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mîndră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din cite un singur mărgăritariū mare; — ear boierii ce șă-deaū la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereței și voioși ca horele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea într'un cerc de aur, bătut cu diamante și cu hainele strălucite era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mîndru era Făt-Frumos.

— Bine-ai venit Făt-Frumos! — zise Impăratul; am auzit de tine, da de văzut nu te-am văzut.

— Bine te-am găsit Impărate, dar mă tem că nu te-oiu lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

— Ba n'am viclenit asupra tatălui tău, ci tot-de'a-una m'am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m'oiu bate. Ci mai bine oiu spune lăutarilor să zică și cuparilor să împle cupele cu vin și om lega frăție de cruce pe cit om fi și om trăi.

Și se sărutară feciorii de 'mpărați în urările boierilor, și beură și se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos: De cine 'n lume te temi tu mai mult?

— De nime 'n lumea asta, afară de Dumnezeu. Dar tu?

— Eū iar de nime, afară numai de Dumnezeu și de mama pădurilor. O babă bătrână și urită, care îmblă prin împărăția mea de mină cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă, satele să risipesc, tirgurile cad năruite. Mers-am eū asupra ei cu bătălie, dar n'am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să staū la 'nvoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecelea din copiii supușilor mei. Și azi vine ca să-și iee birul.

Cind sună mează-noapte, fețele mesenilor se posomoriră; căci pe mează-noapte călare cu aripī vîntoase, cu fața sbricită ca o stincă puhavă și scobită de părae, c'o pădure'n loc de păr, urla prin aerul cernit mama pădurilor cea nebuună. Ochii ei un hău căscat, dinții ei șiruri de pietre de mori.

Cum venia vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc și o trînti cu toată puterea într'o piuă mare de piatră: peste piuă prăvăli o bucată de stincă, pe care o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru baba șuera și se zmulgea ca vîntul închis — dar nu-i folosia nimica.

Veni iar la ospăț. Cind prin bolțile ferestrelor, la lumina lunei, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama pădurilor, neputînd să iasă, trecea peste apă cu piuă cu tot și-i brăzda fața in dealuri. Și fugea mereū, o stincă de piatră

îndrăcită, rupîndu-și cale prin păduri, brăzdînd pămîntul cu dîră lungă, pînă ce se făcù nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi luîndu-și buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dira de piuă, pînă ce ajunse lîngă o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina lunei în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșie-închise și albe, iar printre ele roiau fluturi ușori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cîntec nesfirșit, încet, dulce ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa. Lîngă prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nour de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate pe cînd o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunei, ea părea muiată într'un aer de aur. Degetele ei, ca din ceară albă, torcea un fir de aur și dintr'un fuior de o lînă ca argintul, torcea un fir de o mătasă albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreera aerul, de cît a fi tort.

La sgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata 'și ridică ochii albaștri ca undele lacului.

— Bine-ai venit Făt-Frumos,— zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși — cit e de mult de cînd te-am visat! — Pe cînd degetele mele torcea un fir, gîndurile mele torcea un vis, un vis frumos, în care eă mă iubiam cu tine, Făt-Frumos; din fuior de argint torceam și eram să-ți țes o haină urzită în descîntece, bătută'n fericire; s'o porți... să te iubești cu mine. Din tortul meu ți-ași face o haină, din zilele mele o viață plină de desmerdări.

Ast-fel cum privia umilită la el, fusul îi scăpă din mînă, și furca căzù alături cu ea. Ea se sculă — și, ca rușinată de cele ce zisese, mînele ei spînzurau în jos ca la un copil vinovat și ochii ei cei mari se plecară.— El se apropiă de ea, c'o mînă îi cuprinse mijlocul, iar cu cea-laltă îi desmerdă încet fruntea și părul, și-i șopti: «Ce frumoasă ești tu, ce dragă'mi ești! A cui ești tu, fata mea?»

— A mamei pădurilor — răspunse ea, suspinînd — mă vei iubi tu acuma, cînd știi a cui sunt? Ea încunjură cu amîn-

două brațele ei goale grumazul lui și se uită lung la el, în ochii lui.

— Ce-mi pasă a cui ești? — zise el— destul că te iubesc!

— Dacă mă iubești, să fugim atuncia— zise ea, lipindu-se mai tare de peptul lui. Dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omori, și dacă ai muri tu, eu aș nebuni, ori aș muri și eu.

— N'aibî frică, zise el zimbînd și desfăcîndu-se din brațele ei.—Unde-î mumă-ta?

— De cînd a venit se zbućiumă în piua în care-ai încuiat'o tu și roade cu colțiî la lanțurile, ce-o închid.

— Ce-mi pasă, zise el, repezindu-se să vadă unde-î.

— Făt-Frumos — zise fata — și două lacrimi mari străluciră în ochii ei — nu te duce încă. Să te învăț eu ce să facem ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buțele aste două? Una-î cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, cînd se luptă cu vrăjmașii ei, strigă cînd obosește: «Stăi, să mai bem cîte-o leacă de apă!» Apoi ea bea putere, în vreme ce dușmanul ei numai apă. De-aceea noi le mutăm din loc, ea nu va ști și va bea numai apă în vremea luptei cu tine.—Precum aș zis, așa aș și făcut.

El se rezezi după casă. «Ce faci babă?» strigă el.

Baba de venin se smulse o-dată din piua 'n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare pînă 'n nori.

— A! bine că mi-ai venit Făt-Frumos—zise ea, făcîndu-se iar scurtă — ia acum hai la luptă, acu om vedea, cine-î mai tare.

— Hai!—zise Făt-Frumos.

Baba 'l apucă de mijloc, se lungi repezindu-se cu el pînă 'n nori, apoi il isbi de pămînt și-l băgă în țărîna pînă 'n glezne.

Făt-Frumos o isbi pe ea și o băgă 'n pămînt pînă 'n ghe-nunchi.

— Stăi, să mai bem apă — zise mama pădurilor, ostenită.

Stătură și răsufară. Baba beu apă, Făt-Frumos beu putere, și-un fel de foc nestins îi cutreeră cu fiorî de răcoare toți mușchii și toate vinele lui cele slăbite.

C'o putere îndoită, cu brațe de fier o zmuci pe babă de

mijloc și-o băgă 'n pământ pînă 'n git. Apoi o izbi cu buz-duganul în cap și-î risipi creerii.—Cerul încărungi de nourî, vîntul începù a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor ei. Șerpî roșii rupeau tresărind poala neagră a nourilor, apele păreau că latră, numai tunetul cînta adînc, ca un proroc al pierzării. Prin acel întunec des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mîinile ridicate și palidă. El se apropia de ea și-o cuprinse cu brațele lui. Ea căzù ca moartă de groază pe pieptul lui și mîinele ei reci s'ascuseră în sînul lui. Ca să se treziască, el îi sărută ochii. Nourii se rupeau bucăți pe cer—luna, roșie ca focul, se ivia prin spărturile lor risipite; — iar pe sînul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloriau două stele albastre, limpezî și uimite — ochii miresei lui. El o luă pe brațe și începù să fugă cu ea prin furtună. Ea-și culcase capul în sînul lui și părea că adormise. Ajuns lingă grădina Împăratului, el o puse 'n luntre, ducînd-o ca într'un leagăn peste lac, smulse earbă, fin, cu miros și flori din grădină și-î clădi un pat, în care-o așeză ca 'ntr'un cuib.

Soarele, eșind din răsărit, privia la ei cu drag. Hainele ei umede de ploaie se lipise de membrele dulci și rotunde, fața ei de o paloare umedă ca ciara cea albă, mîinele mici și unite pe pept, părul despletit și răsfrat pe sîn, ochii mari, închiși și adînciți în frunte, ast-feliu ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă și albă, Făt-Frumos presără cite-va flori albastre, apoi șezù alături cu ea și'ncepù a doini încet. Ceriul limpede — o mare, soarele o față de foc, erburile înprospătate, mirosul cel umed al florilor învioșate o făceau să doarmă mult și lin, însoțită în calea visurilor ei de glasul cel plîns al fluerului. Cînd era soarele în ameză firea tăcea, și Făt-Frumos asculta liniștita ei răsufare, caldă și umedă. Incet se plecă la obrazul ei și-o sărută. Atunci ea deschise ochii încă plini de visuri și întinzîndu-se somnu-roasă, zise încet și zimbînd: Tu aici ești?

— Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? — zise el

maî lăcrămînd de fericire. Cum şedea el lingă ea, ea'şi întinse un braţ şi-i cuprinse mijlocul.

— Haî, scoală, zise el, desmerdînd-o — e ziua 'nameazamare. Ea se sculă, îşi netezi părul de pe frunte şi-l dete pe spate. El îi cuprinse mijlocul — ea-i încunjură grumazul — şi astfeliu trecură printre straturile de florî şi intrară în palatul de marmoră al Impăratului.

El o duse la Impăratul şi i-o arătă spuindu-i că-i mireasa lui. Impăratul zimbi, apoi luă de mină pe Făt-Frumos, ca şi cînd ar fi vrut să-i spue ceva în taină şi-l trase la o fereastră mare, pe care vedea lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numai se uită uimit pe luciul lacului şi ochii i se umplură de lacrimi. O lebedă îşi înălţase aripile ca pe nişte pinze de argint şi cu capul cufundat în apă sfişiea faţa senina a lacului.

— Plingî, Impărate? — zise Făt-Frumos — de ce?

— Făt-Frumos, — zise Impăratul — binele ce mi l'ai făcut mie, nu ţi-l pot plăti nici cu lumina ochilor, orî-cît de scumpă mi-ar fi, şi cu toate astea vin să-ţi cer şi mai mult.

— Ce Impărate?

— Vezi tu lebeda cea îndrăgită de unde? — Tinăr fiind, aşi trebui să fiu îndrăgit de viaţă şi cu toate astea, de cite orî am vrut să-mî fac samă. Iubesc o fată frumoasă cu ochii gînditori, dulce ca visele mării — fata Genarului, om mindru şi sălbatic, ce'şi petrece viaţa vînd prin păduri bătrîne. O, cât e de aspru el, cit e de frumoasă fata lui! Orî-ce încercare de-a o răpi a fost deşartă. Incearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăţia de cruce, ca orî-căruî voinic, maî scumpă decît mireasa.

— Impărate, prea-luminate, din cite noroace ai avut, unul a fost maî mare de cit toate: acela că Făt-Frumos ţi-i frate de cruce. Haî, că mă duc eû să răpesc pe fata Genarului.

Şi-şi luă cai ageri, cai cu sufletul de vînt Făt-Frumos, şi era să plece. Atunci mireasa lui — Ileana o chiema — îi zise încet la urechie, sărutîndu-l cu dulce: «Nu uita Făt-Frumos, că pe cit vei fi tu departe, eû oiû tot plînge».

El se uită cu milă la ea, o mîngie — dar apoi desfăcîn-

du-se de îmbrătoșerile ei se avintă pe șeaua calului și plecă în lume.

Trecea prin codri pustii, trecea prin munți cu fruntea ninsă și când răsăria dintre stînci bătrîne luna cea palidă ca fața unei fete moarte, atunci vedea din cînd în cînd cîte-o streanță uriașă atîrnată de ceriū, ce înconjura cu poalele ei virful vre-unui munte — o noapte sfirticată, un trecut în ruină, un castel numai petre și ziduri sparte.

Cînd se lumineă de ziuă, Făt-Frumos vede că șirul munților dă într'o mare verde și întinsă, ce trăește în mii de valuri senine, strălucite, cari treeră aria mării încet și melodios, pînă unde ochiul se perde în albastrul ceriului și în verdele mării. În capătul șirului de munți, drept asupra mării, se oglindia în fundul ei o măreață stîncă de granit, din care răsăria, ca un cuib alb, o cetate frumoasă, care de albă ce era, părea poleită cu argint. Din zidurile arcate răsăriau ferestre strălucite, iar dintr'o fereastră deschisă se zăria printre oale de flori un cap de fată oacheș și visător, ca o noapte de vară. Era fata Genarului.

— Bine-ai venit Făt-Frumos — zise ea, sărînd de la fereastră și deschizînd porțile mărețului castel, unde ea locuia singură ca un geniū într'un pustiū — astă noapte mi se părea că vorbesc c'o stea și steaua mi-a spus că vii din partea Impăratului, ce mă iubește.

În sala cea mare a castelului, în cenușa vetrei, veghea un motan cu șapte capete, care cînd urla dintr'un cap, s'auzia cale de-o zi, iar cînd urla din cîte șapte, s'auzia cale de șap. zile.

Genarul pierdut în sălbatecile sale vinători, se depărtase cale de-o zi.

Făt-Frumos luă fata'n brațe și punînd'o pe cal, zburău amîndoi prin pustiul lungului mării ca două abia văzute închiegări ale văzduhului.

Dar Genarul, om nalt și puternic, avea un căl năzdrăvan cu două inimă. Motanul din castel mieună dintr'un cap, iar calul Genarului necheză cu vocea lui de bronz.

— Ce e? — îl întrebă Genarul pe calul năzdrăvan — ți s'a urit cu binele?

— Nu mi s'a urit mie cu binele, ci de tine-î rău. Făt-Frumos ți-a furat fata.

— Trebuie să ne grăbim mult ca să-î ajungem?

— Să ne grăbim și nu prea, pentru că-î putem ajunge. -- Genarul încălecă și zbură ca spaima cea bătrână în urma fugiților. În curind îi și ajunse. — Să se bată cu el, Făt-Frumos nu putea, pentru că Genarul era creștin și puterea lui nu era în duhurile iutunerecului, ci în Dumnezeu.

— Făt-Frumos,— zise Genarul,— mult ești frumos și mie milă de tine. De astă-dată nu-ți fac nimica, dar de altă dată... ține minte!—Și luându-și fata alătura cu el, peri în vînt, ca și cînd nu mai fusese.

Dar Făt-Frumos era voinic și știa drumul înapoi. El se reîntoarce și găsi pe fată iar singură, însă mai palidă și mai plînsă; ea părea și mai frumoasă. Genarul era dus iar la vinătoarele cale de două zile. — Făt-Frumos luă alți doi cai chiar din grajdul Genarului.

Astă-dată plecară noaptea. Ei fugiau cum fug razele luni peste adincele valuri ale mării, fugiau prin noaptea pustie și rece ca două visuri dragi; și prin fuga lor auziau mieau-tele lungi și îndoite ale motanului din vatra castelului. Apoi li se păru că nu mai pot merge, asemenea celor ce vor să fugă în vis și cu toate acestea nu pot. Apoi un nour de colb îi cuprinse, căci Genarul venia în fuga calului, de rupea pămîntul.

Fața lui era înfricoșată, privirea cruntă. Fără de a zice o vorbă, el apucă pe Făt-Frumos și-l azvirli în nourii cei negri și plini de furtună ai cerului. Apoi dispăru cu fată cu tot.

Făt-Frumos ars de fulgere—nu căzu din el de cît o mină de cenușă în nisipul cel fierbinte și sec al pustiiului. Dar din cenușa lui se făcu un izvor limpede ce curgea pe un nisip de diamant; pe lîngă el arbori nalți, verzi, stufoși răspîndeau o umbră răcorită și mirositoare. Dacă cine-va ar fi priceput glasul izvorului, ar fi înțeles că jălea într'o lungă doină—pe Ileana, Impărăteasa cea bălăe a lui Făt-Frumos. Dar cine să

înțeleagă glasul izvorului într'un pustiū, unde pînă atunci nu călcase picior de om ?

Dar pe vremea aceia Domnul umblă încă pe pămînt. Intr'o zi se vedeau doi oameni călătorind prin pustiū. Hainele și fața unuia strălucia ca alba lumină a soarelui; celălalt mai umilit, nu părea de cît umbra celui luminat. Erau Domnul și St. Petrea. Picioarele lor înfierbîntate de nisipul pustiului călcară atunci în *răcoarele* și limpedele păriu ce curgea din izvor. Prin cursul apei cu gleznele lor sfășiau valurile pînă la umbratul lor izvor. Acolo Domnul beu din apă și-și spălă fața sa cea sfîntă și luminată și minele sale făcătoare de minuni. Apoi șezură amîndoi în umbră, Domnul cugetînd la tatăl său din ceriū și St. Petrea ascultînd pe cugete doina izvorului plîngătoriū. Cînd se sculară spre a merge mai departe, zise St. Petrea: «Doamne, fă ca acest isvor să fie ce a fost mai înainte». — «Amin»! zise Domnul ridicînd mîna sa cea sfîntă, după care apoi se depărtă în spre mare, fără a mai privi înapoi.

Ca prin farmec, peri izvorul și copacii și Făt-Frumos, trezit ca dintr'un somn lung, se uită împrejur. Atunci văzu chipul cel luminat al Domnului, ce mergea pe valurile mării, cari se plecau înaintea lui, întocmai ca pe uscat, și pe St. Petrea, care mergînd în urma lui și învins de firea lui cea omenească, se uita înapoia sa și-i făcea lui Făt-Frumos din cap.— Făt-Frumos îi urmări cu ochii pînă ce chipul lui St. Petre se risipi în depărtare și nu se vedea de cît chipul strălucit al Domnului aruncînd o dungă de lumină pe luciul apei, astfel încît, dacă soarele n'ar fi fost în ameză, ai fi crezut că soarele apune! — El înțelese minunea învierii sale și înghe-nunchea în spre apusul aceluī soare dumnezeesc.

Dar apoi își aduse aminte că făgăduise a răpi pe fata Genarului, și ceea ce făgăduște voinicul anevoie o lasă nefăcută.

Deci se porni și în spre sară ajunse la castelul Genarului ce strălucia în întunerecul serei ca o uriașă umbră. El intră în casă... fata Genarului plîngea. — Dar cînd îl văzū, fața ei se 'nsenină, cum se 'nsenină o undă de o rază.

El îi povesti cum înviase, atunci ea-î zise: «De răpit nu mă poți răpi, pînă ce nu-î avea un cal asemenea cu acela ce-l are tatăl meu, pentru c'acela are două inimi; dar eū am să-l întreb în astă sară de unde-și are calul, ca să poți și tu să capeți unul ca acela. Pînă atunci însă, pentru ca să nu te atle tatăl meu, eū te voiū preface într'o floare». El șezū pe un scaun, iar ea șopti o vrajă dulce și cum îl sărută pe frunte el se prefăcū într'o floare roșie închisă ca vișina coaptă. Ea'l puse între florile din fereastă și cînta de veselie de resuna castelul tatălui ei.

Atunci intră și Genarul.

— Veselă, fata mea? și de ce ești veselă?—întrebă el.

— Pentru că nu mai este Făt-Frumos, ca să mă răpiască, răspuse ea rizînd.

Se puseră la cină.

— Tată — întrebă fata — de unde ai calul D-tale, cu care umbli la vînat?

— La ce-ți trebuie s'o știi? zise el încruntînd sprîncenele.

— Știi prea bine — răspuse fata, — că nu vreaū ca s'o știū, de cît numai iac'-așa ca s'o știū, pentru c'acu nu mai e Făt-Frumos să mă răpiască.

— Știi tu, că nu mă împotrivesc ție nici odată — zise Genarul.

«Departa de-aicea, lîngă mare șede o babă care are șapte iepe. Ea ține oameni, cari să i le păziască un an, (cu toate că anul ei nu e de cît de trei zile) și dacā cine-va i le păzește bine, ea-l pune să-și aleagā, drept răsplată, un mînz, iar de nu, îl omoară și-î pune capul într'un par. Chiar însă dacā păzește cine-va bine iepele, totuși ea îl viclenește pe om, căci scoate inimile din caii toți și le pune într'unul singur, în cît cel ce-a păzit, alege mai în tot-d'a-una un cal fără inimă, care-î mai rău de cît unul de rînd... Ești mulțămită, fata mea?

— Mulțămită — răspuse ea, zimbînd.

Tot o dată însă Genarul îi aruncă în față o batistă roșie, ușoară, mirositoare. Fata se uită mult în ochii tatălui său, ca un om care se deșteaptă dintr'un vis, de care nu-și poate aduce

aminte. Ea uitase tot ce-î spusese tată-său. Inșă floarea din fereastră veghea printre frunzele ei, ca o stea roșie prin încrețiturile unui nor.

A doua zi Genarul plecă iară-și des dimineată la vînătoare.

Fata sărută murmurînd floarea roșie și Făt-Frumos născu ca din nimica înaintea ei.

— Ei, știi ce-va? o întrebă el.

— Nu știu nimica zise ea tristă și punînd dosul mînei pe fruntea ei — am uitat tot.

Inșă eū am auzit tot — zise el. — Rămii cu bine, fata mea, în curînd ne vom vedea iar.

Ei încălecă pe un cal și dispărū în pustiuri.

În arșița cea dogoritoare a zilei văzū aproape de pădure un țîntariū zvircolindu-să în nisipul cel fierbinte. Făt-Frumos — zise țîntariul — ia-mă de mă du până 'n pădure, că țî-oiū prinde și eū bine. Sunt Impăratul țîntarilor. — Făt-Frumos îl duse pînă în pădurea prin care era să treacă.

Eșînd din pădure trecū iar prin pustiū de-a lungul mării și văzū un rac atit de ars de soare, încit nu mai avea nici putere să se mai întoarcă înapoi... Făt-Frumos — zise el — aruncă-mă 'n mare, că țî-oiū prinde și eū bine. Sunt Impăratul racilor! — Făt-Frumos îl aruncă în mare și-și urmă calea.

Cînd înspre sară ajunse la un bordeiū urit și acoperit cu gunoiū de cal. Împrejur gard nu era, ci numai niște lungi țeruse ascuțite, din cari șase aveau fie-care în vîrf cîte un cap, iar al șaptelea fără, se clătina mereū în vînt și zicea: cap! cap! cap!

Pe prispă o babă bătrînă și zbîrcită, culcată pe un cojoc vechiū, sta cu capul ei sur ca cenușa în poalele unei roabe tinere și frumoase care-î căuta în cap.

— Bine v'am găsit zise Făt-Frumos.

— Bine-ai venit flăcăule, zise baba, sculîndu-se. Ce cauți? Vrei să-mi paști ielepe, poate?

— Da.

— Ielepe mele pasc numai noaptea... Uite chiar de-acu

poți să pornești cu ele la păscut... Fată hăi! ia dă tu flăcăului demincatul ce i-am făcut eu și pornește-l.

Alături cu bordeiul era sub pământ o pivniță. El intră în ea și acolo văzu șapte iepe negre strălucite, șapte nopți, cari de cind erau nu zărise încă lumina soarelui. Ele nechează și băteau din picioare.

Nemincat toată ziua, el cină ce-i dăduse baba și apoi, încălecând pe una din iepe, mină pe cele-lalte în aerul întunecos și răcoare al nopții. Dar încet, încet simți cum să strecoară un somn de plumb prin toate vinele lui, ochii i se painjeniră și el căzu ca mort în earba pajiștei. El se trezi pe cind mizea de ziuă. Cind colo — iepele nicăiri. El își credea capul pus în țapă, cind vedea eșind dintr'o pădure în depărtare cele șapte iepe alungate de un roi nemărginit de țințări și un glas subțire'i zise: Mi-ai făcut un bine, ți l'am făcut și eu.

Cind se întoarse cu caii, baba începu să turbe, să răstoarne casa cu susu 'n jos și să bată fata, care nu era de vină.

— Ce ai, mamă? întrebă Făt-Frumos.

— Nimica — zise ea — mi-aū venit și mie toane. Asupra ta n'am nimica... sunt foarte mulțămită. Apoi intrind în grajd, începu să bată caii, țipind: «Ascundeți-vă mai bine bată-v'ar mama lui Dumnezeu, ca să nu vă mai găsiască, ucigă-l crucea și mînince'l moartea!»

A doua zi porni cu caii, dar iar căzu jos și dormi pînă ce miza de ziuă. Desperat, era să ieie lumea în cap cind deodată vede răsărind din fundul mării cei șapte cai, mușcați de o mulțime de raci. — Mi-ai făcut bine — zise un glas — ți l'am făcut și eu. Era Impăratul racilor. — El mină caii 'n spre casă și vede iar o privese ca 'n ziua trecută.

Insă în cursul zilei roaba babei s'apropie de el și-i zise încet, strîngîndu-l de mână: «Eū știū, că tu ești Făt-Frumos. Să nu mai măninci din bucatele, ce-ți fierbe baba, pentru că-s făcute cu *somnoroasă*... Țioiū face eu alt-feliū de bucate».

Fata într'ascuns îi făcu merinde, și'nspre sară, cind era

să plece cu caii, își simți ca prin minune capul treaz. Spre miezul nopții se'ntoarse a casă, mină caii în grajdii, îi încuie și intră în odae. Pe vatra cuptorului în cenușă măi licuriau cîți-va cărbuni. Baba sta întinsă pe laiță și înțepinită ca moartă. El gîndi c'a murit și-o scutură. Ea era ca trunchiul și nu se mișca de loc. El trezi fata ce dormea pe cuptoriu.

— Uite, zise el, ți-a murit baba.

— Aș! asta să moară! — răspunse ea suspinînd. — Adevărat că acum e ca și moartă. Acu'i mează-noaptea... un somn amorțit îi cuprinde trupul... dar sufletul ei cine știe pe la cîte răspintenî stă, cine știe pe cîte căi a vrăjilor umblă. Pină ce cîntă cucoșul ea sugă inimele ce mor ori pustiește sufletul celor nenorociți. — Da, bădică, mine ți se'mplinește anul, ia-mă și pe mine cu d-ta, că ți-oiu fi de mare folos. Eū te voiū scăpa din multe primejdii, pe cari ți le gătește baba.

Ea scoase din fundul unei lăzi hîrbuite și vechi o cute, o perie și o năframă.

A doua zi de dimineață i se împlinise lui Făt-Frumos. Baba trebuia să-i dea unul din cai și-apoi să-l lase să plece cu Dumnezeu. Pe cînd prînziau, baba eși pină în grajdii, scoase inimile din cîte-și șapte caii, spre a le pune pe toate într'un tretin slab, căruia-i priveai prin coaste. Făt-Frumos se sculă de la masă și după îndemnarea babei, se duse să-și aleagă calul ce trebuia să și-l iee. Caii cei fără inimî erau de-un negru strălucit, tretinul cel cu inimile sta culcat într'un colț pe-o movilă de gunoiu.

— Pe acesta-l aleg eū — zise Făt-Frumos, arătînd la calul cel slab.

— Da cum, Doamne iartă-mă, să slujești tu de geaba? — zise baba cea vicleană — cum să nu-ți eî tu dreptul tău? alege-ți unul din caii iști frumoși... ori-care ar fi, ți-l dau.

— Nu, pe acesta-l voiū — zise Făt-Frumos, ținînd la vorba lui.

Baba scirșni din dinți ca apucată, dar apoi își strînse

moara cea hîrbuită de gură, ca să nu easă prin ea veninul ce-î răscolea inima pestriță. — Hai, ia-ți'l, zise'n sfîrșit.

El se urcă pe cal cu buzduganul de-a umere. Părea că fața pustiului se ea după urmele lui și sbura ca un gînd, ca o vijelie printre volburele de nisip, ce se ridicau în urmă-î.

Într'o pădure îl aștepta fata fugită. El o urcă pe cal după dînsul și fugiau mereu.

Noaptea inundase pămîntul cu aerul ei cel negru și răcoare.

— Mă arde 'n spate — zise fata. Făt-Frumos se uită în-napoî. Dintr'o volbură naltă verde, se vedeau nemișcați doi ochi de jăratec, ale căror raze roșii ca focul ars pătrundeau în rărunchii fetei.

— Aruncă peria — zise fata.

Făt-Frumos o ascultă. Și deodată 'n urmă-le văzură că se ridică o pădure, neagră, deasă, mare, înfiorată de un lung freamăt de frunze și de un urlet flămînd de lupi.

— Inainte — strigă Făt-Frumos calului, care sbura asemenea unui demon urmărit de un blăstem prin negura nopții. Luna palidă trecea prin nourii suri ca o față limpede prin mijlocul unor vise turburi și seci.

Făt-Frumos sbură... sbură neconținut.

— Mă arde 'n spate! — zise fata c'un gemăt apăsător, ca și cînd s'ar fi silit mult, ca să nu spue încă.

Făt-Frumos se uită și văzù o bufniță mare și sură, din care nu străluciau de cît ochii roșii, ca două fulgere lănteuite de un nor.

— Aruncă cuteda — zise fata. Făt-Frumos o aruncă. Și deodată se ridică din pămînt un colț sur, drept, neclintit, un uriaș împietrit ca spaima, cu capul atingînd de nori.

Făt-Frumos vijia prin aer așa de iute, în cît i se părea că nu fuge, ci cade din înaltul ceriului într'un adînc nevăzut.

— Mă arde — zise fata.

Baba găurise stîncă într'un loc și trecea prin ea prefăcută într'o funie de fum, a cărei capăt dinainte ardea ca un cărbune.

— Aruncă năframa — zise fata. Făt-Frumos o ascultă.

Și de o dată văzură în urmă-le un luciul întins, limpede, adânc, în a cărui oglindă bălae se scâldea în fund luna de argint și stelele de foc.

Făt-Frumos auzi o vrajă lungă prin aer și se uită prin nouri. Cale de două ceasuri — percută în înaltul cerului — plutia încet, încet prin albastrul tăriei miează-noaptea bătrână cu aripele de aramă.

Cînd baba înotă smintită pe la jumătatea lacului alb, Făt-Frumos aruncă buzduganul în nouri și lovi mează-noaptea în aripă. Ea căzu ca plumbul la pămînt și croncăni jalnic de două-spre-zece ori.

Luna s'ascuse într'un nouri și baba, cuprinsă de somnul ei de fier, se afundă în adîncul cel vrăjit și necunoscut al lacului. Iar în mijlocul lui se ridică o iarbă lungă și neagră. Era sufletul cel osîndit al babei.

— Am scăpat — zise fata.

— Am scăpat — zise calul cel cu șapte inimă.

— Stăpîne, — adăogi calul — tu ai izbit mează-noaptea de a căzut la pămînt cu două ceasuri înainte de vreme și eu simț sub picioarele mele răscolindu-se năsipul. Schelete înmormîntate de volburile năsipului arzător al pustiiilor aș să se scoale, spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acuma. Aerul cel înveninat și rece al sufletelor lor moarte v'ar putea omori. Ci mai bine voi culcați-vă, și eu pin' atuncea m'oi întoarce la mama, ca să mai sug înc'o dată laptele cel de văpaie albă a țitelor ei, pentru ca să mă fac iar frumos și strălucit.

Făt-Frumos îl ascultă. Se dete jos de pe cal și-și așternu mantaua pe năsipul încă ferbinte.

Dar ciudat.. ochii fetei se'nfundase în cap, oasele și încheieturile feței îi eșise afară, pelița din oacheșă se făcuse vinătă, mina grea ca plumbul și rece ca un sloi de ghiață.

— Ce ți-i? o întrebă Făt-Frumos.

— Nimica — nu mi-i nimica, zise ea cu glasul stins; și se culcă în năsip tremurînd ca apucată. Făt-Frumos dădu drumul calului, apoi se culcă pe mantaua ce și-o așternuse.

El adormi; cu toate acestea-î părea că nu adormise. Pelițele de pe lumina ochiului i se roșise ca focul și prin el părea că vedea, cum luna se coborâ încet, mărindu-se spre pământ, pînă ce părea ca o cetate sfîntă și argintie, spînzurată din ceriû, ce tremura strălucită... cu miî de ferestre trandafirî; și din lună se scoborâ la pământ un drum împărătesc, acoperit cu prund de argint și bătut cu pulbere de raze.

Iar din întinsele pustii se răscoliau din năsip schelete nalte... cu capete secî de oase... învălitate în lungî mantale albe, țesute rar din fire de argint, încit prin mantale se zăriaû oasele albite de secăciune. Pe frunțile lor purtaû coroane făcute din fire de raze și din spinî aurîți și lungî... și încălecați pe schelete de cai, mergeaû încet-încet... în lungî și-ruri... dungî mișcătoare de umbre argintii... și urcaû drumul luneî și se perdeaû în palatele înmărmurite ale cetății din lună, prin a căroră ferești se auzia o muzică lunatecă... o muzică de vis.

Atunci i se părû că și fata de lingă el se ridica încet... că trupul ei se risipia în aer, de nu rămîneaû de cît oasele, că inundată de o manta argintie, apucă și ea calea luminoasă, ce ducea în lună. Se ducea în turburea împărăție a umbrelor, de unde venise pe pământ, momită de vrăjile babeî.

Apoi pelița ochilor lui se înverzi... se înnegri — și nu mai văzû nimica.

Cînd deschise ochii, soarele era sus de tot. Fata lipsia și a avea. Dar în pustiul arid necheza calul frumos, strălucit, îmbătăt de lumina aurită a soarelui, pe care el acû o vedea pentru întia dată.

Făt-Frumos se avîntă pe el și'n răstimpul citor-va gînduri fericite ajunse la castelul încolțit al Genarului.

De astă-dată Genarul vîna departe cale de șapte zile.

El o luă pe fată pe cal di'naintea lui. Ea-î cuprinsese gîtul cu brațele ei și-și ascunsese capul în sinul lui, pe cînd poalele lungî ale haineî ei albe atingeaû din sbor năsipul pustiei. Mergeaû așa de iute, în cît i se părea că pustiul și valurile mării fug, iar ei staû pe loc. Și numai încet se auzia motanul meunînd din cite șapte capete.

Pierdut în păduri, Genarul își aude calul nechezînd.

— Ce e? — îl întrebă.

Făt-Frumos îi fură fata, — răspunse calul năzdrăvan.

— Putea-l omorîse? — întrebă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorîse pe Făt-Frumos.

— Nu zău, răspunse calul — pentru c'a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimî, pe cînd eî n'am de cît două.

Genarul își înfipse pîntenii adînc în coastele calului, care fugea scuturîndu-se... ca o vijelie. Cînd îl văzî pe Făt-Frumos în pustiî, zise calului său: «Spune frățîne-tău să-și arunce stăpînul în nourî și să vină la mine, că-l voiî hrăni cu miez de nucă și-l voiî adăpa cu lapte dulce».

Calul Genarului îi necheză i frățîne-său, ceia ce-î spusese — dar frate-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

— Zi frățîne-tău, zise Făt-Frumos calului său — să-și arunce stăpînu în nourî, și l-oiî hrăni cu jăratec și l-oiî adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frățîne-său și acesta svîrli pe Genarul pînă în nourî. Nourîi cerului înmărmuriră și se făcură palat sur și frumos — iar din două gene de nourî se vedeau doi ochî albaștri ca ceriul, ce repezeau fulgere lungî. — Erau ochîi Genarului esilat în împărăția aerului.

Făt-Frumos domoli pasul calului și așeză pe fată pe acela al tătâne-său. O zi încă — și ajunseră în mindra cetate a Impăratului.

Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, și de aceia, cînd se împrăștiă faima venirii lui, ziua-și muia aerul în lumină de sărbătoare și oamenii așteptaî murmurînd la faima venirii lui, cum vuește un lan de griî la suflarea unui vînt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceia Ileana Impărăteasa?

Ea, cum plecase Făt-Frumos, s'a închis într'o grădină cu nalte zidurî de fier și acolea, culcîndu-se pe pietre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plînsse într'o scaldă de aur, așezată lîngă ea, lacrimî curate ca diamantul.

In grădina cu multe straturî, ne-udată și ne-căutată de ni-menî, născură din petriș, sterp din arșița zilei și din secă-

ciunea nopței, flori cu frunze galbene și c'o coloare stinsă și turbure ca turburiile ochi ai morților, florile durerei.

Ochii Împărătesei Ilenei, orbiți de plins, nu mai vedeau nimica; de cit i se părea numai că'n luciul băii, plină de lacrimile ei, vedea ca'n vis chipul mirelui ei iubit. Ci ochii ei două isvoare secate, încetase de a mai vărsa lacrimi. Cine o vedea cu părul ei galben și lung, despletit, — și imprăștiat ca creștii unui mantii de aur, pe sinul ei rece — cine ar fi văzut fața ei de-o durere mută, săpată par'că cu dalta în trăsăturile ei, ar fi gândit că-i o înmărmurită zină a undelelor culcată pe un mormint de prund.

Dar cum auzi vuetul venirii lui, fața ei se însenină; ea luă o mină de lacrimi din baie și stropi grădina. Ca prin farmec foile galbene ale aleelor de arbori și ale straturilor se'nverzira ca smarandul. Florile triste și turbure se'nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, — și din botezul de lacrimi luară numele lăcrămioare.

Împărăteasa cea oarbă și albă umblă încet prin straturi și culese în poale o mulțime de lăcrămioare pe cari apoi așternindu-le lângă baia de aur, făcù un pat de flori.

Atunci intră Făt-Frumos.

Ea s'aruncă la gîtul lui, însă amuțită de bucurie, ea nu putu de cit să'ndrepte asupra-î ochii săi stinși și orbi, cu cari ar fi vrut să-l soarbă în sufletul ei. Apoi ea îl luă de mină și-i arată baia de lacrimi.

Luna limpede înfloria ca o față de aur pe seninul cel adînc al ceriului. În aerul nopței Făt-Frumos își spală fața în baia de lacrimi, apoi învălindu-se în mantaua ce i-o țesuse din raze de lună, se culcă și ea lângă el și visă în vis, că Maica Domnului desprinsese din ceriù două vinete stele ale dimineții și i le așezase pe frunte.

A doua zi, deșteptată, ea vedea.

A treia zi se cunună Împăratul cu fata Genarului.

A patra zi era să fie nunta lui Făt-Frumos.

Un roiù de raze venind din ceriù, a spus lăutarilor cum horesc îngerii cînd se sfințește un sfînt — și roiuri de unde răsărind din inima pămîntului le-a spus cum cîntă ursitorile

cînd urzesc binele oamenilor. Ast-fel lăutarii măestriră hore nalte și urări adînci.

Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritariul, mironosițile viorele și florile toate s'adunară, vorbind fie-care în mirosul ei și ținură sfat lung, cum să fie luminile hainei de mireasă; apoi încredințară taina lor unui curtenitor flutur albastru stropit cu aur. Acesta se duse și flutură în cercuri multe asupra feței miresei, cînd ea dormia și o făcù să vadă într'un vis luciù ca oglinda, cum trebuia să fie 'mbrăcată. Ea zîmbi cînd se visă atît de frumoasă.

Mirele'și puse cămașă de tort de raze de lună, briu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Și se făcù nuntă mîndră și frumoasă, cum n'a fost alta pe fața pămîntului.

Și-aù trăit apoi în pace și în liniște anî mulți și fericiți, iar dac'a fi adevărat, ce zice lumea: că pentru Feți-Frumoși vremea nu vremuește, apoi poate c'or fi trăind și astăzi.

FRUMOASA LUMII

Apoi poveste, poveste, D-zeu la noi sosește, că 'nainte mult mai este. Era odată un vânător și avea trei copii și era sărac-sărac, cit avea, cu atit se ținea, că 'mpuşca cite-o păsăruică, o vindea, ș'atit era hrana lui, săracul. Acu era o pădure pe-acolo pe-aproape, de-î zicea pădurea neagră. Ș-o apucat oamenii din satul cela a zice, că nu poate să se apropie nime de pădurea ceia. Ș-așa era (de) părăsită, că ziceau că la miezul nopții vin draci.

Acu bietul om ist sărac a zis într'o zi cătră femeia lui: Măi femeie, tot o moarte am să mor, i-an să mă duc în pădurea ceia, să văd ce-oî găsi acolo. Așa i-a făcut nevasta o turtă în traistă și s'o pornit d-o luat pușca în spate. Ajungînd el acolo, lui îi era foarte frică... da pe omul sărac săracul il împinge a se duce orî unde, ca să ciștige.

Iacă mergînd el așa ajunge de un copac nalt și stufos strașnic, nu știu cum s'o fi chemat, și vede-o pasăre așa de frumoasă,—era de aur. Acu el ce să facă, că să n'ompuște, s'o poată prinde, ci vînzînd'o vie, mai multe parale ar fi luat. Alungînd el prin copac, ea se viră într'o bortă... ș'o prinde. El n'o mai stătut către noapte, că s'o temut de draci, ci o luat paserea ș'o vinit acasă și-o făcut o cușcă bună i puse pasărea în cușcă.

Acu în ziua ceia, în care a prins'o, era Sămbăta și Duminecă dimineața s'a ouat un ou. Da el zice: Ei, măi femeie, eu n'oî vinde pasărea asta, că ea se ouă și eu oi avea cite-un ou și m'oî hrăni din zi în zi. El ia oul și se duce în tîrg și'l

---

Notă. Variantă la Ispirescu, *Cei trei frați împărați*.

întreabă negustorul, ce ai de vîndut și cît ceri?—Am un ou și cer o mie de lei. Dar un jidan zice — tot eî is măi întregî! — ia să vād oul. Cînd vede oul cel de aur — făcea măi mult de cît o mie de lei — îi dă mia de lei. Cumpără cele trebuincioase pentru copii și femeie și se duce acasă. Da pe gușa paserii era ceva scris, da omul nu știa carte.

Cînd în a doua Duminecă iar s'a ouat un ou de aur. Și el s'o dus și iar o cerut o mie de lei. Da să iaî sama D-ta, că tot jidanul cela i-a ieșit înainte!

În a treia Duminecă, cînd s'o dus, omul o pus pe gînduri pe jidan. Și s'o gîndit așa jidanu, l'o întreat, unde șade, să se ducă să vadă de unde are el ouă de aur. Vine jidanul, da el ținea cușca în colțul casei. Cum o intrat jidanul în casă — el știa carte — odată 'și aruncă ochii în fundul casei. Pe gușa pasării așa scria: «Cine 'mî mîncă inima, are să fie 'mpărat, care o mîncă rînză, de cîte orî s'o trezi pe noapte de-atîtea orî are să găsiască cîte-o pungă cu bani sub cap! Cine-o mîncă maiurile, are să fie om cu noroc în lume, or unde-o merge el, or ce pas ar face el tot cu noroc are să fie». Acu jidanul — tot cu dușmănie asupra creștinului.

— «Vinde'mî mie pasărea».

— «N'o pot jupîne. Asta-î... pentru mine și pentru copiii mei».

În sfîrșit cit s'o pus jidanul, n'o vrut bietul om s'o vînză.

Vinătorul a doua zi s'o sculat de dimineață și s'o dus cu pușca după vînat. Da jidanul șiret — și femeia de-a noastre, proastă, — zice așa femeii: «Nevastă, ce să trăiești cu un om așa de sărman, vin' să te iaū eū, că eū te-oî ținea bine și ț'oî ținea și copii».

Da femeia zice: «Dacă te-î boteza!» Apoi zice cum la noi nu se poate să se despărțască. Da Jidanul zice: «Lasă-l pe mîna mea, că eū îl omor pănă miine». Îi dă nu știū ce să omoare omul. Da-acolo zice așa: «Femeie, te-oî lua, dar măi întii taie-mî pasărea și mi-o frige. Da să nu lipsiască nimica din pasăre, s'o mîncăm acu».

Și femeia, dobitoacă, ea s'a potrivit. A tăiat și a fript pasărea ș'o pus-o pe vatră, o strins-o și ea ese din casă cu treabă și copii tustrei într'n casă. Zice unul dintrînșii: «Măi,

tare mi-i foame. Mama o fript pasărea ceia, hai să mîncăm cite-o bucată» — «D'apoi dac'o fript-o jidanului, ne-obate!» — «Hai să mîncăm dinăuntru, că nu s'a vedea». Ia cel mare inima, cel mijlociū rinza, cel mic maiurile. Paserea acu nu avea plată nimica, dacă le mîncară acelea.

Dar copiii după ce-aū mîncat: «Măi, hai să fugim, că ne-a bate». Și era o börtă'n dosu casei și s'o virit acolo.

Vine jidanul. Dă la pasăre — cele nu's dintrînsa. Apoi începū a striga, bate pe biata femeie. «De bună seamă o mîncat copiii, căci altul nime n'a fost în casă». Jidanul îndată strigă după copii, să-i taie să minînce el din copii. (Care din creștinī ar fi făcut asta!). Ia căutat, ia căutat, în sfîrșit nu i-a găsit. Dac'o văzut jidanul că nu's și nu's s'o dus drumului — cruce de aur în casă — a lăsat și pe femeia și tot. Că el tot așa era să facă, d'apoi D-zeū a lăsat mai bine să minînce copiii de cît dînsul, — că D-zeū nu doarme.

Acu acel mare o umblat cît o umblat și s'o făcut Împărat pe țara aceia. Acū: unu aista era micușor de tot, tot la măsă șede, ist care mîncase maiurile și pe semne unde avea el să aibă așa noroc, tare era leneș. Cel ce-o mîncat rinza găsia tot pungī de bani și se făcuse strașnic om de rău. Ii erau dragi numai petrecerile, să ierți, mult ii erau dragi cucoanele cele frumoase. Acolo strașnic era de frumoasă una de-i zicea: *frumoasa lumii*. La soare te puteai uita, da la dînsa ba. Acu el tot imbla, că doar i-ar da-o boierul cela, da nicī că vrea să i-o deie. Iacă vine el a casă la măsă. — «Mamă, ce mi's mie bani, dacă nu pot lua pe ceia ce mi-i dragă». Da măsă zice: «Dragu mamii, du-te și tot te-i putea întîlni cu ea».

Acu aist ce-o mîncat maiurile se juca în niște bulgărași cu alți băieți pe-afară. Vine-un moșneag. — «Dragul moșului, ce faci tu pe-aici?» — «Ia mă joc, moșule». «Hai cu moșu că țoi da mere și pere». (Știi ca la copii). — Înșeală pe băiet și-l ia cu dînsul.

Da acela era un vrăjitor grozav, — îngheța apa. Ș-acu el tot vrăja prin pădurea neagră și a dat de ceva strașnic, care el nu putea face numai c'un copil. Se duce-acolo cu băietu'n

mijlocul pădurii și dă de-o peatră mare. Dă cite de trei ori în piatră și se deschide pământul. Și el zice băietului așa: «Măi băiete, dute pe scările astea într'acolo sub pământ (avea niște scări) și ai să coborî într'o grădină așa de mîndră, și ai să dai de-o căsuță acolo'n grădină și să întri'n casă și ai să vezi un horn făcut acolo și pe vatră ai să vezi o cheie. Să ieși cheia cea, s'o pui în briu și să vii înapoi la mine. Da n'ăi și-o verguță de fier, că fără de varga asta nu poți intra (acolo era pe cea lume, zice-că).

Băietul să ia, merge n'cetîșor și întră până 'n grădina ceia.

Da acolo așa era o mîndreță, grădina cu poame, cu poame de aur, încît băietul s'o mirat cînd o intrat acolo și, scii ca copilul, măi degrabă o alergat la pere și la mere decît la cheia moșului. Știi cum e treaba noastră — era cu cămeșă și cu curelușă bună încins, și o umplut sinul de mere și de pere. El se pornise să iasă, cînd și-aduse aminte de cheie, (se duce) într'acolo și o ia, da cheia era strajnic de ruginită... Să ia băietu incetîșor, se suie iar pe sus să iasă afară — că știi! D-ta că al bătrîn deși avea putere nu putea să între în raiu, dar asta era copil.

Cînd a ajuns în gură să iasă, moșneagul a strigat: Măi, nu ești! Dă'mi cheia. Băiatul zise: Ba lasă-mă să ies întăi afară!

— Ba nu te las.

— Nu-ți dau cheia.

— Am să te omor.

— Omoară-mă, numai dacă poți.

— El face hanc cu piciorul în pământ și se închide pământul.

Cea făcut bietul băiet? Ia să se întorcă și să se ducă iar prin grădinile cele. Cînd colo era închis pământul, nu măi era mîndreța ceia. Incepe băietul a plinge. Plîngînd așa își freacă minile. Șterge pe varga ceia, ce i-o dat-o moșneagul și vine un om. Omul cela era de fier. Era duh necurat. «Măi băiete, cine te-o adus pe tine aici?»

— Iacă cum și iacă cum, — spune băietul tot.

— Eū te-oī scoate, băiete, da întăi să 'mī frigi vre-o două-

zeci de vaci, să am demîncat pe drum, cînd te-oî duce. Fuge el și-l pune pe băiet după cap și pune pe-o (parte) 20 de vaci fripte și pe alta citeva poloboace cu apă, cu vin—cu ce-o fi făcut nu știu—și băietului îi da un cuțit ș'o ulcică. Cînd mi-a fi foame să tai cu cuțitu din carne să 'mî dai să mînc și cînd mi-a fi sete, să-mî dai cu ulcica apă. Și merge el merge, zi și noapte tot merge, de cit așa era de 'ntunerec de nu zăreai fir de colb, — dacă era sub pămînt! Se apropiau vacile de gătit de mîncat și apa de băut. Da duhul cel necurat ia zis așa:

— Dacă tu-î avea noroc să nu gătesc demîncatul și apă nu te voi mîncă, dar dac'oî găta, te mînc. Ia uită-te tu în sus vezi soarele? —

— Il vîd cît o zare de chibrit. —

Merge el și cînd sosește, numai o jumătate de vacă. Ia uită-te în sus, cît îi soarele de mare?

— Il vîd pe jumătate.

— E, apoî tot mai am o bucată bună!

Cînd acu era aproape de eșit afară, demîncatul se gătise, apă tot mai era. «Dă-mî de mîncat că'mî e foame! Băietul, ce să facă el? Ia cuțitul și 'șî taie o bucată de pulpă și-î dă apă și pornește iar. Iacă a eșit pe ciastă lume. Cînd îl pune jos: «Să-mî spuî drept de unde mi-ai dat de mîncat la urmă?» — «Drept ți-oî spune, pulpa mi-am tăiat» — «Drept să-ți spun, să fi știut că-î așa dulce, nu te mai scoteam.» «Acu nu mă poți mîncă, aci e largul meū și strîmtul tăū» «Dacă ești prea bun la D-zeū și nu te lasă să te mînc!»... Și omul se face nevăzut.

Da băietul era săracul flămînd, da el uitase că are merele cele 'n sin și cheia ceea. Să ia el și aleargă ș'ajunge la casa mîni-sa. Da ști D-ta el era leneș, da era de duh, nu așa... Intră 'n casă, da mîsa era săracă strașnic, că ști D-ta, că boierul cînd ajunge la mîrire nu dă pe biata mîsa s'o ție, deși era împărat.

— «Mamă, n'ai vre-o bucățică de luminare s'o aprinzî?

— Am dragu mamîi de la Paris!

— Aprinde lumînarea! Da el zice: «Doamne mamă, tare

mi-î a mînca. Am niște pere și niște mere, acu m'a durea la inimă să mîninc!» Da el n'o luat, săracu, că ele erau de aur. Le-o svirlit sub o laiță.

— Mamă, mai am o cheie, de cît tare-î ruginită, mai șterge-o și vinde-o și cumpără-mi o pîne.

S'o apucat a o freca o leacă ș'o intrat 5 oameni de fier în casă.

— Ce vreți stăpînilor? (Era cheia iadului, puteai face cu dracii orî-ce).

Femeia strașnic s'o înfricoșat de dinșii, dar băietul îndată s'o priceput. «Masă vrem și vin bun». Indată o vinit niște sufragii ș'o pus masă și ce n'o pus!—Și după ce-a ospătat ei bine o strîns aceia și s'o dus. «Ei mamă, cheia asta o stăpînesc eu!».

Acu se făcuse holteiū, bun de 'nsurat. «Mamă, eu am auzit de fata împăratului, e frumoasă, mă duc s'o iaū eu.

— Dragu mami, tu ca băiet așa sărac să ieî pe fata împăratului? Ce mai vorbești nebunii?

— Dacă vreău așa? Dute, mamă, staroste.

— Da cum dragul mami să întru acolo?

— Dute mamă! (El o mină).

— Cum să mă duc cu mina goală?

— Ia vezi merele și perele cele n'o putrezit? Du-i-le acelea!

— Bine zică, dragul mami. Le ia baba, pune-un ștergar frumos în cap, ia'n basma acelea și se pornește. Ajunge la poarta împăratului. Împăratul ședea 'n ceardacul cel înalt. Vede Împăratul cum se lupta cine-va cu dinsa, n'o lăsă să intre. Împăratul cela era milostiv, nu ca ista de pe acu. A gîndit c'a vinit să ceară ceva.

— Lăsați-o bre!

Cînd a auzit porunca împăratului¹⁾....

— Ce vreî mătușă?

— Apoi prea— înălțate Împărate, am venit după un lucru mare.

1) Proposiția nu se sfîrșește.

— Ce fel, mătușă?

-- Poftim întiiu colacii!

Vede Împăratul perele și merele de aur ș'a stat în mirare, să vază la o babă de a noastre — acum la curțile lor sunt de acele.

— Feciorul meu vrea să ia pe fata d-tale, Impărate.

Da Împăratu a stat o lecuță și pe urmă a gîndit: Baba asta-î nebuună!

— Dacă feciorul tău—zice—pină mine dimineață în locul casei sale a face un palat ca al meu ș-o grădină ca a mea, c'o cărărușă de pomi pin' la curtea mea și 'n fie-care pom să cînte pasărilor, eū i-oī da fata.

— Rămii sănătos Impărate — și se 'ntoarse înapoi femeia.

— Ian, dragu mamii ce-o zis.

— Bun, mamă, le fac pină mine. Șterge cheia și iar vin cincī oameni de fier.

— Ce vrei stăpine?

— Pină miine diminéță să fie un palat tot de sticlă și poleit cu aur și să fie o cărărușă despărțită pr'n pomi și unii pomi să înfloriască, unii să 'nfrunziască, unul să 'i pice frunza, să nu fie doi de-un fel. Și cărărușa să fie de catifea și iarba de catifea și la fie-care pom să stea cîte un soldat cu sabia scósă și pasărilor să cînte așa de frumos, să nu poată dormi Impăratul și fata 'mpăratului!...

E! măi era mult până'n ziuă și toate erau gata.

Împăratul dimineața cînd se trezește zice fetei: «De cînd sunt în palatul ista, cum ne-o cîntat paserile-acum nu ni-o cîntat nicī odată (că el nu s'o așteptat la aste, el gîndia că paserile din grădina lui cîntă.

Cînd iese-afară și vede, zice: «Bre, mare putere are omul ista».

Băietul zice: «Dute mamă și cere-ī fata să mi-o deie!» Se duce baba la 'mpăratul, da el tot o purta cu vorba, că nu era să-și deie fata după d'aiștea. — «Apoi mătușă, de azi într'o săptămînă, dac'o veni o trăsură de aur și cai cari or mînca jăratec și-or bea pară i-oī da fata». Da fata voia să se cunune tocmai în ziua ceia dup'un alt Impărat.

— I-oî face, mamă, și asta. Aude el un vuet mare strașnic pe-afară. Oare ce s'aude mamă?

Zice ea: se mărită fata Împăratului!

— Cine-o ia?

— Cutare fecior de 'mpărat.

— Vezî dragul mamei, numa m'ai făcut de ris.

— Ia lasă mamă, că tot are să mi-o dea. Ia el cheia și o șterge. Dar era iarnă. Și vine omul cel de fier.

— Ce vrei stăpîne?

— Fata 'mpăratului se cunună astăzi! Cînd or dormi, să ieî pe mirele ei, să-l puî afară și pe mireasă s'o puî într'o pivniță și 'n zori de zi să-î aducî pe amîndoi în casă.

Dimineața intră împăratu'n casă. Ei, dragii tatiî, cum ați durmit? Zice el: Mie tată tare mi-a fost frig. — Ba zău, eî nu știu unde eram, că cătam s'apîrînd lumînarea și nu găsiam și nu era nici pat, nici cămin.

— Ați visat!

— Da cum dracu, tată, că mie buricele mi-a înghețat la degete.

— Eî nu 'mî simt sufletul.

— Ce n'ați zis sufragiului s'apîrîndă focu? Nu va mai fi nimic!

A doua sară iar șterge cheia. Vine iar. «Ce vrei stăpîne?» Vreaî să te ducî să-l puî pe ginerele 'mpăratului într'o movilă de omăt cînd o dormi și pe mireasă s'o puî în vîrful căsei!... Pe casă era frig-frig, da nu era omăt. Ista a degerat de tot, dar de dînsa tot îi era milă. Numai jumătate de noapte s'o lași pe vîrful casei.

Cînd a adus pe mire dimineața era țapăn. S'o strîns doftorii dar n'au avut ce-î face, a murit sârmanul. Iacă se'mplinește săptămîna.

El iar șterge cheia, vine iar... Mîne dimineața să-mî aducî o trăsură de aur și caî, cari or mînca jăratec și or bea pară, și mie straietele cele mai frumoase din lume să mi le aducî. Se pune el în trăsură a doua zi și se pornește către Împăratul.

— Cum-îi voinice? zice Împăratul.

— Am venit să-mi dai fata. — El se face că nu știe, că i-a murit ginerele. I-o dă Împăratul. Face o nuntă strălucită și i-o dă ș'o duce la palatul lui, — da lui așa-i era de dragă c'o prăpădia din ochi.

Iacă aude vrăjitorul că el a eșit din pământ. Ce să facă el să poată pune mîna pe dînsul? Că el cît era de vrăjitor și strașnic, da el n'avea numai vr'o 2 draci, dar ista cheia iadului o avea. Dar el punea cheia cea tot-d'auna pe sobă și numai sufragiul știa de dînsa. Da sufragiul nu prea avea minte destulă 'n cap. Iacă s'a luat el cu fata 'mpăratului la primblare. Dar vrăjitorul a luat o mulțime de chei nouă, altele de aur, de aramă, de argint, ș'o început a străjui pe la poarta ginerelei Împăratului.

Cine'mi dă chei ruginite, că-i dau de cele de aur? Și sufragiul cu nu prea multă minte'n cap a gîndit să dea cheia cea și să iee una de aur, că mai bine a prii stăpînu-său. Ehe! și cînd i-o luat [cheia, i-o luat] săracul toată puterea lui. Ii dă.

N'o apucat el de-a vini de la plimbare și palatul n'a mai fost. A rămas el săracul în cîmp, nici bordeiul cît avea înainte nu era acu. Da 'mpăratul i-a trimis așa răspuns pe-un logofăt, că dacă până în trei zile n'o face palatul cum a fost îi ia fata și nu i-o mai dă. Acu ț-am spus că mai bine i-ar fi luat zilele, cît că să i-o iee pe dînsa. Mare lucru dragostea!

Ce să facă el? Da și fata strașnic ținea la dînsul. Nainte mai drag îi era cel degerat,— da acuma! O așteptat el pînă a treia zi,—nu-i de chip, n'are de unde să facă palatul. Iși ia el ziua bună dela nevastă-sa: cine știe ce jelanie a fost acolo! Mă duc de-acum în lumea mea!

Merge el și ajunge la o baltă (cam un iaz vinea). De-acu n'am ce face, mă 'nec! Dar așa frecîndu-și minile de verguța, ce i-a dat-o vrăjitorul cînd l-o vîrit în groapă, vine un om de fier. «Ce vreî stăpine?» «Vreaū cheia cea de la iad». «Eū cheia iadului nu ț-o pot da».

— Apoi ce să fac eū, spune-mi măcar unde-i?

— Apoi vrăjitorul, ca să nu-l ajungă nimeni ș'o făcut acu

palat pe Prut, ș-acu dacă-î putea da pe-acolo, el o ține ascunsă sub perină la capul lui.

— Ce să fac eu, cum oî putea s'ajung la dinsul?

— N'ați, zice, bucățica asta de fier, dă-te de trei ori peste cap pe dinsa și te-î face-o muscă. Și s'a făcut nevăzut omul cela. Se ia el, se dă de 3 ori peste cap și sboară ca musca pîn la Prut... Ajunge acolo, da vrăjitorul dormia de-amezazat. Dă se între, pe unde se între? Ferestrele-s cu obloane, cum se purta mai de mult.

Mă vir pe borta cheii! Se viră și se pune pe sobă. Unde se trezește vrăjitorul și unde 'ncepe a bate în mijlocul casei cu niște ciocane și unde 'ncep a eși la draci, de te luați fiori. Ș-o 'nceput a-î trimite pe unde se fac rele, să pună la cale pe oameni să facă rele. Așa, după ce-o pus trebile la cale, a eșit afară. Musca s'a sculat, a luat cheia de sub perină ș-o sburat afară. De cît bucuria lui nu se mai poveștește, că are să iee pe fată 'napoi. Acu lui nu-î era de dinsul, de dinsa-î era, ce-î era. Freacă cheia, vin oamenii ce-î de fier.

— Să-mi faceți palatul iar înapoi, cum a fost! Și acu s'o învâțat minte, purta cheia tot lingă dinsul.

Acu ce se făcù vrăjitorul?

Era în satul cela o babă sfintă. Pe-atunci era lumea bună și erau sfinți, nu ca acu. Cînd te duria capul, cînd aveai v-o boală, numai dacă punea mina trecea.

S'a dus vrăjitorul ș-o nimerit baba și s'o îmbrăcat el în straietele ei. S'o îmbolnăvit femeia lui, fata 'mpăratului, — de cît ce boală, să dea D-zeu să am și eu cît oî trăi, — de cît numai cînd zicea o leacă valeu, el se prăpădia.

— Ia să chemi pe baba cea sfintă. Vine dar, era vrăjitorul. Incepe, pune mina pe capu ei ca și cum dragă Doamne o ar descînta. Și cînd ese el din casă îi zice vrăjitorul ei: Doamne, Măria-Ta, cite frumuseți și mîndreți ai în casă și n'ai și un ou frumos de marnură.

— Că ce fel, de oû mătușă?

— Acela-î în fundul pămîntului!

— Iacă oî zice bărbatu-meu, ș'o trimete pe cineva să-l caute.

Și se duce vrăjitorul. Intră el în casă. Ei — zice — iacă ce mi-a spus baba ast sfintă.

— Iacă o să șterg, dragă.

Șterge cheia și vin doi oameni de fier.

— Ce vrei stăpînc?

— Vreau oul cel de marmură de sub pămînt.

— D'apoi bată-te D-zeu, să te bată (fie-î lui acolo!) cîte'ți făcui eu, pînă și cheia iadului o ai, acu vrei să ne ieși și toata puterea noastră? — (Vezi D-ta, vrăjitorul a vrut înadins, că doar duhul necurat îl va gîtui). — »Da eu te-aș omori, da pentru că știu, că asta nu vine dela tine, pentru asta te iert și 'ți spun așa: că baba cea sfîntă-î vrăjitorul și că azi are să vie c'un cuțit mare de fier și s'a face că pune mîna pe capul femeii tale și are să ț-o omoare». Decît cînd o auzit el așa: Of! numai tremura!

Și s'o dus omul cel de fier. Acu el își gătește iartaganul și cînd vine'n casă vrăjitorul pune pe sufragiu ca să-l desbrace 'ndată, și adevărat, găsește un cuțit mare, știi ca un chip de cosor și'l ia cu iartaganul și-l face bucățele. Acu erau cu deplin fericiți. Acu nu mai scia ce-î durerea, cum scia mai nainte și zice'ntr'o zi: Soro, să mergem să găsim pe frații mei cei doi. (Da mama lui murise!) Se iaū ei, se pregătesc și mergînd ei așa, o ajuns la Împăratul.

Era strașnic în răsboi cu altul. Și-așa era el de scîrbit, decît strașnic lucru! Văzînd pe acesta s'a bucurat și a zis așa: Fiînd că ești ginere de Împărat ni-î da ajutor ș-oî putea să bat pe vrăjmașul meu. Așa a gătat armată grozavă și 'n sfîrșit o dovedit pe ceta.

Acu aiștia doi, ce zic că erau tare fericiți — numai acela era mai necăjit, cel cu rînza. Acela s'a luat și s'a dus după Frumoasa lumii. Dă să intre'n palatul boierului celuia, nu-l lăsa să intre. Așa el a trîntit un bal strălucit, la care era și Frumoasa lumii, decît așa era de frumoasă, cît cînd a intrat în bal, o luminat balul, — de cît că... să ierți mata. El a început, după ce-o jucat pîn în zorî de ziuă și o întins niște mese și s'o pus să joace cărțile. El a făcut toate chipurile ca să joace cu dînsa. El avu noroc și se făcu

că nu cîștigă, tot ca să-î dea, că nu mai putea de dragă ce-î era.

Acu ea, văzînd atîția bani, s'o minunat ș-o zis așa tătini-său: Hai, tată, să-l poftim pe ista la noi, (știî D-ta, de a noastre, or de-a D-voastre... tot la parale trag!) Acu el venind la dînsa într'o seară cu vr-o zece pungî de galbenî, a jucat în cărți și i-a dat toți ei, dă n'o rămas măcar c'un pitac. Acu ea văzînd, că el n'a rămas nici cu o para, o început a videa de dînsul și ploua afară și vrute-nevrute o trebuit să-l imbie să măie acolo. Dormind el, decîte-orî s'a trezit de-atîtea orî a găsit o pungă de bani sub cap.

A doua zi dimineața cînd a venit sufragiul să-î dea de spălat, după ce a mîntuit de spălat, i-o pus în mîni vre-o 20 de galbenî bacșiș. Aleargă la dînsa sufragiul. Da ea zice: Bre! de unde are omu aista atitea parale? Vine la dînsu în casă și zice așa: Eû te-oî lua de bărbat, dacă mi-î spune de unde ai atîța bani. El i-o spuse, prostul. Da ea i-a făcut o cafea nu știu cu ce și s'a îmbolnăvit el strașnic și a început a vărsa și a vărsat rînza. Și a luat-o ea și a spălat-o cine știe cu ce, a parfumat-o și o 'nghițit-o ea, ca să găsiască pungile cu bani...

El acu avea v'o zece pungî de bani din noaptea ceia. Ea l-a dat pe ușă afară. El a încălicat pe un cal și s'a pornit. Mergînd cu calul cela a dat pe un cîmp de florî și s'a plecat calul să minînce și s'a făcut un măgar.

El a strins acu un mănunchî de florî și l-a pus în buzunar. Mergînd el călare pe măgar mai departe a dat de un iaz și se pleacă măgarul să bea și se face iar cal. Ei, zice, bună-î asta! Ia el într'un șip apă și se întoarce 'napoi. Ajunge iar acolo la frumoasa lumîi și din baniî ce-î remase mai toarnă un bal strașnic. Ea aleargă ca să mai vadă de unde are bani.

— De unde ai bani?

— Din mănunchiul ist de florî.

El îi-l.dă, ea miroasă, se face măgăriță. El o lasă măgăriță și iasă din casă.

Așteaptă sufragiul să iasă stăpîna afară. Nu-î! Mare păcat — cînd s'a dus în casă o găsește măgăriță.

Se întoarce s'o ia de acolo și pornește călare pe dinsa lî dă fin să mănînce... Ea a zis așa: Nu te-oî mai înșela de acum și țî-oî da rinza 'napoî, numai fă-mă cum am fost.

El de multe ce-î făcuse, s'a dus pe dinsa pînă la 'mpăratul, la frate său. Acu acolo era și iest-lalt, care ținea pe fata Impăratului. Și cînd li-o povestit el lor că măgărița-î frumoasa lumii, eî s'o pus pe lingă dînsul s'o ierte. Și iertîndu-o, o beut apă și s'o făcut iar om.

Și erau acum trei Impărați pe-o țară. Ș-au fost toți fericiți... Și-am încălicat pe-o șa și țî-am spus-o așa.

FINUL LUI DUMNEZEU

Poveste, poveste — da e  nu-s de pe c nd povestile, că sunt de mai încoace. Da m'am dus într'o zi la soacră-mea  -am găsit un sac de povești,  i venind acasă l-am scăpat jos  i s'a desfăcut sacul  i de-atuncea s'o umplut lumea de povești,  -am  nv tat  i e  una  i  -o spun D-tale.

Era odat' un om  -avea doi feciori. Acu femeea era îngreunată  -o făcut un băiat, dar el era sărac, n'avea cu ce îl boteza. Iar pe acolo era D-ze   i Sf. Petrea.  i D-ze  i l-o botezat,  'o rămas băietul n sdr van.

Da la urma băiatului a făcut o fată,  i era a a de frumoasă de la soare te puteai uita, da la dinsa ba. Treaba ei era să ducă demincare în  arin . Duc nd ea demincare în  arin  a zărit-o un sme   i s'o pus pe atita s'o iee. Da finul lui D-ze  era năzdrăvan  -o zis a a fetei :

Că el a face o brazdă de plug p n la demincat  i că tot-dauna pe brazdă să meargă la frații ei. Da smeul a  i  tiut ce a urzit finul lui D-ze   -o tras brazdă cu plugul p n la casa lui. Iată că s'a dus cu demincat drept la curtea smeului.

A teapt  ei să vie — nu- ! Eh! mamă, mă duc să-mă caut sora, că mi-a luat-o smeul, a zis finul lui D-ze .  -o făcut el o boamb  de fier la  igan  în loc de călăuză  i svirlea  i el mergea după dinsa.

A ajuns finul lui D-ze   i la un copac. Acolo prinde să stea ca să odihnească  i aude zic nd a a : Doamne, Doamne, de-ar veni mama c'acu i m  mininc .

— Oare cine se aude. Se uită 'n v rful copacilor  i vede trei pu  de pasăre. Copiilor, da unde-  bălaurul, cel care vă mininc  ?

— E aci în fintină.

— Mult v'o mîncat pîn acum ?

— Ia vre-o 24.

— Ia las că vă scap eū.

Se suie 'n virful copacului lingă puī. Da balaurul întinde un cap să ia un puī. Da el avea un paloș și-ī taie capul. Intinzînd și cel-alt și-ī taie ș'această. Acu puīi nu știaū ce să-ī facă de bucurie și zic așa :

— Ciți frați am fost noi, pe toți ne-a mîncat, numai noi doi am rămas,— dac'a veni mama de bucurie are să te mănince, viră-te sub aripa mea. S'a vîrit sub aripa lui și nu s'a mai văzut. S'aude-un vuiet mare, vine pasărea, pasărea era mama vîntului.

— Dragii mamiī, nu v'a mîncat ?

— Finul lui D-zeū ne-a scăpat.

— Unde-ī să-l mîninc de bucurie.

— Mă rog, mamă, dacā l-aī mînca, să-l faci înapoi.

— Da unde-ī ?

— Ia la răsărit.

Dacă a început a vijii tare la răsărit, puīi zic către finul-lui-D-zeū : Mamiī are să-ī treacă un foc de-a te mînca pîn-ce-a ajunge la răsărit.

Vine. «Nu-ī dragul mamiī».—«Iacă-tă-l, mamă». Da ea-l ia și-l înghite și cînd l-o făcut, așa s'a făcut de frumos, de s'o luminat locul unde era el.

Ce să-ți fac pentru binele, ce mi lai făcut, că mi-aī scăpat copii, a zis pasărea.

— Să-mī spuī, unde-ī smeul cu soră-mea.

— Nicī n'am văzut, nicī n'am auzit.

— Altmintrelea nu-mī mulțamești.

— Să șuer, să-mī vie feciorul, vîntul de la răsărit. Ș-o șuerat odată ș-o venit un om, era statul lui de-o palmă și barba lui era de-un cot și călare pe-un iepure schiop. Și-ī zise pasărea :

Statu-palmă

Barbă-cot

Călare pe-un iepure schiop,

unde-ī smeul ce-a luat fata, pe sora lui finul-lui-D-zeū.

— Nicî n'am auzit, nicî n'am văzut. Dacă n'o fi știind frate-meu, vintul de la miază-zî! Cînd o suflat odată a venit altul, acesta era mare de stat, cu buzele mari și n'avea ochi. Da cînd sufla peste tot locul se auzia.

— N'ai văzut, n'ai auzit de smeul care a luat fata, pe sora lui finul-lui-D-zeu?

— Nicî n'am văzut, nicî n'am auzit-

— Ce e de făcut? — zise pasărea.

— De n'o fi știind frații noștri cei de dincoace?

— Da unde sunt?

— Aceia-'s departe. Trebuie să ne ducem loc mult. N'ați un firicel din părul meu, n'ați și din barba mea și te pornește băiete la drum. Și să puî perii 'n trei și cînd la o vreme e nevoie să șuierî într'înșii, ear noi ț-om veni într'ajutor...

Le ia el și se pornește. Merge pînă'n pădure, ear în mijlocul pădurii vede-o fumărie strașnic de mare în cit se'nnăduși, nu mai puțin. S'apropie el acolo prin fum binișor și găsește mama smeului, *iși pîrlea părul de pe picioare*¹⁾, că îi era cald strașnic și nu mai putea.

— Bună ziua, mătușă.

— Mulțămesc d-tale, voinice. Unde te duci, voinice?

— Caut curtea smeului, mătușă!

— I, flacăule! Mult trebuie să mergi pîn ce-î ajunge și nu mai rămîi cu zile de te-î apropia.

— Mă rog mătușă să'mi spuî unde-î drumul cela, că nu miî frică... mă duc.

— Eū nu-l știū, dragul mătușii.

El ducîndu-se așa prin pădure aude glas de om zicînd: Valeo, valeo, tare mi-î foame. El se apropie. Oare ce-o fi acolo? Vede un om, șezut grecește jos.

— Da ce te vaiți, bade?

— De pe noauă lanurî griū am strins și tot pîne l'am făcut și l'am mîncat și tot mi-î foame.

— Hai cu mine.

— Hai.

¹⁾ Subliniat de Eminescu.

Mergînd el mai departe a auzit un glas de om zicînd așă:
Tare mi-e sete.

— Bună vremea omule ! Pentru-ce ți-i sete? Nu găsești apă să te sature?

— Cite iazuri aū fost în pădurea asta toate le-am beut și tot mi-i sete.

Mergînd ei așă mai departe aū intrat în altă pădure, tustrei. S'aude sub tufă un foșnet. Cine era? Vîntul de amiază cel cu buzele mari.

— Bună vremea, vîntule, ce faci aici?

— Mă stăpinesc să-mi țin suflarea și să'mpușc un țințar. Da să-l împușc, să nu-i sparg pielea.

— Da unde-i țințarul, că eu nu-l văd.

— Ia lingă soare.

— Lasă, hai cu mine.

— Ba nu. Eū mă duc după țințar, duce-ți-vă voi înainte.

Merg ei mai departe și ajung la palatul smeului. Smeul era la vînat și fata ședea în cerdac.

— Bună vremea, sora-mea.

— Mi-o spus smeul că vii după mine. Da'ntoarcete că te prăpădește.

— Nu mi-i frică.

— El acuși vine, îi la vînat.

Vine smeul.

— Bine ai venit finul-lui-D-zeū.

— Bine te-am găsit, cîne de smeū.

— Hai la luptă!

— Hai!

S'o luptat ei trei zile și trei nopți și nu se puteau (birui) și nu se da nici smeul nici finul-lui-D-zeū.

El a aprins perii cei doi și a venit vîntul de la răsărit și de la amiază și cînd s'o pus *buzele în trei*, drept în jumătate a despărțit smeul, cînd a suflat. O jumătate a murit și c'un cap, da o jumătate nu, că era cu două, și era cu *trei de toate*. Și s'a rugat strașnic el la Statul-palmă-barbă-cot.

Nu-ți pot face nimica, că el s'o dus la Impăratul... să spuie ce i-ai făcut. De-acu, dacă-i putea luptă-te cu acela.

Acu el sa pornit cu sora-sa. Cind a ajuns aproape de palatul Împăratului celuia, nu era de chip să treacă, așa era de strașnic și mergînd el prin prejur a ajuns la o baltă. Pe balta ceia erau 3 băieți și se băteau pentru o cușmă, pentru un biciu și pentru o sulă.

— Ce vă bateți măi băieți?

— Acestea ne-o rămas de la tatăl nostru și nu le putem împărți.

— Și la ce vă trebuie voauă acestea?

— Cind pun cușma 'n cap nu te vezi, cind dai cu biciul te sui la cuibul Împăratului, cind îi zice sulă-sulicică, te sue în dealul de sticlă.

— Da 'n dealul de sticlă cine șade, ce căutați voi acolo?

— În dealul de sticlă ține Împăratul pe fata.

— De ce o ține acolo?

— Ca să n'o ia smeii.

— Pină cind.

— Pină s'a găsi un voinic ca să omoare smeul. Cel ce-o omori smeul, îi dă fata împăratul.

— Măi băieți, eū voi face bună dreptate, viriți-vă toți în iaz și eū le voi svirlî colo și cine-o prinde măi iute, aceluia să fie. El vicleanul le ia toate în mînă, viră pe băieți în apă și pe urmă dă din biciu și-l sue pe dealu unde ședea Împăratul, la cuibū 'mpărătesc.

La curtea Împăratului era o mîndreață, că nici nu se poate povesti. Împăratul ședea afară, era bătrîn și bea lulea.

— Bună vremea, Impărate.

— Mulțămesc D-tale, voinice.

— Tare om trebuie să fii D-ta, de vreme ce te-ai suit aici la mine.

— Așa 'mpărăte, am venit să omor smeul, să-ți scap fata.

— Smeul n'o venit încă la mine. Da s'aude c'aici în vale dintr'un iaz iese noaptea și se cearcă de-a se sui să iee fata din dealul cel de sticlă.

— Rămii sănătos Impărate.

— Mergî sănătos voinice.

— Mă duc după smeū. De l-oī omori, imi dai fata? —

— Ț-oî da-o.

Ajunge el la iazul unde-o găsit băieții. Pune cușma 'n cap, se face nevăzut și se pune sub o tufă de buruiene. Da el era frumos și puternic, da era sărac. Pe iazul cela era o covată cu fața 'n jos. La miezul nopții aude el un vuiet strajnic. Acea era bolta drăcească, venia dracu și se pornia noaptea. Vine dracul cel mai mare, se pune călare pe covată (Scaraoțchi).

Ș-o șuerat strașnic ș-o venit doi șchiopî, chiorî și îi întreba Scaraoțchi, ce treabă au făcut ei?

— Eū am întilnit trei băieți, că doar s'or ucide unul dintr'inșii. Păcatul mare c'o venit finul-lui-D-zeū și li-o luat....

— Da tu ?

— Eū am întilnit pe vintul de la-ameazî ce rupse 'n jumătate pe smeul cu 3 capete și jumătate-î mort.

— N'ați făcut nici o treabă, să vă învăț eū ce să faceți. Lîngă balta asta mai la vale este o comoară de bani. Comoara unū moșneag și moșneagul are să moară peste noapte. Duceți-vă și porniți după bani.

— Da dacă i-a lua cine-va cu putere d-zeiască ?

— Nimic nu se poate apropia dac'om fura orî mînca pe dînsa.

— Nime, nime 'n toată lumea nu se poate ?

— Ba se poate.... da iaca-ce. Dac'o veni finul-lui-D-zeū pin ce veți pune voi mîna pe bani și va aduce apă de cea cu care l-a botezat și ne va stropi, ne frige, și el a lua banii. Cela a auzit. Se scoală dimineța și pornește ca să se ducă acasă. Lui îi sburda după bani. Ajungînd el acasă: «Mamă unde-î apa cu ce m'o botezat pe mine».

A găsit măsă in biserica lîngă sf. Pricestanie și ia el și se pornește iar înapoi. Ajunge acolo. Dracii erau la bani, toți. Se duce și s'apropie și ștropește. Dracii țipă și zic: Mă rog finul-lui-D-zeū, ce vrei ț-om face numai nu ne arde.

— Dacă mi-î aduce smeul cel scăpat, eū v'oî da drumul.

— Mă rog, iacă mă duc să-l aduc. S'a luat un cîrd de draci, strașnic de mulți. Da viū poate nu țî l-om putea aduce.

— Mort nu vreaū, viū să mi-l aduceți. Și s'o apucat dracii

ș-o făcut un fedeleș de fier și s'o dus după smeul, să'l pună în el. Când l-o adus așa era fedeleșul de greu de numai draciul puteau ridica. «Pune-l aci»! Dă din biciu și-l sue la 'mpăratul cu fedeleș cu tot.

Îi zice 'mpăratul: Ce ai aici?

— Aici-î toată puterea mea 'mpărate... arată-mi fata, orî o destup. Impăratul de-odată s'o 'ngrozit, da pe urmă (el viclean) o aduce, s'o vadă el. Da 'mpăratul pe unde se sui pe dealul cel de sticlă nu se știa, el avea o putere strașnică, neștiută. Și a adus-o. Da el după ce-a văzut-o, a nebunit, așa i-a fost de dragă. Da să erți d-ta, și el e!

— Voinice, te-î cununa cu fata mea, dar dacă mi-î spune cum dai drumul puterii D-tale.

Da el, de dragă ce i-a picat fata, ș-a pierdut mintea.

— Impărate, eū te-am amăgit, da aici îi smeul. Impăratul alerga degrabă. Omoară-l voinice, că el acuș sparge (fedeleșul), că eū l-am prins odată și l'a spart.

El de bucurie, ca să-î deie fata, odată a început să ucidă smeul. Io uns rășină pe la cap și-o început așa de strașnic a țipa smeul de s'o cutremurat palatu 'mpăratului. După ce-o murit smeul, o început a eși fum așa de strașnic și a mirosi așa de greu, de cît voinicul o picat ca mort. Da 'mpăratul, bucuria lui, o luat și o pus pe voinic în fedeleș și i-a dat drumul la vale. Și el o luat fata ș-a dus-o 'n dealul de sticlă. Da bietul voinic cînd a prins el minte i-o rămas sula 'n cerdacul împăratului. Acu la ce vreme s'o fi trezit el în fedeleș! Ce să facă el? Incepū a isbi, da cîtă putere avea, nu putea să spargă cela. Da el mai avea o bucățică din bita lui Statu-palmă-barbă-cot. Aprinzînd, începe a vini el cu iepurele cel șchiop pe fedeleș.

— Scapă-mă.

— O'nceput a bate iepurele ș-o spart fedeleșul. Scăpînd el îi zice Statu-palmă așa: De-acu înc'odată dacă mii chema, apoi pe urmă nu-ți mai fac, că de trei orî îi dat ca să-ți fac bine.

Acu el bate din biciu ș-ajunge la Impăratu... Acu-o venit Impăratu și nu-î da fata. Se face că nu știe că l-a dat cu fedeleșu în jos. Eū ț-oî da fata, dacă te-î duce la dealul cel

cu flori și să-mi aduci o floare din mijlocul grădiniî celeia, eú ț-oî da fata.

Se ia el și se pornește și-o mers el cale de-un an. Cine era 'n grădină acolo? Era Statu-palmă. — Eî, voinice, tocmai ș-aci ai venit după mine?

Am venit, mi-ai zis, că mi-i mai face un bine. Să'mi dai o floare din mijlocul grădiniî celeia. El i-o da. Așa mirosia de frumos floarea de te adormia. Ajungînd la Impăratul i-o dă.

— De mi-i mai face ceva eú ț-oî da fata. Eú oî frige (atitea vite) și de le-i mînca într'o noapte, eú ț-oî da fata.

— O făcut așa după porunca 'mpăratului și el o zis celui ce nu se mai sătura ș-o mîncat tot într'o noapte. El numai că s'o săturat, da pînă 'n ziuă a și crăpat. Da el a mîncat așa cu lăcomie, încit și [stilpiu] hambarului i-a ros. Și s'o minunat Impăratul de-atîta putere.

— Dacă mi-i bea cite-o fîntînă de apă, eú ț-oî da fata.

El chemă pe celalalt frate-de-cruce, care nu se mai sătura de apă, ș-o beut, da o fîntînă n'o putut-o găta ș-o crăpat și acela.

Lingă curtea 'mpăratului era o strașnică pădure. Dacă tu-i suffa odată 'n codrul meu și s'or strînge toți țintariî la ușa palatului, eú ț-oî da fata. El a pus puiul vîntului de la amează-zî. Cînd s'o dus vîntul dela ameazăzi și cînd o pus buzele 'n patru ș-o suflat, iacă [s'a 'ngrozit] Impăratul, așa erau de mulți și-așa bizuia de tare parcă era 'ntre călăi la Ismail.

— Mare putere ai! Zi țîntarilor să se ducă de-aici.

— Nu zic pîn ce nu mi-i da fata.

Impăratul l-o luat cu blîndețe și l-o amăgit și el a zis vîntului să sufle și s'o dus țîntariî dela ușa.

Dacă te-i sui s'o ieî din dealul de sticlă, iți daú fata.

— O sulá am fost uitat eú aci.

— Eú n'am văzut-o.

A stat el trei zile și trei (nopți) și s'a gîndit ce-i de făcut și i-a venit așa un gînd : să mai cheme și vîntul de la amiază. Vîntul de la amiază i-a zis așa : Iacă un bine am să-ți fac. Am să mă pun în cerdacul Impăratului și să 'ncep a sufla. Puindu-se el sufla, se clătina palatul cit de cit să pice.

— Impărate, dacă mi-î da fata, vîntu-a sta.

— Palatu las' să pice, da eû fata nu ȝ-oî da-o.

Da el zice vîntului: Punete 'n dreptul uşei şi 'ncepe a sufla în casă cu cită putere ai. El ş'o pus buzele 'n cinci şi-o 'nceput a sufla. Impăratul săria din părete 'n părete.

— Impărate, dă-mî fata şi vîntu-a sta.

— Suî dealul de sticlă ş-o ia.

— Dă-mî sula Impărate.

— Sula am svîrlit-o în mijlocul iazului lingă covată, acolo unde erau dracii. El era lipit pămîntului, că vîntul nu era să-î facă nimic...

Aşa mergînd el la iazul cela, era straşnic palat făcut de draci, unde ȝineau banii şi pe apă mergea o casă făcută straşnic de mîndră şi din casa acea se auzia un bocet. S'o luat şi a 'nceput cu luntricica a merge şi-a ajuns la casa aceia. În casa aceia era un ficior de 'mpărat, prins de draci şi-l munciau acolo 'n toate zilele.

— Ce faci aci, bade?

— Iacă m'o prins dracii, c'am luat banii şi nu pot scăpa de-aci. Eû am o împărăȝie straşnic de mîndră, haî să fim noi fraȝi de cruce.

— Haî.

— Fraȝi de cruce om fi noi, dar fugi, că vin dracii ş-a-proape-î miezul noȝii.

El tot mai avea apă de la botez. Aşteptă miezul noȝii, vin dracii şi el începe a-î stropi.

— Mă rog finule-lui-D-zeû ce-î cere ȝ-om da, numai lasă-ne.

— Sula din mijlocul iazului.

Se duce dracul ş-aduce sula.

— Acu du-ne pină pe deal pe amîndoi şi apoi nu voi stropi.

Eî de frică i-aû dus. El a zis: sulă, sulicioară suemă 'n dealu de sticlă. Cînd l'o suit acolo, atit de mult plînse ea după dinsul, că era o cadă de lacrimi.

Atunci Impăratul n'a mai avut ce face şi i-a dat-o. O făcut o nuntă straşnică şi pe iarnă s'a dus de-a adus pe sora sa de la uşa smeului ş-o luat-o fratele lui ist de cruce.

BORTA VÎNTULUI

Era un om sărac-sărac și avea o mulțime de copii. Acu era în vremea foametei și el o muncit o săptămână pe un căuș de grăunțe. Apoi s'o dus la rișniță cu ele. După ce le-o rișnit o eșit afară cu căușul cu făină și s'o pornit o furtună mare și i-o luat toată făina din căuș. Da el strașnic s'o mi-niat. «Nu mă las eū așa cu una cu două... și făcū un șu-muiag de paie și pornește. Il întreabă un om: unde te duci cumetre:

— Mă duc să astup borta vîntului, că mi-o luat făina din căuș.

— Da unde-î nimeri-o?

— Unde-o fi, acolo mă duc.

Mergînd el loc depărtat, o ajuns pe D-zeū și pe sf. Petru — cari umblaū pe pămînt pe-atunci.

— Unde te duci omule?

Da D-zeū i-o zis așa :

Omule, nu te mai duce. N'ați o nucă, da pînă acasă să nu zici «Nucă, deschide-te!»

Intorcîndu-se el înapoi o înoptat, ș'o ajuns la un om și s'o rugat să-l primească, să doarmă acolo peste noapte.

— De unde vii bade, il întreabă omul cela.

— Mă duceam s'astup borta vîntului ș'am întilnit un ne-bun pe drum și mi-o dat o nucă. Și-o zis, să nu zic: «Nucă deschide-te!» Ce-o măi fi și asta?

Femeia omului, vicleană. Ia o nucă în mînă și zice: — Ia să-ți văd nuca!

Îi schimbă nuca omului. Și pe urmă se duce într'un ocol și zice:

— «Nucă deschide-te». Cînd o zis, atîtea vite ce-o eșit, oi, cai, miei, o bogăție 'ntreagă, știî mata, putere Dumnezeiască!

Omul se duce-a doua zi acasă. «Nucă deschide-te». Nuca de unde să se deschidă!

— Hai bată-mi-l D-zeu de vînt, și pe moșneagul lua-l'ar dracu! Mă duc să astup borta vîntului și să bat pe moșneag, de ce m'o viclenit.

Ajunge iar pe D-zeu.

Da D-zeu — știî putere dumnezeiască — aici era alt-fel la față... Nu l'o cunosc.

— Unde te duci bade?

— S'astup borta vîntului și să ucid moșneagul, că ce m'o viclenit.

— Na-ți bade un măgar. Da să nu-i zici pină acasă «măgar baligă-te!»

— N'oi zice.

Se întoarce el iar pe la omul cela. Da omul cela il ospătează și-i dă vin să bea și omul s'o chefăluit ș'o adormit pe laiță. Da erau niște țigani în șatră acolo, ș-aveau un măgar, și omul s'o dus și l'o cumpărat, ș'o schimbat măgarul.

Omul a doua zi se scoală, ia măgarul și se duce acasă și zice: «Măgar fă bani!»

Măgarul de unde? El apuc' un drug și 'ncepe a dișela măgarul.

— Acu nu-l mai iert eu!

Să pornește să 'ntilnească pe moșneag și s'astupe borta vîntului. Intilnește pe D-zeu.

— Na-ți bade o cîrjă, dar să nu zici pân' acasă: cîrjă încîrjește-te!

La cîrja. Vine pe la omul cela. Aici omul i-a dat și mai strașnic ospăț și s'o sfătuit că dac'ar vedea că-i mai dă și cîrja, pe urmă să-l omoare, ca să nu prepuie, că el i-o luat-o. Acu zice omu femeii: Măi femeie, noi hai cu cîrja 'n zîmnic¹⁾ și să 'nchidem ușa și aci să zicem: Cîrjă 'ncîrjește-te.

¹⁾ Beciu.

Se viri. Cîrja unde 'ncepe a bate și a sdrobi!

— Bade, ț-om da și măgar și nucă, numai mă rog scoate-ne. Acu omul i-o lăsat de i-o bătut și mai bine. O luat măgarul, cîrja și nuca și s'o pornit acasă.

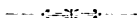
Așa s'o făcut de bogat acu, de-o ajuns vestea păn' la Impăratu. Ațiția banî avea el de-o semănat și o crescut griu de aur. Acu Impăratu o auzit că are un lan de aur, ș'o trimis doi sufragii să-i dee semînță, să semene și împăratu.

— Să spuî împăratului că nu vreau să-i dau, să vedem ce mi-a face.

— Impăratu cînd o auzit așa, strașnic s-o mânia, ș'o gătit oștirea să se ducă cu răsboi asupra lui. Impăratul era în frunte, știu, mai mare. Ș-a venit păn' la ușa lui ș'o strigat să ias' afară. Dar el era îmbrăcat tot cu straie ca-ale noastre, nu cu straie *leşești*. El pune cîrja sub suman și iese afară. Acu împăratu cu atîtea miî de oameni i-o fost rușine singur lui să se ducă el acum cu unul să se lupte.

A zis: Omule, aratăți tu întăi puterea.

— Bine, vino Impărate. «Cîrje încîrjește-te — la tot soldatul cite două și la Impăratul nouă». Cîrja cea Dumnezeiască tot în cap băcăia. O nebunit și pe soldați și pe Impăratu. S'o dus Impratu, ș'o rămas în pace ș'o trăit bine. Să dea D-zeu să trăiască și copii mei așa!

BIBLIOTECA SCRITORILOR
ROMÂNI

134

M. EMINESCU

OPERE COMPLETE

I. LITERATURA POPULARA

SCRIERI INEDITE

Rouman. ...

Pretul: Lei 1.50

BUCURESCI

Editura Institutului de Arte
Grafice „MINERVA” * * * *

In editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA”
aŭ apărut

Biblioteca Populară Minerva

15 Bani numărul

- No. 1, 2 și 3. — Istoria populară a Românilor.
4. — Cântarea României.
5. — Istoria populară a Literat. Române.
6. — Revoluția lui Tudor Vladimirescu.
7. — Pierderea Basarabiei.
8. — Unirea Princip. și Domnia lui Cuza.
9. — Mihail Kogălniceanu.
10. — Vasile Alexandri.
11. — Ștefan-cel-Mare.
12—13. — Mihail Viteazul, de N. Iorga,
14. — Revoluția lui Horia.
15. — Răpirea Bucovinei.
16. — Cum să ne creștem copiii.
17. — Păstrarea sănătății.
18. — Ce să cetim.
19. — 10 Maiu.
20—22. — Războiul Românilor pentru neatinare

Biblioteca scriitorilor Români

Conținând:

V. ALEXANDRI :	Opere complete.	Vol. I. <i>Poesii.</i>
»	»	» Vol. II. <i>Teatru I.</i>
»	»	» Vol. III. <i>Teatru II.</i>
»	»	» <i>Prosă</i>
N. BĂLCESCU :	»	» <i>Istoria Românilor</i>
		» <i>sub Mihail-Viteazul</i>
P. ISPIRESCU :	»	» <i>Legrude sau Basmele</i>
		» <i>Românilor</i>
N. FILIMON :	»	» <i>Ciocoii vechi și noui.</i>
GR. ALEXANDRESCU :	»	» <i>Poesii și Proză</i>
M. EMINESCU :	»	» <i>Poesii Postume</i>
M. EMINESCU :	»	» <i>Literatură Populară</i>
L. CREANGĂ :	»	» <i>(Toate scrierile)</i>
ANTON PANN :	»	» <i>Porostea vorbeii</i>
A. C. POPOVICI :		» <i>Vorbe înțelepte</i>
CAROL SCROB :		» <i>Poesii</i>

Prețul fie-cărui volum: 1 Leu 50 Bani.

100